

Kao oštećenje drugog oka u smislu st. 1. i 2. ovog člana smatra se smanjenje funkcije oka za najmanje jednu polovinu (smanjenja vida najmanje 5/10).

Član 7.

Procent vojnog invaliditeta za amputiranu nogu ili ruku može se povećati za 10% ako je patrljak nepodesan za nošenje proteze.

Član 8.

Ako se kliničkim posmatranjem i dokumentovanom anamnezom mogu dokazati neurizmi sa bolovima i eventualnim smetnjama u fantomskom udu, kao i u slučaju kauzalgijske, procent vojnog invaliditeta povećava se za 10 do 30%.

Član 9.

Ratnom vojnom invalidu koji je kao maloljetnik ili kao ratni zarobljenik bio izložen teškim životnim uslovima za vrijeme rata i zbog toga zadobio oštećenje organizma psihosomatskog karaktera, procent vojnog invaliditeta može se povećati za 10 ili 20%.

Vojnom invalidu koji je u vrijeme nastanka invaliditeta bio maloljetan, a kod koga je usljed oštećenja organizma po kome mu je utvrđen vojni invaliditet nastupilo psihosomatsko oštećenje (poremecaj) i to najkasnije u roku od godinu dana od nastanka invaliditeta, procent vojnog invaliditeta utvrđen u Listi može se povećati za 10 ili 20%.

Procent vojnog invaliditeta povećan u smislu st. 1. i 2. ovog člana može da iznosi najviše 100% - II grupa.

Član 10.

Endogena i druga urođena ili stecena sklonost koja uslovljava oboljenja, čija je etiologija nepoznata ili još nije sigurno utvrđena, ne mogu se uzimati kao osnov za priznavanje vojnog invaliditeta.

Ako su prve pojave, oboljenja iz stava 1. ovog člana nastale pod okolnostima iz člana 7. i člana 12. stav 3. Zakona, ili se zdravstveno stanje u tim okolnostima znatnije pogoršalo, s obzirom na uobicajeni tok bolesti ili su te okolnosti ometale pravilno liječenje, može se smatrati da su te okolnosti ubrzale nepovoljan razvoj oboljenja, pa se izuzetno može djelimično priznati vojni invaliditet.

U oboljenja iz stava 1. ovog člana spadaju: šizofrenija, manijako depresivne psihoze, epileptička bolest (kao izrazito konstitucionalno uslovljena, kod koje je faktor konstitucije daleko veći i značajniji od bilo kog nepovoljnog uslova sredine),

neuroze, psihopatije (kao bolesna reakcija nedovoljno harmonično strukturalne ličnosti na životne uslove), ambiotrofična nervna oboljenja, multipna skleroza, dijabet, sva endokrina oboljenja (osim adisonove bolesti, tuberkulozne etiologije), ulkusna bolest, alergična oboljenja, spondiloze, spondilartroze, reumatoid, artritis, diskopatije (koje su po savremenom gledištu posljedica degenerativnih promjena usljed kojih i najbeznacajnije trauma, pa čak i nezgodan pokret rukom ili dizanje tereta, može dovesti do ispoljavanja bolesti), esencijalne, hipertenzije, urođene srcane mane, litijaze, policistična oboljenja, maligni neoplastični procesi, trofične promjene ekstremiteta ako nisu posljedica smrzavanja i pječavca i sve druge bolesti, endogene i nepoznate etiologije.

Odredbe st. 1 i 2. ovog člana primjenjuju se pri utvrđivanju vojnog invaliditeta i u slučaju iz člana 12. stav 3. Zakona.

Procent vojnog invaliditeta za maligne neoplastične procese koji su nastali kao posljedica rane, povrede ili ozljede, kao i zbog šećerne bolesti koja je nastala kao posljedica rane, povrede ili ozljede utvrđuje se bez primjene st 1. i 2. ovog člana.

Član 11.

Pri utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta ožiljci se uzimaju u obzir ako ometaju funkciju nekog organa ili nekog dijela tijela, odnosno ako stvaraju nagrđenost.

Član 12.

Procent vojnog invaliditeta zbog zapaljenja zglobova, odnosno posljedica takvog oboljenja utvrđuje se kao za traume zglobova ili za posljedicu koju je zapaljenje zglobova prouzrokovalo na srcu.

Član 13.

Vojni invaliditet I grupe može se utvrditi samo za oštećenja organizma za koja je u Listi utvrđen procent vojnog invaliditeta 100% I grupa, kao i u slučajevima iz člana 4. stav 4. i člana 6. stav 1. ovog pravilnika.

Član 14.

Pri utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta ne uzimaju se u obzir oštećenja organizma koja nastaju kao posljedica starenja, kao ni stručna sprema, zanimanje, materijalno stanje, obdarenost i druge činjenice, ako ovim pravilnikom nije drukcije propisano.

Član 15.

Procent vojnog invaliditeta se utvrđuje trajno ili privremeno.

Privremeni procent vojnog invaliditeta utvrđuje se ako postoje izgledi da će se oštećenje organizma invalida u znatnoj mjeri poboljšati promjenom bilo kog medicinskog sredstva (operativne intervencije, fizikalne terapije i rehabilitacije, medikamentozno liječenje i dr.).

Privremeni procent može se, po pravilu, odrediti za vrijeme do dvije godine, a poslije se utvrđuje trajni procent, ako ovim pravilnikom nije drukcije propisano.

Procent vojnog invaliditeta za oštećenja organizma iz člana 7. i člana 12. stav 3. Zakona utvrđuje se, po pravilu, trajno.

Član 16.

Ako oštećenje organizma nije predviđeno ovim pravilnikom, procent vojnog invaliditeta se utvrđuje prema nacelima medicinske nauke i analognom primjenom odredaba ovog pravilnika koje se odnose na slična oštećenja organizma, s tim da se može utvrditi i manji procent vojnog invaliditeta od predviđenog u Listi.

Član 17.

Vojni invalidi kod kojih nastanu oštećenja organizma u vezi sa vojnim invaliditetom i to: hirurško odstranjenje organa, hirurški zahvati na vitalnim organima, dekompenzacije srca, jetre, pluća, bubrega, pankreasa i paralize nerava, aktivna tuberkuloza, kao i gubitak ili teško oštećenje parnog organa, mogu podnositi zahtjev za utvrđivanje novog procenta vojnog invaliditeta, po osnovu tih oštećenja i prije isteka roka za podnošenje zahtjeva iz člana 94. stav 1. Zakona.

Član 18.

Ovaj pravilnik primjenjivace se od dana pocetka primjenjivanja Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", br. 68/81).

Član 19.

Danom pocetka primjene ovog pravilnika prestaje da važi Uputstvo o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta ("Službeni list SFRJ", br. 18/73 I 6/77).

Član 20.

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SFRJ".

LISTA PROCENTA VOJNOG INVALIDITETA

GLAVA I - RUKA

A. Šaka

a) P r s t i

Ograničena pokretljivost (kontraktura)

1. Ograničena pokretljivost svih prstiju jedne šake:
 - a) u manjem stepenu ----- 20%
 - b) ako su ovakve promjene na objema rukama ----- 30%

2. Ograničena pokretljivost svih prstiju jedne šake:
 - a) u većem stepenu ----- 30 do 50%
 - b) ako su ovakve promjene na objema rukama ----- 40 do 80%

3. Ograničena pokretljivost palca:
 - a) jedne šake u oba zgloba ----- ispod 20%
 - b) ako su ovakve promjene na objema rukama ----- 20%

4. Ograničena pokretljivost bilo kog drugog prsta pojedinačno - ispod 20%

5. Ograničena pokretljivost većine prstiju:
 - a) jedne šake, osim palca, prema stepenu ----- 20 do 40%
 - b) ako su ovakve promjene na objema rukama, prema stepenu - 30 do 60%

6. Procent kod jako izraženih kontraktura u lošem položaju, koje praktično isključuju svaku funkciju, utvrđuje se kao kod amputacije.

7. Pri primjeni tač. 2 i 5. ove liste vodi se računa o funkcionalnom značaju pojedinih prstiju za funkciju šake kao cjeline.

Potpuna ukočenost zglobova (ankiloza)

8. Ankiloza palca u interfalangealnom zglobu:
a) jedne šake ----- ispod 20%
b) na objema šakama ----- 20%
9. Ankiloza palca u interfalangealnom zglobu, u nepovoljnom položaju:
a) jedne šake ----- 20%
b) na objema šakama ----- 30%
10. Ankiloza palca u metakarpofalangealnom zglobu:
a) jedne šake ----- 20%
b) na objema šakama ----- 30%
11. Ankiloza palca u metakarpofalangealnom zglobu, u nepovoljnom položaju:
a) jedne šake ----- 30%
b) na objema šakama ----- 40%
12. Ankiloza većine prstiju, osim palca šake, prema položaju povoljnom ili nepovoljnom za funkciju:
a) jedne šake ----- 30 do 40%
b) na objemam šakama ----- 40 do 60%
13. Ankiloza svih prstiju šake, prema povoljnom ili nepovoljnom položaju:
a) jedne šake ----- 40 do 60%
b) ako su ovakve promjene obostrane u povoljnom položaju - 70 do 80%
c) ako su ovakve promjene obostrane u nepovoljnom položaju 90 do 100%

II grupa

Amputacija

14. Amputacija palca obje falange ----- 30%
15. Amputacija obje falange palca sa metakarpalnom kosti ----- 40%
16. Amputacija bilo kog prsta, osim palca ili kažiprsta ----- ispod 20%

Amputacija kažiprsta:	
a) jedne šake -----	20%
b) obje šake -----	30%
18. Amputacija dva prsta bez metakarpalne kosti -----	20%
19. Amputacija kažiprsta i srednjeg prsta:	
a) jedne šake -----	30%
b) ako su promjene obostrane (s obzirom na značaj amputiranih prstiju) 30 do 50%	
20. Amputacija dva prsta sa metakarpalnim kostima:	
a) palac i kažiprst -----	50%
b) kažiprst i srednji -----	40%
c) srednji i domali -----	40%
d) domali i mali -----	30%
21. Amputacija tri i više prstiju sa sačuvanim metakarpalnim kostima:	
a) palca sa ma koja dva prsta (osim kažiprsta) -----	50%
Ako je amputiran i kažiprst određuje se + 10%	
b) kažiprsta, srednjeg i malog prsta -----	40%
c) četiri poslednja prsta jedne šake -----	50%
č) četiri poslednja prsta obje šake -----	60%
ć) palca sa ma koja tri prsta iste šake -----	60%
22. Amputacija svih prstiju:	
a) jedne šake -----	70%
b) obje šake -----	100%
I grupa	
23. Amputacija oba palca i jednog kažiprsta -----	60%
24. Amputacija oba palca -----	50%
25. Amputacija oba palca, jednog kažiprsta i jednog srednjeg prsta -----	70%
26. Amputacija oba palca i oba kažiprsta -----	80%

27. Amputacija oba palca i druga tri prsta ali ne svih na istoj šaci ----- 80%

28. Amputacija tri prsta sa metakarpalnim kostima:

- a) palca, kažiprsta i srednjeg prsta ----- 60%
- b) kažiprsta, srednjeg prsta i malog prsta ----- 50%
- c) srednjeg, domalog i malog prsta ----- 40%

Djelimična amputacija

29. Djelimična amputacija jednog članka palca i dva članka kažiprsta ---- 20%

30. Djelimična amputacija jednog članka palca i dva članka kažiprsta, sa slabo pokretnim patrljcima ----- 30 do 40%

31. Kod djelimične amputacije više prstiju, procent se određuje prema datoj šemi, sumirajući za gubitak članka svakog prsta odgovarajuće procenete, pa ako je zbir od 15% - određuje se 20%, ako je veći od 25% - određuje se 30% itd. i to:

- za jedan članak palca ----- 8%
- za jedan članak kažiprsta ----- 6%
- za jedan članak ostalih prstiju ----- 4%

Prelom (fraktura)

32. Prelomi metakarpalnih kostiju, bez poremećaja funkcije ----- ispod 20%

33. Prelomi metakarpalnih kostiju ili jače deformacije ili iščašenje karpometakarpusa sa oštećenom funkcijom, a prema stepenu oštećenja, imajući u vidu oštećenje šake i pojedinih prstiju:

- a) jedne šake ----- 20 do 40%
- b) ako su ovakve promjene obostrane ----- 30 do 60%

b) R u č j e

Ograničena pokretljivost (kontraktura)

34. Ograničena pokretljivost šake većeg stepena:

- a) jedne šake ----- 20 do 30%
- b) obje šake ----- 30 do 40%

Ukoćenost (ankiloza)

35. AnkiLoza zgloba šake u povoljnom položaju:

- a) jedne šake ----- 30%
- b) obje šake ----- 50%

Za ankiLozu u nepovoljnom položaju procent se povećava za 10 do 20 prema oštećenju funkcije.

Amputacija

36. Amputacija jedne šake ----- 70%

37. Amputacija obje šake ----- 100%

I grupa

B) Podlaktica

Prelom (fraktura)

38. Krivo srasli prelomi, sa ograničenim pokretima pronacije i supinacije 20 do 30%

39. Krivo srasli prelomi sa potpunom ukočenošću pronacije i supinacije, a položaj šake povoljan u pronaciji ili u srednjem položaju ----- 40%

40. Krivo srasli prelomi, sa potpunom ukočenošću pronacije i supinacije, a položaj šake u supinaciji ----- 50%

Lažni zglob

41. Lažni zglob jedne kosti:

- a) na jednoj ruci ----- 20 do 30%
- b) na objema rukama ----- 30 do 40%

42. Lažni zglob obje kosti:
- a) na jednoj ruci ----- 40 do 50%
 - b) na objema rukama ----- 60 do 70%

Amputacija

43. Amputacija podlaktice ----- 70%
44. Amputacija obje podlaktice ----- 100%
- I grupa

C) Lakat

Ograničena pokretljivost (kontraktura)

45. Pokretljivost očuvana između 750 do potpune funkcije ----- 40%
46. Pokretljivost očuvana između 900 i 1050 odnosno između 900 i 750 -- 30%
47. Pokretljivost očuvana između 1050 i 1800, ruka u nepovoljnom položaju, u ekstenziji ----- 40 do 50%

Ukočenost (ankiloza)

48. Ukočenost pod pravim uglom ili nešto manje (900 do 750) ----- 40%
49. Ukočenost pod ostrim uglom (ispod 750) ----- 50%
50. Ukočenost lakta u potpunoj fleksiji ----- 70%
51. Ukočenost u nepovoljno ispruženom položaju (od 1050 do 1800) - 50 do 70%
52. Ako su promjene u tač. 48. do 51. ove liste obostrane, procent se povećava za 20 ili 30.

Labav zglob

53. Labav zglob, prema stepenu ----- 30 do 50%

Prelomi i iščašenja (fraktura i luksacija)

54. Procent za prelome i iščašenja utvrđuje se prema štetnim posljedicama po funkciju lakatnog zgloba. Isto tako ocjenjuju se i zastarjela iščašenja i posljedice iščašenja.

Amputacije

55. Amputacija ruke u laktu (eksartikulacija) ----- 80%

56. Amputacija obje ruke u laktu ----- 100%
I grupa

Č) Mišica

Prelomi

57. Nepravilno srastao prelom mišićne kosti, sa skraćanjem ali bez štetnih posljedica u susjednim zglobovima ispod 20%.

Lažni zglob (pseudoartroza)

58. Pseudoartroza mišićne kosti:

a) operativno korigovana ----- 40%

b) bez mogućnosti operativne korekcije (potreban ortopedski aparat) 60%

c) ako su ovakve promjene obostrane ----- 60 do 80%

Amputacija

59. Amputacija jedne ruke u mišici ----- 90%

60. Amputacija obje ruke u mišici ----- 100%
I grupa

Ć) Rame

Ograničena pokretljivost (kontraktura)

61. Ograničena pokretljivost ramena, u težem stepenu (ruka se ne može podići iznad horizontale), prema stepenu oštećenja funkcije:
- a) jedne ruke ----- 20 do 40%
 - b) obje ruke ----- 30 do 60%

Ukočenost (ankiloza)

62. Potpuna ankiloza ramena, prema položaju:
- a) jedne ruke ----- 40 do 60%
 - b) obje ruke ----- 60 do 80%

Iščašenje (luksacija)

63. Labav zglob jednog ramena, privremeno ----- 30 do 40%
Ako nije moguće operativnim putem izliječenje, odrediće se stalan procent.
64. Labav zglob oba ramena ----- 50 do 60%
65. Zastarjela i nenamještena iščašenja ocjenjuju se kao kontrakture i ankiloze.

Eksartikulacija

66. Eksartikulacija jedne ruke u ramenu ----- 100%
II grupa
67. Eksartikulacija obje ruke u ramenu ----- 100%
I grupa

D) Ključnjača clavícula

68. Prelomi ključnjače uzimaju se u obzir za utvrđivanje procenta vojnog invaliditeta samo ako postoji ograničena pokretljivost ramenog zgloba, ili komplikacije u vezi sa susjednim nervima ili krvnim sudovima.

DŽ) Živci

69. Potpuna uzetost (paraliza) cijelog plexus brahialis-a ----- 90%
70. Uzetost gornjeg dijela plexus brahialis-a:
 a) djelimična ----- 20 do 40%
 b) potpuna ----- 60%
71. Uzetost (paraliza) donjeg dijela plexus brahialis-a:
 a) lakšeg stepena ----- 20%
 b) težeg stepena ----- 50%
 c) potpuna paraliza ----- 70%
72. Paraliza n. aksilaris-a ----- 30%
73. Pareza n. aksilaris-a ----- 20%
74. Paraliza n. medianus-a ili n. radialis-a ili ulnaris-a ----- 50%
75. Pareza n. medianus-a ili n. radialis-a ili ulnaris-a ----- 20 do 40%
76. Paraliza n. muskulokutaneus-a ----- 30%
77. Pareza n. muskulokutaneus-a ----- 20%
78. Potpuna uzetost obje ruke ----- 100%
 I grupa
79. Kod paralize bilo kog od živaca na objema rukama navedenih u tač. 69. do 77. procent se povećava za 20 ili 30. za oboljenja iz tač. 70, 71. i 75. ove liste procent se određuje zavisno od motorne slabosti i promjene elektromiografskog nalaza i nalaza specijaliste neurologa.

GLAVA II - NOGA

A) Stopalo

Ograničena pokretljivost i ukočenost (kontraktura i ankiloza)

80. Ograničena pokretljivost prstiju ----- ispod 20%

81. Procent kod ankiloze svih prstiju u lošem položaju koji ometa hod, utvrđuje se kao kod amputacije prstiju.

Amputacija i eksartikulacija

82. Amputacija palca bez metatarzalne kosti ----- ispod 20%

83. Amputacija palca sa metatarzalnom kosti ----- 20%

84. Amputacija dva ili tri prsta, sa metatarzalnim kostima ----- 30%

85. Amputacija svih prstiju na jednoj nozi bez metatarzalne kosti, prema stanju ožiljka ----- 20 do 30%

86. Ako su u pitanju amputacije iz tač.83, 84. i 85. ove liste na objema nogama, procent se povećava za 10 ili 20.

B) Donožje

Prelom (fraktura)

87. Prelom jedne ili više metatarzalnih kostiju, samo ako ima za posledicu deformaciju stopala i prstiju i otežava hod ----- 20 do 30%

Amputacija i eksartikulacija

88. Amputacija stopala po Lisfranck-u (exarticulatio tarsometatarsea), prema stanju ožiljka:

a) jedne noge ----- 30 do 40%

b) obje noge ----- 50 do 70%

C) Nožje

Prelom (fraktura)

89. Prelomi jedne ili više tarzalnih kostiju, sa deformacijom stopala -- 20 do 40%

Amputacija

90. Amputacija po Chopart-u (exarticulatio tarsitransversa), prema stanju ožiljka:

- a) na jednoj nozi ----- 40 do 50%
- b) na objema nogama ----- 60 do 80%

Č) Skočni zglob

Ograničena pokretljivost (kontraktura)

91. Kontraktura stopala u ekvinusu, prema stepenu ----- 20 do 30%
Ako su promjene obostrane procent se povećava za 20%.

92. Kontraktura stopala u kalkaneus položaju:

- a) na jednoj nozi ----- 30%
- b) na objema nogama ----- 50%

Ukočenost (ankiloza)

93. Ankiroza skočnog zgloba:

- a) pod pravim uglom ----- 20%
- b) u nepovoljnom položaju pod bilo kojim drugim uglom ----- 30 do 60%
- c) obostrano ----- 50 do 70%

94. Amputacija i Eksartikulacija u skočnom zglobu po Pirogovu:

- a) na jednoj nozi ----- 60%
 - b) na obje noge, prema oštećenju hoda ----- 80 do 100%
- II grupa

95. Eksartikulacija u skočnom zglobu:

- a) na jednoj nozi ----- 60%
 - b) na objema nogama, prema oštećenju hoda ----- 80 do 100%
- II grupa

Ć) Potkoljenica

Prelom (fraktura)

96. Dobro srasli prelomi potkoljenice bez atrofije mišića, sa sačuvanom pokretljivošću susjednih zglobova:
- a) bez skraćanja ----- ispod 20%
 - b) sa skraćanjem do 3 cm ----- 20%
 - c) sa skraćanjem preko 3 cm ----- 30%
97. Loše srasli prelomi potkoljenice:
- a) sa skraćanjem do 3 cm ----- 30%
 - b) sa skraćanjem preko 3 cm, a prema stepenu skraćanja ----- 30 do 40%
98. Loše srasli prelomi potkoljenice, sa deformacijom, sa devijacijom stopala, velikim dubokim ožiljcima, atrofijom mišića, stalnim otokom, prema stepenu gubitka funkcije hoda ili oštećenje funkcije susjednih zglobova ----- 40 do 50%
99. Ako su promjene iz tač.96. do 98. obostrane procent se povećava za 20 do 30%.

Lažni zglob (pseudoartroza)

100. Lažni zglob potkoljenice, prema težini slučaja:
- a) na jednoj nozi ----- 50 do 60%
 - b) na objema nogama ----- 70 do 100%
- II grupa

Amputacija

101. Amputacija u potkoljenici:
- a) jedne noge ----- 70%

b) na obje noge ----- 100%
II grupa

102. Amputacija obje potkoljenice, sa kratkim ili zgrčenim patrljcima
nepodesnim za proteze, ili sa ograničenim pokretima u koljenu ----- 100%
I grupa

D) Čašica

Lažni zglob

103. Lažni zglob čašice ili patelektomija, prema stepenu oštećenja funkcije
zgloba:
a) na jednoj nozi ----- 20 do 30%
b) na obje noge ----- 40 do 50%

Đ) Koljeno

Ograničena pokretljivost (kontraktura)

104. Kontraktura koljena desmogenog ili artorogenog porijekla, sa mogućnošću
ekstenzije, prema stepenu moguće ekstenzije:
a) od 1500 do 1700 ----- 20 do 40%
b) ispod 1500 ----- 50 do 60%
Za obostranu kontrakturu koljena procent se povećava za 20 ili 30.

105. Artroplastika i vještački koljeni zglob ----- 40 do 60%
Za obostranu artroplastiku i vještački zglob procent se povećava za 20 ili 30%.

Potpuna ukočenost (ankiloza)

106. Ankioloza koljena u povoljnom položaju, opruženom ili skoro opruženom:
a) jedne noge ----- 40%
b) obje noge ----- 70%

107. Ankioloza koljena u lošem položaju (u fleksiji od 1500 do potpune fleksije)
zavisno od ugla:

- a) jedne noge ----- 50 do 60%
 b) obje noge ----- 70 do 100%

Labav zglob

108. Labav zglob koljena, prema stepenu oštećenja funkcije ----- 20 do 40%

Đ) Butnjača

Prelom (fraktura)

109. Prelom butne kosti, sa skraćanjem do 3 cm bez atrofije mišića
 i kontrakture zglobova ----- 20%
110. Prelom butne kosti, sa skraćanjem preko 3 do 6 cm ----- 20 do 40%
 Ako pored skraćanja postoji deformacija ili kontraktura u susjednim
 zglobovima, procent se povećava za 10 ili 20.
111. Prelom butne kosti sa skraćanjem preko 6 cm ----- 50 do 60%
 Ako pored skraćanja postoji deformacija ili kontraktura u susjednim
 zglobovima, procent se povećava za 10 ili 20.
112. Loše srastao prelom vrata butne kosti, prema stepenu
 oštećenja funkcije ----- 40 do 60%
 Ako su oštećena oba susjedna zgloba, procent se povećava za 20.

Lažni zglob (pseudoartroza)

113. Lažni zglob butne kosti ----- 60 do 70%
 Ako su promjene obostrane procent se povećava za 20.
114. Lažni zglob vrata butne kosti ----- 60 do 80%
 Ako su promjene obostrane procent se povećava za 20.

Amputacija i eksartikulacija

115. Eksartikulacija u koljenu:

- a) jedne noge ----- 80%
 b) obje noge ----- 100%
 I grupa

116. Amputacija u nivou butine:

- a) jedne noge ----- 90%
 b) obje noge ----- 100%
 I grupa

E) Kuk

Kontraktura

117. Ograničena pokretljivost u zglobu kuka ----- 20 do 40%
 Ako su promjene obostrane, procent se povećava za 20 do 30.
118. Ograničena pokretljivost kuka, noga u fleksiji, prema stepenu fleksije ili noga u abdukciji, unutarnjoj ili spoljnoj rotaciji ili drugom nepovoljnom položaju ----- 40 do 60%
 Ako su promjene obostrane, procent se povećava za 20 do 30.
119. Vještački zglob kuka ----- 40 do 60%

Ukočenost (Ankiloza)

120. Ankiloza kuka:

- a) u povoljnom položaju ----- 50%
 b) u nepovoljnom položaju ----- 60 do 70%
 c) oba kuka u ma kom položaju ----- 100%
 I grupa

Eksartikulacija

121. Eksartikulacija u kuku:

- a) jedne noge ----- 100%
 II grupa
 b) obje noge ----- 100%
 I grupa

Kombinovana amputacija (ruku i nogu)

122. Amputacija jedne ruke i jedne noge ili potpuna neupotrebljivost
jedne noge i jedne ruke ----- 100%
I grupa

F) Živci

123. Paraliza cijelog lumbosakralnog pleksusa ----- 90%
124. Obostrana paraliza lumbosakralnog pleksusa ----- 100%
I grupa
125. Paraliza ishijadičnog živca ----- 60%
126. Pareza ishijadičnog živca ----- 20 do 50%
127. Paraliza n. peroneus-a ----- 40%
128. Pareza n. peroneusa-a ----- 20 do 30%
129. Paraliza n. tibialis-a ----- 50%
130. Pareza n. tibiali-a ----- 30%
131. Paraliza n. femoralis-a ----- 50%
132. Pareza n. femoralis-a ----- 30%

133. Ako su paralize, odnosno pareze iz tač. 125. do 132. ove liste obostrane, procent se povećava za 20 do 30. Za oštećenje perifernih živaca donjih ekstremiteta (tač. 125. do 132) ocjena procenta vojnog invaliditeta se vrši na osnovu nalaza neurologa ili fizijatra i elektromiografskog nalaza koji će omogućiti ocjenu stepena funkcionalnog oštećenja ili ispada.

G) Krvni sudovi

134. Aneurizme manjih arterija šake ili stopala, jedne arterije podlaktice ili potkoljenice i dr. ako ne izazivaju veće funkcionalne smetnje. ----- 20%
135. Aneurizme obje arterije šake ili stopala ----- 30 do 40%
136. Aneurizme obje arterije podlaktice ili potkoljenice ----- 30 do 50%
137. Aneurizme art. femoralis ili art. popliteae ----- 40 do 60%
138. Aneurizme art. axilaris ili art. brachialis ----- 50 do 70%
139. Aneurizme art. carotis:
- a) eksterne ----- 50%
 - b) interne ----- 70 do 80%
140. Aneurizme važnih i teže pristupačnih arterija za hiruršku intervenciju, kao art ili aca, femoralis iznad račve, axilaris, subclaciae, ocjenjuju se prema težini slučaja ----- 50 do 80%
141. Proširenje vena na nozi, većeg stepena (varices) ----- 20 do 30%
142. Proširenje vena na nozi sa grizlicama i edemom ----- 30 do 50%
143. Elefantijaza kao posljedica limfnog zastoja noge ----- 30 do 50%
144. Tromboflebitis sa elefantijazom kao posljedicom ranjavanja ili kao komplikacija u postoperativnom toku:
- a) na jednoj nozi ----- 30 do 50%
 - b) na objema nogama ----- 40 do 70%
145. Ako su promjene iz tač. 141. do 143. obostrane, procent vojnog invaliditeta, zavisno od stepena oštećenja, povećava se za 10 do 20.

GLAVA III - GLAVA

A) Lobanja i mozak

146. Skalpirana koža na glavi, većih razmjera ----- 20 do 40%
147. Fraktura lobanje, bez koštanih defekata i bez nervnih poremećaja ispod 20%
148. Fraktura lobanje, sa defektom kosti ili impresijom, bez
nervnih poremećaja, zavisno od veličine i lokalizacije defekta,
odnosno impresije ----- 20 do 30%
149. Povreda lobanje, sa ili bez frakture, ali sa pojavama traumatske
encefalopatije, prema težini:
- a) lahke pseudoneurastenične pojave ----- 20 do 30%
 - b) izražene pseudoneurastenične pojave ----- 40 do 60%
 - c) teške pseudoneurastenične pojave ----- 70 do 90%

Traumatska encefalopatija priznaje se samo ako postoje objektivni znaci i pozitivni laboratorijski nalazi. Subjektivni sindrom ne cijeni se kao posttraumatska encefalopatija. Za ocjenjivanje procenta vojnog invaliditeta po ovoj tački neophodno je uraditi: fundus, EEG, psihičko testiranje i kompjuterizovanu tomografiju mozga.

150. Klinički utvrđena epilepsija nastala usljed povrede ili bolesti:
- a) kad su napadi rijetki ----- 20 do 30%
 - b) kad su napadi česti, 1 do 3 puta mjesečno ----- 40 do 60%
 - c) kad su napadi vrlo česti, 1 do 3 puta nedjeljno ----- 60 do 80%
 - č) kad su napadi veoma česti, jednom ili više puta dnevno - 80 do 100%
- I grupa
- ć) ako uz epileptične napade, bez obzira na njihovu učestalost, postoje trajne psihičke promjenem koje teško kompromituju socijalno ponašanje bilo zbog poremećaja u inteligenciji, bilo zbog karakternih poremećaja, procent se povećava za 40 do 60%, a u najtežim slučajevima iznosi ----- 100%
- I grupa

Procent vojnog invaliditeta po ovoj tački može se utvrđivati nakon obavezno provedene bolničke opservacije na neurološkom odjeljenju sa utvrđenim svim

elementima bitnim za ocjenu procenta invaliditeta (uzrok, učestalost napada, i stepen psihičkih promjena).

Ako su ovi uslovi ispunjeni ocjena se može dati i u toku liječenja.

B) Vilica

151. Prelom gornje vilice, sa deformacijom, prema stepenu 20 do 50%
152. Loše srastao prelom donje vilice, sa poremećenom artikulacijom preostalih zuba, prema težini ----- 20 do 30%
153. Prelom donje vilice, sa ograničenjem otvaranja usta između:
- a) 30 i 20 mm ----- 20 do 30%
 - b) 20 i 10 mm ----- 40 do 50%
 - c) maksimalno otvaranje ispod 10 mm, pa do potpunog sastavljanja zuba gornje i donje vilice ----- 50 do 80%
154. Pseudoartroza donje vilice, privremeno ----- 30 do 50%
155. Pseudoartroze donje vilice, sa većim defektom koštanog masiva zajedno sa zubima, tako da otežava ili potpuno onemogućuje protezu ili žvakanje, prema težini ----- 60 do 80%

C) Oči

156. Gubitak jednog oka, potpun gubitak vida jednog oka ili veoma veliko smanjenje vida (oštrina vida manja od 0,05) ----- 50%
- Ako je vid na jednom oku izgubljen a na drugom smanjen, procent od 50% povećava se za 10% za svakih 0,20 smanjenja vida. Za smanjenje vida na drugom oku za 0,40 od 50 na 70% itd. Na isti način ocjenjuje se i umanjeње vida na oba oka (npr. VOD ravno 0,80 VOS ravno 0,60). Ukupan procent iznosi 30% za smanjenje vida za 20% na desnom oku i smanjenje vida za 40% na lijevom oku. Smanjenje vida ocjenjuje se pomoću korekcije.

157. Sljepilo, odnosno gubitak vida na oba oka ----- 100%
- I grupa

Pod potpunim gubitkom vida jednog oka podrazumjeva se oštrina vida ispod 0,05.

158. Bitemporalna hemianopsija, kvadrentne binazalne i gornje horizontalne hemianopsije ----- 30%
159. Veći trajni defekti u vidnom polju na oba oka pod kojima treba podrazumjevati apsolutno parcentralne skotome čiji je najmanji promjer veći od 300 ----- 30%
160. Ptoza jednostrana ocjenjuje se prema oštrini vida i vidnom polju 20 do 30%
161. Lagofalmus na oba oka ocjenjuje se prema stepenu oštećenju vida 30 do 60%
162. Stalno suženje kao posljedica povrede suznog kanala:
a) na jednom oku ----- 20%
b) na oba oka ----- 30 do 40%

Č) Nos

163. Gubitak nosa (potpun) ----- 60%
164. Djelimičan gubitak nosa, prema stepenu oštećenja funkcije i nagrđenost ----- 20 do 50%

Ć) Usta i zubi

165. Ožiljak na ustima koji se ne može operacijom popraviti, a ometa govor, ishranu, ne zadržava pljuvačku itd. prema težini ----- 30 do 60%
Ako se može operacijom popraviti procent se određuje privremeno.
166. Povrede nepca i jezika koje otežavaju gutanje i govor:
a) u manjoj mjeri ----- 30 do 40%
b) u znatnoj mjeri ----- 50 do 80%
167. Potpun gubitak ili potpuna paraliza jezika ----- 90%
168. Djelimična paraliza jezika i nepca, sa otežanim govorom i gutanjem 40 do 60%

169. Gubitak skoro svih zuba:
- a) sa mogućom protezom ----- 30%
 - b) proteza nije moguća ----- 50%
170. Stalna pljuvačna fistula neoperabilna ----- 20%
171. Kserostomija (atrofija obje pljuvačne žlijezde) ----- 20 do 40%

D) Uši i sluh

172. Potpun gubitak sluha na oba uha ----- 70%
173. Obostrano teško oštećenje sluha preko 90% po Fowler-u ----- 60%
174. Obostrana teška naglušost:
- a) ukupni gubitak sluha preko 70 a do 90% po Fowler-u ----- 40%
 - b) ukupan gubitak sluha 60 do 70% po Fowler-u ----- 30%
- Ocjenjivanje vojnog invaliditeta vrši se na osnovu otološkog i audiometrijskog nalaza.
175. Gubitak ušne školjke:
- a) jednog uha ----- 30%
 - b) oba uha ----- 50%

DŽ) Nagrđenost (unakaženje)

176. Nagrđenost se ocjenjuje prema težini nagrđenosti glave i vrata izuzev u slučaju iz tačke 164. liste, uzimajući u obzir pol i godine života invalida i to:
- a) nagrđenost ----- 20 do 30%
 - b) unakaženje, kao teži oblik nagrđenosti ----- 40 do 60%

Kod vojnih invalida - žena vrši se ocjenjivanje nagrđenosti (unakaženje) i drugih izloženih dijelova tijela (ruke i noge) ukoliko nije izvršeno ocjenjivanje po članu 5. ovog pravilnika.

Đ) Moždani živci

177. Oštećenje (anosmija) n. olfaktorius-a, obostrano ----- 20%
178. Paraliza abducens-a ili trohlearis-a ----- 30%
179. Paraliza okulomotorius-a ----- 40%
180. Pareza okulomotorius-a ----- 20 do 30%
181. Paraliza sva tri živca pokretača oka:
- a) na jednom oku ----- 50%
- b) na oba oka ----- 60 do 80%
182. Pareza sva tri živca pokretača oka ----- 30 do 40%
183. Potpuna paraliza, sa obostranom kompletnom ptozom kapaka ----- 100%
- II grupa
184. Potpuna atrofija vidnog živca:
- a) jednog oka ----- 50%
- b) oba oka ----- 100%
- I grupa
- Nepotpune atrofije vidnog živca ocjenjuju se prema stepenu oštećenja vida.
185. Paraliza nerva lica:
- a) s jedne strane ----- 50%
- b) obostrana ----- 70%
186. Pareza nerva lica ----- 30%
187. Pareza nerva lica kad se oko zatvara:
- a) jednog oka ----- ispod 20%
- b) oba oka ----- 20%
188. Izolovano nekompenzovano oštećenje vestibularnog aparata:
- a) jednog uha ----- 20 do 60%
- b) oba uha ----- 30 do 80%

Procent vojnog invaliditeta određuje se privremeno za dvije godine, poslije čega se ponovo ocjenjuje uz obaveznu elektrospazmografiju i nalaz neurologa.

189. Oštećenje n. trigeminus-a:

- a) n. oftalmikus-a - senzitivne grane, ako postoje komplikacije u vidu neuroparalitičkog keratitisa i sekundarnog oštećenja vida, prema prema stepenu oštećenja vida ----- 30 do 40%
- b) pri potpunom gubitku vida ----- 50%
- c) oštećenje motornog dijela trigeminusa, sa trofijom muskulature za žvakanje ----- 30 do 40%

190. Klinički utvrđena neuralgija n. trigemini:

- a) u težim slučajevima ----- 30 do 40%
 - b) u težim slučajevima sa svakodnevnim napadima ----- 50 do 70%
 - c) u najtežim slučajevima poslije neuspjelih pokušaja liječenja hirurškim putem ----- 60 do 100%
- I grupa

191. Oduzetost bulbarnih živaca ----- 30 do 80%

192. Najteži slučajevi bulbarne paralize ----- do 100%

I grupa

193. Hemipareza:

- a) lakšeg stepena ----- 30 do 50%
- b) teškog stepena ----- 60 do 70%

194. Hemiplegija ----- 80 do 100%

I grupa

Dodatak za njegu i pomoć drugog lica određuje se samo za svježije hemiplegije privremeno za jednu godinu, a trajno ako je u pitanju kontraktura noge u fleksiji te je hod i pored pomagala nemoguć.

195. Talamični sindromi:

- a) lakšeg stepena ----- 30 do 50%
 - b) srednjeg stepena ----- 60 do 80%
 - c) teškog stepena ----- 90 do 100%
- II grupa

Ocjenjivanje vojnog invaliditetavrši se uz obaveznu hospitalizaciju u neuropsihijatrijskoj zdravstvenoj organizaciji udruženog rada.

196. Organski traumatski psihosindrom, prema težini psihičkih poremećaja:
- a) izraženi poremećaji ----- 50 do 60%
 - b) teški poremećaji ----- 70 do 100%

I grupa

Ocjenjivanje vojnog invaliditeta vrši se na osnovu dokaza o neposrednoj vezi između povrede mozga i psihičkih poremećaja. Procent vojnog invaliditeta određuje se na osnovu detaljnog ispitivanja psihičke funkcije (stanje intelektualnih funkcija, pamćenje, pažnja, afektivne promjene itd.)

197. Afazije, bez drugih poremećaja:
- a) motorne ----- 20 do 40%
 - b) mješovite ili senzorne ----- 30 do 60%

198. Teška afazija sa izraženim psihičkim poremećajima ----- 60 do 100%
- II grupa

199. Multipna skleroza:
- a) srednje teški slučajevi ----- 70%
 - b) teški slučajevi ----- 80 do 90%
 - c) najteži slučajevi ----- 100%
- II ili I grupa

200. Parkinsonizam, ako se njegov početak može pouzdano dovesti u vezu sa encefalitisom, egzogenom intoksikacijom ili težom povredom mozga:
- a) lakšeg stepena ----- 20 do 30%
 - b) srednjeg stepena ----- 40 do 60%
 - c) težeg stepena ----- 70 do 100%
- II grupa
- č) najtežeg stepena ----- 100%

GLAVA IV - KIČMA I KIČMENA MOŽDINA

201. Hernija intervertebralnog diska, ako se ispoljila neposredno poslije verifikovane traume

i sprovedenog stacionarnog liječenja i ako postoje trajna oštećenja korjenova lumbosakralnog ili cervikobranhijalnog plexusa:

- a) lakšeg oblika, sa lakšim oštećenjem motiliteta i senzibiliteta 20 do 30%
- b) teškog oblika ----- 40 do 50%
- c) teškog oblika, sa izraženim oštećenjem motiliteta, atrofijama i trofičnim pojavama iz određene radikularne zone ili segmenta kičmene moždine ----- 60 do 100%

II grupa

202. Spondilartroza i spondilartrit, ako postoje promjene utvrđene rendgenskim pregledom:

- a) bez poremećaja funkcije kičmenog stuba ----- ispod 20%
- b) sa oštećenjem funkcije kičmenog stuba i neurološkim ispadima 20 do 50%
- c) sa teškim oštećenjem funkcije kičmenog stuba ----- 60 do 100%

II grupa

203. Svježe frakture kičmenih pršljenova, bez nervnih poremećaja, prve dvije godine privremeno ----- 40 do 60%

204. Konsolidovane frakture kičmenih pršljenova, bez nervnih poremećaja, poslije dvije godine trajno:

- a) sa manjim deformacijama ----- 20 do 30%
- b) sa većim deformacijama ----- 40 do 50%

205. Konsolidovane frakture kičme sa paraparetičnim pojavama, za prve dvije godine privremeno, a poslije trajno:

- a) lakšeg stepena ----- 40 do 70%
- b) srednjeg stepena ----- 60 do 70%
- c) težeg stepena (hod moguć pomoću pomagala) ----- 80 do 100%

II grupa

206. Konsolidovane frakture kičme sa flakcidnom paraplegijom ili spastičnom paraplegijom u fleksiji - trajna nepokretnost i vezanost za postelju --100%

207. Konsolidovane frakture cervikalnog dijela kičme sa lezijom cervikalne medule i paretičkim pojavama na gornjim i donjim ekstremitetima:

- a) lakši oblici ----- 40 do 50%

- b) izraženi oblici ----- 60 do 70%
 c) teži oblici ----- 80 do 100%
 č) najteži oblici - invalid nepokretan i ne može da se služi rukama 100%
 I grupa

208. Cerebralni ataktički sindrom poslije traume (za prve dvije godine privremeno, a poslije trajno):

- a) lahki oblici ----- 20 do 30%
 b) umjereno izraženi oblici ----- 40 do 60%
 c) teži oblici ----- 70 do 90%
 č) najteži oblici - nemogućnost kretanja usljed atakcija ----- 100%
 I grupa

209. Klinički utvrđen polineuritički sindrom do stabilizacije se ocjenjuje privremeno a poslije trajno:

- a) lahki oblici, sa diskretnim oštećenjem motoliteta ----- 20 do 40%
 b) srednje teški oblici, umjerena oštećenja motoliteta ----- 50 do 60%
 c) teški oblici, sa izraženim oštećenjem motoliteta, senzibiliteta i trofike, hod moguć pomoću pomagala ----- 70 do 100%
 II grupa

- g) najteži oblici, teška oštećenja motoliteta sa atrofijama, teškim trofičnim smetnjama i potpunom uzetošću ekstremiteta - invalid nepokretan ----- 100%
 I grupa

Ocjena procenta vojnog invaliditeta za stanje iz tač. 205. do 209. se vrši na osnovu elektromiografskog nalaza i mišljenja neurologa i fizijatra, a po potrebi i bolničke obrade na neurološkom odjeljenju.

GLAVA V - GRLO (LARYNX)

210. Suženost grla, sa otežanim disanjem poslije povrede, prema stepenu 20 do 40%
211. Suženost grla usljed povrede grkljana ili dušnika, sa otežanim disanjem u velikoj mjeri (disponoja i bez napora), prema težini ----- 50 do 80%
212. Potrebno stalno nošenje kanile ----- 80%

213. Oduzetost grla:
- a) jednostrana ----- 20 do 40%
 - b) obostrana ----- 50 do 70%
214. Tuberkuloza grla ocjenjuje se kao otvorena tuberkuloza pluća 50 do 100%
II grupa

GLAVA VI - ŽDRIJELO (PHARYNX)

215. Oduzetost ždrijela, prema težini ----- 20 do 50%
216. Suženje jednjaka:
- a) bez potrebe bužiranja ----- 20 do 40%
 - b) uz upotrebu stalnog bužiranja (kalibar suženja, učestalost bužiranja, poremećaj ishrane, opšte stanje) ----- 50 do 70%
217. Jednjak sasvim zatvoren, ishrana kroz gastričnu fistulu (gastrostomija) prema težini, opštem stanju, uhranjenosti i inkontinenciji fistule 80 do 100%
II grupa

GLAVA VII - GRUDNI KOŠ (THORAX)

218. Prelom grudne kosti ----- ispod 20%
219. Prelom rebara konsolidovani, bez znatnije deformacije grudnog koša ----- ispod 20%
220. Prelom rebara loše konsolidovan, sa većim deformacijama grudnog koša:
- a) bez reperkusija izraženih na srcu i plućima ----- 20 do 40%
 - b) ako istovremeno postoji respiratorna ili srčana insuficijencija, prema težini insuficijencije ----- 50 do 100%
II grupa
221. Pleuropulmonalna fistula kao posljedica pyothorax-a ----- 30 do 50%
222. Pleuropulmonalna skleroza kao posljedica ranjavanja, deformacije grudnog koša, iskrivljenosti kičme sa umjerenom

respiratornom insuficijencijom, ali bez srčane insuficijencije - 20 do 40%

223. Obimna pleuropulmonalna skleroza, plućna bronhiektazija i druge hronične plućne suparacije, znatnije deformacije grudnog koša (fibrothorax), teža iskrivljenost kičmenog stuba, sa razvijenom respiratornom insuficijencijom (disponeja, cijanoza) srčanom insuficijencijom (cor pulmonale chronicum) ili amiloidozom, prema težini ----- 50 do 100%

II grupa

Za ocjenjivanje procenta vojnog invaliditeta po ovoj tački neophodno je izvršiti testove ergospirometrije i analizu gasova u krvi.

224. Unakaženost dojki većeg stepena ----- 20 do 30%
225. Gubitak jedne dojke ----- 30%
226. Gubitak obje dojke ----- 50%

GLAVA VIII - KARLICA (PELVIS)

227. Dobro konsolidovani prelom karličnih kostiju, bez oštećenja funkcije ----- ispod 20%
228. Konsolidovani prelom karličnih kostiju, kao i dislokacija simfize, sa lakšim i srednje teškim tegobama pri hodu, bez komplikacija na ostalim organima karlične duplje ----- 20 do 40%
229. Konsolidovani prelom karličnih kostiju, sa istovremenom povredom susjednih organa - procent se određuje za najviše oštećeni organ i povećava se od 10 do 30 prema težini svih povreda.

GLAVA IX - NEUROZE I PSIHOZE

230. Klinički utvrđeni neurotski poremećaji:
- a) lakši ----- ispod 20%
- b) teški (akciozno depresivne, fobično opsesivne i fiksirne)

konverzivne neuroze) ----- 20 do 60%
Procent vojnog invaliditeta se određuje privremeno do pet godina, a poslije trajno.

231. Klinički utvrđene psihoze:

- a) endogene (šizofrenija, manično depresivna psihoza) ----- 60 do 80%
- b) egzogene (psihogena psihoza, reaktivna depresija), reaktivna konfuzna delirantna stanja kao pokušaji samoubistvo) ----- 60 do 80%

Procent vojnog invaliditeta se određuje privremeno do pet godina a poslije trajno.

232. Neuroze i psihoze koje su se prvi put ispoljile pod okolnostima iz člana 7. i člana 12. stav 3. Zakona, a za koje je utvrđeno da se ne mogu više otkloniti ili ublažiti psihoterapijskim i drugim postupcima, niti poslije drugog stručnog liječenja, uzimaju se u obzir kao osnov za utvrđivanje procenta vojnog invaliditeta kao bolesti na čije su nastajanje naponi pod tim okolnostima znatno uticali. Pri utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta, pored težine bolesti uzimaju se u obzir trajanje i vrsta tegoba kojima je invalid bio izložen. Za neuroze i psihoze čije se prve pojave nisu ispoljile u okolnostima navedenim u ovoj tački ili najkasnije u roku od šest mjeseci od dana prestanka tih okolnosti (član 7. Zakona) odnosno u roku od 30 dana po otpuštanju iz oružanih snaga (član 12. stav 3. Zakona) ne utvrđuje se vojni invaliditet. Za psihopatiju se utvrđuje vojni invaliditet samo u slučaju neurotske i psihičke dekompenzacije (tač. 230. i 231.)

GLAVA X - TUBERKULOZA

A) Tuberkuloza pluća

234. Potpuno izliječena ili kalcificirana žarišta u hilusu ili plućima, manjeg obima, manje priraslice pleure ----- ispod 20%

235. Inaktivna (ožiljna) plućna tuberkuloza srednjeg i većeg obima:

- a) bez respiratorne i kardiovaskularne insuficijencije ----- 20 do 30%
- b) sa obliterisanim pleuralnim sinusima prema stepenu oštećenja respiratorne funkcije ----- 30 do 50%

236. Aktivna jednostrana plućna tuberkuloza, ili plućne maramice sa izlivom, pulmonalne ili pleuralne fistule sa empijom ----- 60 do 80%

237. Obostrana ili ekstenzivna jednostrana aktivna (otvorena ili zatvorena) tuberkuloza pluća, progresivna ali još uvijek pristupačna liječenja i razne pulmonalne i pleuralne fistule sa empijom i opštom tjelesnom slabošću većeg stepena ----- 80 do 100%

II grupa

238. Progresivna raširena aktivna obostrana plućna tuberkuloza sa razvijenom kaheksijom i drugim teškim komplikacijama (respiratorna kardiovaskularna i slična insuficijencija, amiloidoza itd.) ----- 100%

I grupa

239. Stanje poslije operativnih intervencija na grudnom košu zbog tuberkuloze pluća cijeni se zavisno od vremena proteklog od operativnog zahvata, vrste i veličine istog, kao i od funkcionalnog oštećenja preostalih dijelova:

a) akskizija tuberkuloma i kazeoznih ognjišta, resekcija 1-2 segmenta, gornja torakoplastika do 4 rebra ----- 40 do 60%

b) lobektomija, torakoplastika 5 do 7 rebra, davernostomija -- 50 do 70%

c) pulmektomije, torakoplastika 8 ili više rebra ----- 60 do 80%

U prvoj godini poslije operacije procent se povećava za 20, zavisno od kardiorespiratorne funkcije, uz obaveznu kontrolu na komisiji najkasnije šest mjeseci po operativnom zahvatu.

B) Tuberkuloza kostiju i zglobova

240. Kod aktivne tuberkuloze kostiju i zglobova za vrijeme evolucije, i to kod lokalizacije na kičmi, sakrolijačnom zglobu, kuku i koljenu:

a) ako invalid nije potpuno imobilan ----- 60 do 100%

II grupa

b) ako je imobilan ----- 100%

I grupa

241. Kod tuberkuloze ostalih kostiju i zglobova koji nisu navedeni u tački 239. procent vojnog invaliditeta utvrđuje se prema važnosti organa i aktivnosti procesa.

242. Po izliječenom procesu tuberkuloze kostiju i zglobova posljedice takvog oboljenja ocjenju se kao kod traume odgovarajućih organa, s tim što se

procent vojnog invaliditeta povećava za 10 do 30, a zavisno od prirode oboljenja, kvaliteta izliječenja i potrebe preventivne imobilizacije.

C) Tuberkuloza ostalih organa

243. Kod tuberkuloze ostalih organa procent vojnog invaliditeta utvrđuje se kao kod drugih oboljenja odnosno organa, uzimajući u obzir tuberkuloznu prirodu procesa i opšte zdravstveno stanje.

Č) Zajedničke odredbe o tuberkulozi

Pri utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta kod tuberkuloze, ne primijenjuje se, po pravilu princip pogoršanja predviđen u članu 26. Zakona, nego se smatra da je bolest nastala pod okolnostima iz čl. 5, 6, 8, i 12. Zakona. Ako se utvrdi da je tuberkulozno oboljenje organa postojala i prije početka tih okolnosti, da nije bilo potpuno izliječeno ili da je povlačilo invaliditet za više od 20% prema ovoj listi utvrđuje se procent vojnog invaliditeta samo za nastalo pogoršanje. Smatra se da je oboljenje postojalo prije, a u okolnostima iz čl. 5, 6, 8, i 12. Zakona je samo pogoršano, ako je aktivan proces utvrđen prije isteka šest nedelja od dana nastupanja okolnosti iz odredaba tih članova, odnosno ako je utvrđeno stanje medicinski očevidno starijeg datuma (stanje poslije hirurško - resekcionih ili kolapsnih metoda, stari fibrozni procesi, ožiljci od fistula i ankiloze kod koštane tuberkuloze itd.). Pri utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta kod tuberkuloze nastale u vezi sa ranom, povredom ili ozljedom, smatra se da uzročna veza između njih i tuberkuloze postoji ako se utvrdi da postoji tuberkulozno oboljenje na povrijeđenom organu, odnosno povrijeđenom dijelu tijela, kao i da su prvi znaci bolesti nastali po isteku šest nedelja, a najdocnije po isteku šest mjeseci od dana ranjavanja, povrede ili ozljede. Procent za tuberkulozu pluća privremeno se utvrđuje do pet godina uz kontrolu svakih šest mjeseci, a poslije pet godina utvrđuje se trajni procent, a za tuberkulozu kostiju privremeni procent utvrđuje se do pet godina.

GLAVA XI - SRČANA OBOLJENJA

- A) Kompenzovana srčana oboljenja bez razvijenih znakova zastoja u plućima ili u velikom krvotoku

244. Preležana reumatska groznica sa i bez znakova karditisa ocjenjuje se
privremeno na godinu dana ----- 60%
Poslije toga ako nema znakova oštećenja na srcu ----- 20%

245. Organska oboljenja srčanih zalisaka zavisno od težine anatomskog
oštećenja zalisaka i srčanog mišića i prema stepenu uvećanja srca:
a) bez znatnijeg uvećanja srca i bez pojave srčane dekompenzacije 30%
b) prema stepenu povećanja srca i težine anatomskog oštećenja
srčanih zalisaka bez znakova sub - odnosno dekompenzacije srca 30 do 50%

246. Oštećenje srčanog mišića i perikarda (koronarna i ostala)
ili teški poremećaji ritma - prema težini ----- 40 do 70%

Veličina i težina oštećenja srčanih zalisaka, srčanog mišića i perikarda i stupanj
povećanja srca dokazuju se i utvrđuju, osim kliničkog pregleda, obavezno
rentgenološki i elektrokardiografski, a po potrebi polimehanokardiografski,
ehokardiografski, egometrijski, radioizotopima, katerizacijom srca i drugo.

B) Dekompenzovana srčana oboljenja sa znacima zastoja
u plućima ili u velikom krvotoku

247. Početna srčana insuficijencija, sa umjereno razvijenim plućima
zastojem ili umjerenim uvećanjem jetre, ali takva koja se dobro
popravlja liječenjem ----- 60 do 80%

248. Potpuno razvijena srčana insuficijencija:
a) koja se nedovoljno popravlja liječenjem i koja isključuje
svaki fizički napor ----- 80 do 100%
II grupa
b) u najtežim slučajevima ----- 100%
I grupa

249. Ako se radi o postraumatskoj penetrirajućoj (ubod, metak i sl.) ili
nepenetrirajućoj povredi (udar u predjelu srca, srčani udar, gnječenje i sl.), srca sa
povredom i oštećenjem srčanih zalisaka perikarda ili srčanog mišića, kao i nakon
izvršene operacije na srcu, procenti u tač. 245. i 246. mogu se povećati za 10 do 30,
a najviše do 100 - druga grupa.

C) Hirurški zahvati na srcu

250. Operativna zamjena valvula:
- a) zamjena jedne ili dvije valvule u sinusnom ritmu bez dekompenzacije srca ----- 30 do 60%
 - b) zamjena jedne ili dvije valvule sa apsolutnom aritmijom komore uz povremenu dekompenzaciju ----- 80%
 - c) zamjena sve tri valvule ----- 100%
II grupa
 - č) sa stalnom srčanom dekompenzacijom ----- 100%
I grupa

Č) Opšte odredbe za srčana oboljena

Involutivne i staračke promjene kardiovaskularnog aparata ne uzimaju se u obzir pri utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta za organska oboljenja srčanih zalisaka i miokarda koja su nastala pod okolnostima iz čl. 5, 6, 8, i 12, Zakona, ili najdalje u roku od tri mjeseca po završetku rata, uzima se u obzir cjelokupno oštećenje srca.

GLAVA XII - TRBUH (ABDOMEN)

251. Fistule na želucu, usljed povrede, prema veličini fistule i reperkusija na opšte stanje, privremeno ----- 50 do 100%
II grupa
252. Smetnje u crijevnoj pasaži kao posljedica povrede ili ulkusne bolesti, bez stenotičnih pojava ----- 20 do 40%
253. Smetnje praćene stenotičnim promjenama na pilorusu ili bilo kom dijelu digestivnog trakta, prema težini ----- 30 do 60%
254. Za akutne ulkusne bolesti, verificirane rendgenološki i gastroskopski određuje se privremeno na jednu godinu ----- 60%
255. Postoperativne smetnje, kao i stanje poslije resekcije želuca (po bilo kojoj metodi) ----- 30 do 60%

256. Teške pothranjenosti i postoperativne malapsorpcioni sindrom 60 do 80%
257. Stalni anus praeternaturalis, prema kontinenciji ----- 80 do 100%
II grupe
258. Sterkoralne fistule uzane, defekcija normalna, opšte zdravstveno stanje dobro, privremeno ----- 20 do 40%
259. Fistule široke, visoko na tankom crijevu, sa teškim pojavama denutricije, privremeno ----- 70 do 100%
II grupa
260. Sterkoralne fistule široke, niske bez znatnijeg uticaja na opšte zdravstveno stanje, privremeno ----- 40 do 70%
261. Fistule analne, prema težini ----- 20 do 40%
262. Inkontinencija ili suženje analnog sfinktera, prema težini slučaja ----- 40 do 100%
II grupa
263. Kila nastala na mjestu povrede, privremeno ----- 20 do 40%
Netraumatične kile ne uzimaju se u obzir pri ocjenjivanju vojnog invaliditeta.
264. Evertacije poslije povrede, prema težini privremeno, ako se mogu operacijom otkloniti ----- 30 do 60%
265. Povrede jetre - prema posljedicama ----- 30 do 80%
266. Hronični hepatitis - prema znacima oštećenja funkcije jetre --- 30 do 60%
267. Za akutni hepatitis određuje se privremeno za dvije godine ----- 60%
a poslije toga, ukoliko nema oštećenja jetre ----- ispod 20%
268. Ciroza jetre, kao posljedica preboljelog infektivnog hepatita, u konpenzovanom stanju ----- 60%
269. Ciroza jetre, sa znacima dekompenzacije ----- 70 do 100%
II grupa

270. Žučne fistule nastale poslije povrede žučnih puteva
(privremeno, ako su operabilne), prema težini ----- 20 do 80%
271. Nedostatak slezine poslije traume (privremeno za dvije godine) ---- 30%
Poslije dvije godine, ako nema znakova oštećenja hematopojeza ispod 20%

GLAVA XIII - UROPOETIČNI ORGANI

272. Stanje poslije preboljelog akutnog difuznog glomerulonefritisa
ocjenjuje se privremeno za jednu godinu ----- 60%
273. Jednostrani hronični pielonefritis, prema težini ----- 20 do 40%
274. Obostrani hronični pielonefritis ----- 40 do 70%
Kod znatnih oštećenja funkcije bubrega ocjenjivanje se vrši kao kod nefrita.
275. Lakši oblici hroničnog nefrita (umjereni albuminurija sa manjim
promjenama u sedimentu bez drugih renalnih ili opštih
poremećaja) ----- 20 do 30%
276. Srednje teški oblici nefrita ili nefroza:
a) sa obilnom albuminurijom, sa teškim promjenama u sedimentu,
umjerenim edemima, umjerenom hipertenzijom, hipostenurijom bez
azotne retencije, manjim promjenama na očnom dnu ----- 40 do 60%
b) sa lako povećanom azotnom retencijom, hipertenzijom
i izraženim promjenama na očnom dnu ----- 60 do 80%
277. Teški oblici nefrita (izostenurije), azotna retencija,
masivni i rezistentni edemi, teška hipertenzija sa uvećanjem
srca, edem papile optičkog živca ----- 80 do 100%
II grupa
278. Najteži oblici zatajivanja funkcije bubrega koji zahtijeva trajnu
hemodijalizu ili po izvršenoj transplantaciji bubrega ----- 100%
I grupa
279. Nefrektomija:
a) ako je drugi bubreg zdrav ----- 50%

- b) ako postoji lakše oštećenje preostalog bubrega ----- 60%
- c) ako postoji srednje teško oštećenje preostalog bubrega ---- 70 do 80%
- č) ako postoji teško oštećenje preostalog bubrega ----- 90 do 100%
- II grupa
- ć) ako oboljenje zahtijeva trajnu hemodijalizu ----- 100%
- I grupa
280. Aktivna tuberkuloza bubrega:
- a) jednog bubrega, privremeno ----- 60 do 90%
- b) oba bubrega, privremeno ----- 80 do 100%
- II grupa
- c) u najtežim slučajevima ----- 100%
- I grupa
281. Cistit hronični traumatični:
- a) prema težini slučaja ----- 20 do 50%
- b) u najtežim slučajevima, sa stalnom inkontencijom, skvrčenom
bešikom i polipozom ----- 60 do 80%
282. Mokraćne fistule uretera, bešike ili uretre, kroz koje stalno curi
mokraća, privremeno ----- 40 do 80%
283. Suženje mokraćnog kanala, prolazno za bužije i daje se širiti - 20 do 40%
284. Teško prolazna suženja (filiformna) sa čestim retencijama,
prema težini slučaja ----- 50 do 80%
- Ako postoji komplikacija bešike ili bubrega, procent se utvrđuje prema
procentu iz tačke u kojoj se predviđa odgovarajuća komplikacija.

GLAVA XIV - GENITALNI ORGANI

A) Muški

285. Ablatio penis, totalis ----- 80%
286. Ablatio penis totalis ako se komplikuje sa stenozom orificijuma --- 100%
- II grupa

287. Epididimitis hronica bilateralis sa izospermom -----	20%
289. Ablatio testis obostrano:	
a) bez sekundarnih distrofičnih pojava -----	50%
b) sa sekundarnim distrofičnim pojavama -----	70%
290. Ablatio penis et testicularum (emasculatio totalis) -----	100%
	II grupa
291. Haematocoele, privremeno -----	20%
292. Posttraumatska atrofija testisa -----	30%

B) Ženski

293. Gubitak jednog ovarija -----	20%
294. Gubitak oba ovarija -----	80%
295. Gubitak uterusu ili jednog ovarija i uterusu -----	60%
296. Gubitak oba ovarija sa uterusom -----	80%
297. Oštećenje vulve i vagine, prema težini -----	20 do 50%

GLAVA XV - RAZNE DRUGE OZLJEDE I BOLESTI

298. Šećerna bolest (diabetes mellitus) ocjenjuje se po pravilu prema stepenu intolerancije na ugljene hidrate, i to:	
a) lakši oblici (bez pothranjenosti, bez glukozurije, pri odgovarajućoj dijeti) -----	20 do 30%
b) srednje teški oblici (koji zahtijevaju davanje insulina za obezbjeđivanje ravnoteže ishrane) -----	40 do 60%
c) teški oblici, koji se teško regulišu i pored primanja visokih doza insulina (sa pothranjenošću i čestim pojavama acidoze i komplikacijama na drugim organima) -----	70 do 100%
	I grupa

Pri ocjenjivanju vojnog invaliditeta vodiće se računa i o postojećim komplikacijama (tuberkuloze pluća, kardiovaskularne, nervne i očne).

299. Oštećenje funkcije pankreasa kao posljedica povrede i ozljede cijeni se prema stepenu oštećenja njegove funkcije:
- a) lakši oblici ----- 30%
 - b) srednji oblici ----- 50%
 - c) teški oblici ----- 50 do 80%
300. Hronična malarija sa trajnim posljedicama, prema težini ----- 20 do 40%
301. Intoksikacija (trovanje) i ozljede od bojnih otrova, radijacijskih oštećenja ili pri nekom naročitom poslu u službi - ocjenjivaće se analogno prema ozljedama i posljedicama na pojedinim organima ----- 30 do 100%
302. Hronični osteomielitis sa stalnim fistulama, čestim egzacerbacijama ----- 20 do 40%
303. Amilodozno oštećenje unutrašnjih organa ili kaheksije ----- 50 do 100%
II grupa
304. Hronični osteomielitis koji ne stvara funkcionalne smetnje, bez otoka i fistula ----- ispod 20%
Ako kod loše sraslog preloma, pseudoartroze, kontrakture ili ankiloze postoji i hronični osteomielitis, procent se može povećati za 10.
305. Hipertireoza (privremena, dok traje oboljenje) ----- 30 do 60%
306. Hipotireoza:
- a) djelimična ----- 20 do 30%
 - b) totalna ----- 40 do 70%
307. Hipoadenkortizam (m Addisoni) prema stepenu ----- 40 do 80%
308. Iskrivljenost vrata kao posljedica povrede ma koje vrste, prema stepenu ----- 20 do 40%

PRAVILNIK

**O RADU LJEKARSKIH KOMISIJA U POSTUPKU ZA
OSTVARIVANJE PRAVA PO ZAKONU O OSNOVNIM
PRAVIMA VOJNIH INVALIDA I PORODICA PALIH BORACA ***

Član 1.

Ovim pravilnikom uređuje se način rada ljekarskih komisija koje u postupku za rješavanje o pravima po Zakonu o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca (u daljem tekstu: Zakon) daju nalaz i mišljenje o procentu vojnog invaliditeta, oštećenjima organizma na osnovu kojih se ostvaruje pravo na ortopedski dodatak, pravo na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica, pravo na motorno vozilo, kao i o nesposobnosti za privređivanje i koje daju mišljenje o vjerovatnoći da je nastala promjena od uticaja na utvrđeni procent vojnog invaliditeta.

Član 2.

Nalaz i mišljenje na osnovu koga nadležni organ u republici, odnosno autonomnoj pokrajini utvrđuje vojni invaliditet, rješava o pravima na ortopedski dodatak, pravu na dodatak na njegu i pomoć od strane drugo lica i pravu na motorno vozilo i na osnovu koga utvrđuje nesposobnost za privređivanje, daju:

- 1) nadležnom organu koji rješava o pravima po Zakonu u prvom stepenu - ljekarska komisija iz člana 87. Zakona (u daljem tekstu : ljekarska komisija u prvostepenom postupku);
- 2) nadležnom organu koji rješava o pravima po Zakonu u drugom stepenu - ljekarska komisija iz člana 88. Zakona (u daljem tekstu: ljekarska komisija u drugostepenom postupku).

Nadležnom organu koji rješava o pravima po Zakonu u prvom stepenu, kada rješava po zahtjevu vojnog invalida za utvrđivanje novog procenta vojnog invaliditeta, mišljenje o vjerovatnoći da je nastala promjena od uticaja na utvrđeni procent vojnog invaliditeta daje posebna ljekarska komisija iz člana 94. stav 5. Zakona.

* ZBIRKA PROPISA...; "Službeni list Republike Bosne i Hercegovine", br. 2/92.

Član 3.

Ljekarske komisije daju nalaze i mišljenja o procentu vojnog invaliditeta na osnovu Pravilnika o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta ("Službeni list SFRJ", br. 7/82) i prema načelima medicinske nauke.

Član 4.

Ljekarske komisije daju nalaz i mišljenje o oštećenju organizma na osnovu koga vojni invalidi imaju pravo na ortopedski dodatak na osnovu Pravilnika o oštećenjima organizma po osnovu kojih vojni invalid ima pravo na ortopedski dodatak i razvrstavanju tih oštećenja u stepene ("Službeni list SFRJ", br.7/82), a u skladu sa odredbama Pravilnika o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta ("Službeni list SFRJ", br. 7/82).

Član 5.

Ljekarske komisije daju nalaz i mišljenje o oštećenju organizma na osnovu kojih vojni invalidi od I do IV grupe imaju pravo na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica i stepenu tog dodatka u koji se vojni invalid razvrstava, na osnovu Pravilnika o medicinskim indikacijama za razvrstavanje vojnih invalida od I do IV grupe prema stepenu potrebe za njegovom i pomoći od strane drugog lica i grupi vojnog invaliditeta ("Službeni list SFRJ", br. 7/82).

Član 6.

Ljekarske komisije daju nalaz i mišljenje o postojanju oštećenja organizma na osnovu koga vojni invalid I grupe ima pravo na putničko motorno vozilo, na osnovu Pravilnika o oštećenjima organizma po osnovu kojih vojni invalid ima pravo na putničko motorno vozilo i vrsti motornog vozila ("Službeni list SFRJ", br. 7/82).

Član 7.

Ljekarske komisije daju nalaz i mišljenje o nesposobnosti za privređivanja članova porodice (čl. 33. i 39. Zakona) prema načelima medicinske nauke, uzimajući u obzir zanimanje i godine života pregledanog lica i druge okolnosti od značaja za donošenje pravilnog rješenja.

Član 8.

Ljekarske komisije daju nalaz i mišljenje samo kad rade u punom sastavu.

Nalaz i mišljenje ljekarske komisije daju većinom glasova svojih članova.

Član ljekarske komisije koji se ne slaže sa mišljenjem većine daje izdvojeno mišljenje sa obrazloženjem.

Član 9

Ljekarske komisije daju svoj nalaz i mišljenje na obrascima br.1.,2. i 3. koji su odštampani uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni dio.

Nalaz i mišljenje ljekarskih komisija treba da budu potpuni, jasni i dovoljno obrazloženi i da sadrže sve činjenice i okolnosti koje su sa medicinskog stanovišta od značaja za donošenje pravilnog rešenja.

Obrazloženje ljekarske komisije će se smatrati potpunim ako je u njemu navedeno da je u pitanju lakši, srednji, izraženi, teži ili najteži oblik, odnosno stepen oštećenja i sl., kako je to u pojedinoj odredbi Pravilnika o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta propisano.

Član 10.

Ljekarska komisija u prvostepenom postupku daje nalaz i mišljenje na zahtjev nadležnog organa u republici, odnosno autonomnoj pokrajini koji rješava o pravima po Zakonu u prvom stepenu, a ljekarska komisija u drugostepenom postupku - na zahtjev nadležnog organa u republici, odnosno autonomnoj pokrajini koji rješava o pravima po Zakonu u drugom stepenu.

U nalazu i mišljenju po zahtjevu is stava 1. ovog člana ljekarska komisija dužna je da se izjasni o činjenicama i okolnostima navedenim u zahtjevu imajući u vidu i dokumentaciju koja se nalazi u spisima predmeta lica a čijem se pravu rješava, a koji se dostavljaju uz zahtjev.

Član 11.

Posebna ljekarska komisija daje mišljenje o vjerovatnoći da je nastala promjena od uticaja na utvrđeni procent vojnog invaliditeta na zahtjev nadležnog organa u republici, odnosno autonomnoj pokrajini koji rješava o pravima po Zakonu u prvom stepenu, uz koji se dostavljaju i spisi predmeta lica koje je podnijelo zahtjev za utvrđivanje novog procenta invaliditeta.

Član 12.

Ljekarska komisija u prvostepenom postupku daje nalaz i mišljenje u smislu čl. 3, 4, 6, i 7. ovog pravilnika na osnovu neposrednog pregleda lica za koje se utvrđuje procent vojnog invaliditeta, oštećenje organizma na osnovu koga ima pravo na ortopedski dodatak ili dodatak na njegu i pomoć od strane drugog lica i stepen tih dodataka, odnosno pravo na motorno vozilo, i kod koga se utvrđuje nesposobnost za privređivanje, kao i na osnovu medicinske i druge dokumentacije koja je od uticaja za utvrđivanje tih činjenica.

Član 13.

Ljekarska komisija u drugostepenom postupku daje nalaz i mišljenje, po pravilu, na osnovu neposrednog pregleda lica iz člana 12. ovog pravilnika i na osnovu medicinske i druge dokumentacije pribavljene u prvostepenom postupku. Ta komisija može nalaz i mišljenje dati i bez neosrednog pregleda lica, ako nađe da takav pregled nije potreban.

O oštećenju organizma na osnovu koga vojni invalidi od I do IV grupe imaju pravo na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica i stepenu tog dodatka ljekarska komisija u drugostepenom postupku daje nalaz i mišljenje po izvršenom pregledu vojnog invalida.

Ako ljekarska komisija u drugostepenom postupku nađe da je dokumentacija ljekarske komisije u prvostepenom postupku nepotpuna, izvršice neposredno dopunu medicinske dokumentacije.

Član 14.

Posebna ljekarska komisija daje mišljenje o vjerovatnoći da je nastupila promjena od uticaja na utvrđeni procent vojnog invaliditeta na osnovu mišljenja ljekara - specijaliste koje vojni invalid podnosi uz zahtjev za utvrđivanje novog procenta vojnog invaliditeta i na osnovu postojeće medicinske dokumentacije u predmetu vojnog invalida.

Član 15.

Za lica koje se nalazi na liječenju u stacionarnoj zdravstvenoj organizaciji udruženog rada, ljekarske komisije mogu dati mišljenje na osnovu nalaza i mišljenja (dijagnoze, istorije bolesti i sl.) te organizacije.

Član 16.

Lice koje zbog zdravstvenog stanja duže vrijeme nije sposobno da putuje može, na prijedlog nadležnog organa u republici, odnosno autonomnoj pokrajini, biti pregledano u svom stanu. Pregled vrši ljekar - član ljekarske komisije. U takvom slučaju ljekarska komisija daje nalaz i mišljenje na osnovu nalaza i izvještaja ljekara - člana komisije koji je izvršio pregled.

Član 17.

Nalaz i mišljenje u smislu čl. 3,4,5,6 i 7. ovog pravilnika za lica koje ima prebivalište u inostranstvu ljekarska komisija daje na osnovu pregleda, dijagnoze i izvještaja ljekara odgovarajuće specijalnosti ili izvještaja zdravstvene ustanove.

Ako lice iz stava 1. ovog člana koje je podnijelo zahtjev za ostavriavanje prava po Zakonu boravi u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji, nadležni organ u republici, odnosno autonomnoj pokrajini će ga, na njegov zahtjev, uputiti na pregled ljekarskoj komisiji odmah, odnosno na njenu prvu sjednicu.

Ljekarska komisija je dužna odmah dostaviti nalaz i mišljenje nadležnom organu u republici, odnosno autonomnoj pokrajini koji je uputio lice iz stava 2. ovog člana.

Član 18.

Ako ljekarska komisija nađe da je za davanje nalaza i mišljenja potrebno da lice bude pregledano u specijalističkoj zdravstvenoj organizaciji udruženog rada ili podvrgnuto detaljnijem medicinskom ispitivanju, uputiće ga u odgovarajuću zdravstvenu organizaciju udruženog rada.

Član 19.

Nalaz ljekarska komisija naznačuje medicinskim izrazom, a gde je to moguće i jezikom naroda Jugoslavije, odnosno jezikom albanske ili mađarske narodnosti.

Član 20.

Procent vojnog invaliditeta označuje se brojem i slovima, uz navođenje odgovarajućih odredaba Pravilnika o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta.

Ljekarska komisija označava da invaliditet iznosi ispod 20% u slučajevima kada utvrdi da procent oštećenja organizma ne iznosi najmanje 20%.

Član 21.

U nalazu i mišljenju kojim utvrđuje oštećenje organizma na osnovu koga vojni invalid ima pravo na ortopedski dodatak, ljekarska komisija označuje stepen oštećenja organizma uz navođenje odgovarajuće odredbe Pravilnika o oštećenjima organizma po osnovu kojih vojni invalid ima pravo na ortopedski dodatak i razvrstavanju tih oštećenja u stepene (tačka 6. Obrasca br.1).

U slučaju kada utvrdi da je u pitanju oštećenje organizma na osnovu koga se ne može ostvariti pravo na ortopedski dodatak, ljekarska komisija je dužna da svoj nalaz i mišljenje obrazloži.

Član 22.

Pri utvrđivanju oštećenja organizma na osnovu kojih vojni invalidi od I do IV grupe imaju pravo na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica, ljekarska komisija označava stepen dodatka, uz navođenje odgovarajuće odredbe Pravilnika o medicinskim indikacijama za razvrstavanje vojnih invalida od I do IV grupe prema

stepenu potrebe za njegom i pomoći od strane drugog lica i grupi vojnog invaliditeta, sa potpunim opisom oštećenja organizma za koje je predviđen odgovarajući stepen dodatka za njegu i pomoć od strane drugog lica kao i odgovarajuće odredbe Pravilnika o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta.

Ako je u pitanju oštećenje organizma invalida od II do IV grupe na osnovu koga se ne može ostvariti pravo na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica ljebarska komisija je dužna da svoj nalaz i mišljenje obrazloži sa potpunim opisom oštećenja organizma.

Član 23.

Nalaz i mišljenje ljebarske komisije saopštava se pregledanom licu odmah po izvršenom pregledu, a jedan primjerak nalaza i mišljenja dostavlja mu se uz rješenje.

Član 24.

Ljebarske komisije vode evidenciju nalaza i mišljenja u Knjizi nalaza i mišljenja prvostepene - drugostepene ljebarske komisije (obrazac br.4) koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Član 25.

Članovi ljebarskih komisija za svoj rad u komisijama ostvaruju naknadu u visini koju je za svaku kalendarsku godinu utvrdio savezni organ uprave nadležan za pitanje boraca i vojnih invalida.

Član 26.

Ovaj pravilnik će se primjenjivati od dana početka primjenjivanja Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", br. 68/81).

Član 27.

Danom početka primjenjivanja ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o radu ljebarskih komisija u postupku za ostvarivanje prava po Zakonu o vojnim invalidima ("Službeni list SFRJ", br.6/77).

Član 28.

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SFRJ".

ZAKON

**O IZUZETNOM MATERIJALNOM OBEZBJEĐENJU RATNIH
VOJNIH INVALIDA I PORODICA POGINULIH BORACA***

Član 1.

Pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje, počev od prvih oružanih sukoba u Republici Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Republika) mogu ostvariti: vojna lica, pripadnici policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Bosne i Hercegovine vršeći vojne dužnosti (u daljem tekstu: HVO) kao i pripadnici drugih naoružanih formacija, koje su se samoorganizovale ili organizovale pod raznim nazivima u snage otpora protiv agresije na Republiku u vremenu od 30. aprila 1991. godine do 15. aprila 1992. godine, prema Odluci koju će donijeti Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, koji su poginuli odnosno nestali ili kod kojih je utvrđen gubitak radne sposobnosti za privređivanje.

Izuzetno od odredaba stava 1. ovog člana, pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje mogu ostvariti i lica koja su po naređenju ili nalogu nadležnih vojnih organa ili državnog organa uprave nadležnog za poslove odbrane ili unutrašnje poslove vršeći vojnu dužnost, poginula odnosno nestala ili zadobila ranu, povredu, ozlijeđdu ili bolest uslijed čega je nastupio gubitak radne sposobnosti za privređivanje.

Član 2.

Poslije smrti ili nestanka lica iz člana 1. ovog Zakona uredbe, pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje, prvenstveno mogu ostvariti: bračni drug, djeca rođena u braku ili van braka, usvojena djeca, pastorčad i unučad bez roditelja.

Pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje mogu ostvariti: otac, majka, očuh, maćeha i usvojilac ukoliko su živjeli u zajedničkom domaćinstvu sa licima iz člana 1. ovog Zakona u vrijeme njihove smrti ili nestanka i ako nema članova porodice iz stava 1. ovog člana.

Braća i sestre koje je izdržavalo lice iz člana 1. ovog Zakona u vrijeme njegove smrti ili nestanka, kao i razvedeni bračni drug kome je sudskom odlukom utvrđeno

* "Službeni list Republike Bosne i Hercegovine", br. 33/95, 37/95 i 17/96.

pravo na izdržavanje, mogu ostvariti pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje ako nemaju članova porodice iz st. 1. i 2. ovog člana.

Član 3.

Zajedničkim domaćinstvom u smislu stava 2. člana 2. ovog Zakona smatra se zajednica života i stanovanja sa licima iz člana 1. ovog Zakona u vrijeme njihove smrti ili nestanka.

Smatra se da je lice iz člana 1. ovog Zakona izdržavalo braću i sestre iz stava 3. člana 2. ovog Zakona ukoliko oni nisu u radnom odnosu, ne obavljaju samostalnu djelatnost ličnim radom niti su korisnici penzija.

Ako pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje imaju dva ili više lica iz člana 2. ovog Zakona određuje se jedno izuzetno materijalno obezbjeđenje koje se dijeli na ravne dijelove.

Član 4.

Nezavisno od uslova iz člana 2. ovog Zakona, roditeljima poginulih, umrlih ili nestalih lica iz člana 1. ovog Zakona pripada izuzetno materijalno obezbjeđenje u iznosu od jedne prosječne mjesečne plate ukoliko ni jedan od roditelja nije u radnom odnosu, ne obavlja samostalnu djelatnost niti je korisnik penzije.

Član 5.

Izuzetno materijalno obezbjeđenje određuje se u mjesečnom iznosu na osnovu prosječne plate ostvarene u Republici u mjesecu koji prethodi mjesecu u kome je priznato pravo.

Za lica iz člana 1. ovog Zakona koja su vršeci neposrednu vojnu dužnost zadobila ranu, povredu, ozljedu, bolest, ili su poginula, mjesečni iznos izuzetnog materijalnog obezbjeđenja iznosi dvije prosječne plate iz stava 1. ovog člana.

Za lica iz člana 1. ovog Zakona koja su zadobila ranu, povredu, ozljedu, bolest ili su poginula pod okolnostima koje ne predstavljaju izvršavanje neposredne vojne dužnosti, mjesečni iznos izuzetnog materijalnog obezbjeđenja iznosi jednu i po prosječnu platu iz stava 1. ovog člana.

Za lica iz člana 1. ovog Zakona koja su nosioci ratnih priznanja "Zlatni ljiljan" i "Srebreni štit", a koji su vršeci neposrednu vojnu dužnost zadobila ranu, povredu, ozljedu, bolest ili su poginula, mjesečni iznos izuzetnog materijalnog obezbjeđenja iznosi tri prosječne plate, iz stava 1. ovog člana.

Za lica iz člana 1. ovog Zakona koja su nosioci ratnih priznanja "Zlatni ljiljan" i "Srebreni štit", a koja su zadobila ranu, povredu, ozljedu, bolest ili su poginuli pod

okolnostima koje ne predstavljaju izvršavanje neposredne vojne dužnosti, mjesečni iznos izuzetnog materijalnog obezbjeđenja iznosi dvije prosječne plate iz stava 1. ovog člana.

Licima iz člana 2. ovog Zakona mjesečni iznos izuzetnog materijalnog obezbjeđenja utvrđuje se na isti način i u visini kao i za lica iz ovog člana.

Član 6.

Izuzetno materijalno obezbjeđenje pripada od prvog dana narednog mjeseca od dana utvrđivanja gubitka radne sposobnosti za privređivanje ili nesposobnost za vojnu službu odnosno, smrti lica iz člana 1. ovog Zakona.

Član 7.

Ako u jednoj porodici ima više poginulih, umrlih ili nestalih lica iz člana 1. ovog Zakona, lica iz člana 2. St.1. i 3. ovog Zakona mogu ostvariti pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje samo po osnovu jednog od tih lica.

Roditeljima iz člana 2. stav 2. i člana 4. ovog Zakona kod kojih je više djece izgubilo život pod okolnostima iz člana 1. ovog Zakona iznos izuzetnog materijalnog obezbjeđenja utvrđen u čl. 4 i 5. ovog Zakona povećava se za jednu prosječnu platu za svako poginulo dijete.

Član 8.

Pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje prestaje:

1. U slučaju smrti korisnika prava;
2. Stupanjem u brak lica iz člana 2. st. 1 i 3. ovog Zakona;
3. Napuštanjem teritorije Republike u vremenu dužem od 90 dana, a najduže godinu dana u slučaju potrebe zadržavanja zbog neophodnog liječenja ili oboljelog borca po kom osnovu mu je nadležni organ odobrio liječenje u inostranstvu;
4. Prelaskom korisnika na stranu neprijatelja;
5. Ako je korisnik prava osuđen pravosnažnom sudskom presudom na kaznu zatvora u trajanju duže od 6 mjeseci za vrijeme dok se nalazi na izdržavanju kazne;
6. Djeci kada navrše 18 godina života, a nisu nastavila redovno školovanje, odnosno do navršene 26. godine života ako su nastavila redovno školovanje u Republici.

Ukoliko lice iz člana 1. ovog Zakona po osnovu ranjavanja ili bolesti ispunjava uslove za priznavanje prava na invalidsku penziju i druga novčana primanja po

propisima iz penzijskog i invalidskog osiguranja i izuzetno materijalno obezbjeđenje po ovoj uredbi može po svom izboru koristiti samo jedno od navedenih prava.

Ako licu iz člana 2. ovog Zakona prestane pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje, članovima porodice, koji imaju to pravo, ponovo se utvrđuje visina izuzetnog materijalnog obezbjeđenja.

Član 9.

Postupak za ostvarivanje prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje za lica iz čl.1. i 2. ovog Zakona pokreće, po službenoj dužnosti, opštinski organ uprave nadležan za boračko-invalidsku zaštitu (u daljem tekstu: opštinski organ uprave).

Izuzetno, postupak za ostvarivanje prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje za lica iz čl. 1. i 2. ovog Zakona može pokrenuti po službenoj dužnosti komanda mjesta ili drugi nadležni vojni organ.

Radi pokretanja postupka iz stava 1. ovoga člana nadležni vojni organ, na zahtjev opštinskog organa uprave, dostavit će odgovarajuće podatke i dokaze sa kojima raspolaže za lica iz čl. 1. i 2. ovog Zakona.

Prijedlog za rješavanje o pravima na izuzetno materijalno obezbjeđenje sa svim potrebnim podacima o licima iz st.1, 2. i 3. ovoga člana, organi iz st. 1. i 2. ovog člana podnose Državnoj upravi za pitanja boraca i invalida domovinskog rata (u daljem tekstu: Državna uprava).

Na osnovu prijedloga organa iz st. 1. i 2. ovog člana Državna uprava donosi rješenje o pravu na izuzetno materijalno obezbjeđenje.

Rješenje Državne uprave konačno je u upravnom postupku i protiv istog se može pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda.

Član 10.

Opštinski organ uprave izvršava iz člana 9. stav 5. ovog Zakona i vodi evidenciju sa svim potrebnim podacima o korisnicima prava po ovoj uredbi i promjenama koje su od uticaja na pravo, visinu i prestanak prava.

Član 11.

Za pravodjenje ovog Zakona novčana sredstva će se obezbjediti u republičkom budžetu.

Član 12.

Izuzetno materijalno obezbjeđenje usklađuje se sa kretanjem prosječnih plaća u Republici na način propisan Zakonom o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list R BiH", br.2/92 i 13/94).

Naredbe o usklađivanju novčanih primanja iz stava 1. ovog člana donosi direktor Državne uprave.

Član 13.

Isplatu izuzetnog materijalnog obezbjeđenja po ovom Zakonu vrše opštinski organi uprave na način utvrđen Zakonom o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca.

Državna uprava vrši kontrolu namjenskog trošenja sredstava za ostvarivanje prava po ovom Zakonu.

Član 14.

Uživaoci lične izuzetne penzije, kod kojih nije vršena ocjena vojne sposobnosti, dužni su se prijaviti nadležnom organu radi ocjene vojne sposobnosti, u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

U slučaju da uživatelj lične izuzetne penzije ne postupi u skladu sa stavom 1. ovog člana, dalja isplata izuzetne penzije obustavlja se.

Član 15.

Uživaocima izuzetne penzije, koji su to pravo ostvarili na osnovu Zakona o pravu na izuzetnu penziju za vrijeme ratnog stanja ("Službeni list R BiH", br.13/93 i 13/94), nastaviti će se isplata utvrđenog iznosa do donošenja novog rješenja.

Državna uprava dužna je u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Zakona izdati korisnicima nova rješenja, u skladu sa odredbama ovog Zakona.

Član 16.

Izuzetno, dok se ne steknu uslovi za ocjenu gubitka radne sposobnosti za privređivanje u skladu sa ovim Zakonom, pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje priznat će se licima iz člana 1. ovog Zakona kod kojih je nadležna vojno-ljekarska komisija utvrdila nesposobnost za vojnu službu, odnosno privremenu nesposobnost dužu od šest mjeseci, koja je nastala kao posljedica službe u Armiji Republike Bosne i Hercegovine.

Član 17.

Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje da važi Zakon o pravu na izuzetnu penziju za vrijeme ratnog stanja ("Službeni list R BiH", broj 13/93 i 13/94).

Član 18.

Ovaj Zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu R BiH".

Br. 5

ZAKON

O UDRUŽENJIMA RATNIH VOJNIH INVALIDA,
ČLANOVA PORODICA ŠEHIDA I POGINULIH BORACA
DEMOBILISANIH PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA *

Na osnovu Amandmana LI tačka 5. Stav 3. Na Ustav Republike Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, na prijedlog Vlade Republike Bosne i Hercegovine, donosi

ZAKON

O UDRUŽENJIMA RATNIH VOJNIH INVALIDA,
ČLANOVA PORODICA ŠEHIDA I POGINULIH
BORACA I DEMOBILISANIH PRIPADNIKA
ORUŽANIH SNAGA

Član 1.

Ovim Zakonom utvrđuju se uslovi i postupak za osnivanje, organizovanje, djelovanje i prestanak rada udruženja ratnih vojnih invalida, članova porodica šehida i poginulih boraca i demobilisanih pripadnika oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: udruženje), kao organizacija od posebnog društvenog interesa za Republiku Bosnu i Hercegovinu (u daljem tekstu: Republika).

Član 2.

Udruženje je vanstranačko udruženje građana koje se osniva i djeluje na osnovu ovog Zakona u cilju ostvarivanja zajedničkih interesa svoga članstva.

Član 3.

Na osnivanje, djelovanje i prestanak rada udruženja primjenjuje se Zakon o udruživanju građana ("Službeni list RBiH", broj 33/94), ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

* "Službeni list Republike Bosne i Hercegovine", br. 33/95. i 37/95.

Član 4.

Članom udruženja može postati svaki državljanin Republike Bosne i Hercegovine koji prema propisima ima status ratnog vojnog invalida, član porodice šehida odnosno poginulog borca ili demobilisani pripadnik oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine.

Član 5.

Statutom udruženja određuje se znak, pečat, štambilj i članska karta.

Član 6.

Udruženje može osnovati najmanje 30 lica koja ispunjavaju uslove iz člana 4. ovog Zakona.

Udruženje se osniva na osnivačkoj skupštini.

Osnivačka skupština donosi odluku o osnivanju, statut udruženja i bira organe upravljanja.

Član 7.

Unutrašnja organizacija uređuje se statutom udruženja.

Član 8.

Udruženje je samostalno u ostvarivanju ciljeva i zadataka utvrđenih zakonom i statutom udruženja.

Udruženja se mogu međusobno povezivati u saveze i druge asocijacije što se reguliše sporazumima i drugim aktima.

Član 9.

Udruženje, osnovano u skladu sa ovim Zakonom vrši sljedeće djelatnosti:

- prati stanje u oblasti pravnog i socijalnog statusa članova udruženja i stara se o pružanju odgovarajućih vidova pomoći;
- prati ostavriavanje prava svojih članova i putem nadležnih državnih organa inicira donošenje odgovarajućih mjera;
- daje inicijative za osnivanje i unapređivanje djelovanja državnih organa i ustanova koje su od značaja za ostvarivanje prava ratnih vojnih invalida, porodica šehida i poginulih boraca i demobilisanih pripadnika oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine;
- prikuplja podatke o svom članstvu neophodne za rješavanje poslova iz djelokruga rada utvrđenog ovim Zakonom;

- uspostavlja saradnju sa međunarodnim boračkim organizacijama i udruženjima;
- inicira i učestvuje u prikupljanju arhivske i historijske građe o pokretu otpora i oslobodilačkoj borbi, obrađuje edicije i prezentira ih javnosti;
- stara se o pružanju pravne pomoći članstva;
- učestvuje u poslovima koji se odnose na pitanja zapošljavanja, rekvalifikacije, dokvalifikacije i školovanja svog članstva;
- učestvuje u javnim raspravama povodom izrade i donošenja zakona i drugih propisa i dokumenata, kojima se uređuju osnovna prava članova udruženja;
- organizuje sportski i kulturni život za svoje članstvo;
- vrši i druge poslove i zadatke u skladu sa zakonom i statutom.

Član 10.

Udruženje ima statut.

Statutom, u skladu sa ovim Zakonom, bliže se određuje:

- sjedište i područje djelovanja udruženja;
- djelatnost udruženja;
- uslovi i način učlanjenja u udruženje i prestanak članstva, kao i prava, dužnosti i odgovornosti članova;
- organi upravljanja udruženja, način njihovog izbora, uslovi i način opoziva, trajanje mandata, način odlučivanja i odgovornosti;
- način sticanja, korištenja i raspolaganja sredstvima udruženja, javnost rada, način donošenja statuta i izmjena i dopuna statuta, znak, pečat, štambilj, zastupanje i predstavljanje udruženja i uslova za prestanak rada udruženja.

Član 11.

Za izvršavanje svojih zadataka udruženje može sticati sredstva za finansiranje svoje djelatnosti iz sljedećih izvora:

- dobrovoljnih priloga, poklona, zavještanja, donacija građana i pravnih lica;
- članarine;
- prihoda ostvarenih djelovanjem privrednih i drugih subjekata koji se bave privrednom i neprivrednom djelatnošću, kojima je udruženje osnivač u skladu sa zakonom,
- budžet društveno-političkih zajednica;
- ostalih prihoda u skladu sa zakonom.

Član 12.

U slučaju prestanka rada udruženja, novčana sredstva, pokretnu i nepokretnu imovinu, sa svim pravima i obavezama preuzima republika, ako statutom udruženja nije drukčije određeno.

Član 13.

Za obavljanje stručnih i administrativno-tehničkih poslova udruženje može osnovati stručnu službu.

Organizacija poslova i zadataka, prava, obaveza i finansiranje i druga pitanja od značaja za organizaciju i rad stručne službe, bliže se određuju statutom udruženja.

Član 14.

Udruženje koje je do dana stupanja na snagu ovog Zakona upisano u registar udruženja kod nadležnog suda dužno je u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Zakona uskladiti svoja akta sa odredbama ovog Zakona i podnijeti nadežnom sudu za registraciju zahtjev za upis izmjena i dopuna tih akata.

Ako u roku iz stava 1. ovog člana udruženje ne podnose nadležnom sudu zahtjev sa propisanom dokumentacijom za upis izmjena i dopuna, sud će takvo udruženje brisati iz registra udruženja po službenoj dužnosti i rješenje o tome dostaviti udruženju i organu uprave nadležnom za vršenje nadzora nad radom udruženja.

Na rješenje iz stava 2. ovog člana udruženje može izjaviti žalbu Vrhovnom sudu Bosne i Hercegovine, u roku od osam dana od dana prijema rješenja.

Član 15.

Ovaj Zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu RBiH".

Br. 6

PRAVILNIK

**O NAČINU VOĐENJA EVIDENCIJA O RATNIM VOJNIM
INVALIDIMA I PORODICAMA ŠEHIDA I POGINULIH BORACA***

Na osnovu člana 124. st 2. i 3. Zakona o državnoj upravi - Novi prečišćeni tekst ("Službeni list RBiH", broj 26/93), ministar nadležan za pitanja boraca i invalida domovinskog rata, donosi,

PRAVILNIK

O NAČINU VOĐENJA EVIDENCIJA O RATNIM
VOJNIM INVALIDIMA I PORODICAMA ŠEHIDA
I POGINULIH BORACA

Član 1.

Ovim pravilnikom uređuje se način vođenja evidencija o ratnim vojnim invalidima i porodicama šehida i poginulih boraca (u daljem tekstu: korisnik) koje su od značaja za Republiku Bosnu i Hercegovinu (u daljem tekstu: Republika).

Sadržaj evidencija, definicija obrazaca i metodološki principi za vođenje evidencija su jedinstveni u Republici.

Član 2.

Evidenciju o korisnicima vodi opštinski sekretarijat za boračko-invalidsku zaštitu (u daljem tekstu: sekretarijat).

Sekretarijat je dužan, na pismeni zahtjev nadležnog organa okruga-kantona, Državne uprave za pitanja boraca i invalida domovinskog rata (u daljem tekstu: Državna uprava), i opštinskih organizacija i udruženja formiranih u skladu sa Zakonom o udruženjima ratnih vojnih invalida, članova porodica šehida i poginulih

* "Službeni list Republike Bosne i Hercegovine", br. 38/95.

boraca i demobilisanih pripadnika oružanih snaga ("Službeni list RBiH", br. 33/95 i 37/95), da dostavi sve ili dio traženih podataka o korisnicima.

Član 3.

Za svakog korisnika, sekretarijat vodi evidenciju unošenjem podataka u Obrazac P-1 (za članove porodica šehida i poginulih boraca) i Obrazac L-1 (za ratne vojne invalide) koji čine sastavni dio ovog pravilnika.

Za nestalog borca evidencija se vodi u Obrazcu P-1 na isti način kao i za poginulog borca uz konstataciju činjenice nestanka tog lica.

Član 4.

Obrasci iz člana 3. ovog pravilnika prilagođeni su zahtjevima integralnog informacionog sistema Državne uprave.

Ako korisnik ostvaruje dva ili više ličnih prava, popunjava se jedan obrazac.

Ako korisnik ostvaruje jedno ili više ličnih prava, a istovremeno jedno ili više prava kao člana porodice, za njega se popunjavaju dva obrasca.

Član 5.

Obrasce P-1 i L-1 popunjava sekretarijat u saradnji sa komandom mjesta ili komandom garnizona Armije Republike Bosne i Hercegovine, organizacionom jedinicom Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Bosne i Hercegovine kao i sa drugim zainteresovanim pravnim i fizičkim licima ukoliko predoče vjerodostojne dokaze.

Obrasci iz stava 1. ustrojavaju se u dva primjerka.

Prvi primjerak zadržava sekretarijat, a drugi preimjerak dostavlja nadležnom organu kantona.

Član 6.

Kod korisnika kod koga nastane promjena od uticaja za korištenje prava ili promjena modaliteta pojedinih obilježja, popunjava se novi obrazac, i zajedno sa prethodnim obrascem i dokazom čuva u dosijeu korisnika.

Član 7.

U slučaju promjene adrese boravka, korisnik prava dužan je o tome obavijestiti sekretarijat koji će evidentirati promjene.

Za slučaj preseljenja korisnika u drugu opštinu originalni obrazac sekretarijat dostavlja toj opštini dok kod sebe zadržava fotokopiju obrasca.

U slučaju prestanka prava ta činjenica se konstatuje u odgovarajućoj rubrici i propisno adaktira.

Član 8.

Skupni podaci dobijeni na osnovu obrazaca iz člana 3. ovog pravilnika čuvaju se kao dokumenti pod oznakom "povjerljivo".

Sve međusobne komunikacije između sekretarijata i korisnika podataka kao i primopredaja podataka vodi se u pismenoj formi.

Član 9.

Sekretarijat je dužan da u skladu sa ovim pravilnikom, ustroji evidenciju u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.

Član 10.

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu RBiH".

Broj 01-021-462/95

10. oktobra 1995. godine

Sarajevo

Ministar
dr Izet Žigić, s. r.

OKRUG-KANTON

Opština

Broj kartona

**JEDINSTVENI
MATIČNI KARTON
ŠEHIDA – POGINULOG BORCA**

1.	Prezime		12.	Dat. rođenja		21.	Državljanstvo	
2.	Ime		13.	Mjesto		22.	Nacionalnost	
3.	Ime oca		14.	Općina		23.	Vjeroispovijest	
4.	Ime majke		15.	Adresa		24.	Stručna sprema	
5.	Jedinstveni matični broj		16.	Lična karta		25.	Zanimanje	
6.	U ilegali		17.	Mobilisan Jedinica		26.	Preduzeće	
7.	Čin		18.	Datum pogibije		27.	Mjesto pogibije	
8.	Datum sahrane		19.	Mjesto sahrane		28.	Odlikovanje	
9.	Bračno stanje a) oženjen b) neoženjen c) razveden		20.	Stanovao:		a) sa roditeljima b) sa suprugom c) sa roditeljima i suprugom		
10.	Mjesto stanovanja: 1) Porodična kuća 2) Društveni stan 3) Podstanar 4) Nužni smještaj 5) Kolektivni smještaj		29.	Primjedba:				
11.	Okolnosti pogibije:	a) u toku neposrednih borbenih dejstava b) van borbenih dejstava za vrijeme službe c) u drugim prilikama van službe d) nestali						

Članovi uže porodice – MAJKA

30.	Prezime djevojačko		36.	Dat. rođenja		42.	Datum i broj rješenja	
31.	Ime		37.	Mjesto		43.	Adresa	
32.	Ime oca		38.	Općina		44.	Telefon	
33.	Jedinstveni matični broj		39.	Stručna sprema		45.	Državljanstvo	
34.	Broj LK		40.	Zanimanje		46.	Nacionalnost	
35.	Stanuje u: 1. Porodična kuća 2. Društveni stan 3. Podstanar 4. Nužni smještaj 5. Kolektivni smještaj	Ostvaruje pravo-broj rješenja i datum a) porodična penzija b) porodična invalid. c) dodatak na djecu	41.	Preduzeće		47.	Vjeroispovijest	
			49.	Primjedba		48.	Stanuje sa	

Članovi uže porodice

strana 2

50.	Prezime		56.	Datum rođenja		62.	Datum i broj rješenja	
51.	Ime		57.	Mjesto		63.	Adresa	
52.	Ime oca		58.	Općina		64.	Telefon	
53.	Jedinstveni matični broj		59.	Stručna sprema		65.	Državljanstvo	
54.	Broj LK		60.	Zanimanje		66.	Nacionalnost	
55.	Stanuje u: 1. Porodična kuća 2. Društveni stan 3. Podstanar 4. Nužni smještaj 5. Kolektivni smještaj		61.	Ostvaruje pravo-broj rješenja i datum a) porodična penzija b) porodična invalidnina c) dodatak na djecu	68. Preduzeće, Ustanova ili Organizacija 69. Primjedba	67.	Vjeroispovijest	70. Stanuje sa:

Članovi uže porodice – SUPRUGA

71.	Prezime		77.	Datum rođenja		83.	Datum i broj rješenja	
72.	Ime		78.	Mjesto		84.	Adresa	
73.	Ime oca		79.	Općina		85.	Telefon	
74.	Jedinstveni matični broj		80.	Stručna sprema		86.	Državljanstvo	
75.	Broj LK		81.	Zanimanje		87.	Nacionalnost	
76.	Stanuje u: 1. Porodična kuća 2. Društveni stan 3. Podstanar 4. Nužni smještaj 5. Kolektivni smještaj		82.	Ostvaruje pravo-broj rješenja i datum a) porodična penzija b) porodična invalidnina c) dodatak na djecu	89. Preduzeće, Ustanova ili Organizacija 90. Stanuje sa: 91. Bračno stanje	88.	Vjeroispovijest	a) nije se ponovo udala b) ponovo se udala c) razvela se
DJECA								Primjedba:
Ime		Datum rođenja		Pol	Broj i datum rješenja DD			
.....				
.....				
.....				
.....				
.....				

Datum:
U dana 1995. godine

M.P.

Potpis ovlaštenog lica
.....

OKRUG-KANTON
Opština
Broj kartona

A) EVIDENCIONI KARTON RATNOG VOJNOG INVALIDA

01. Prezime (očevo ime) i ime _____
02. Jedinstveni matični broj _____
03. Datum, mjesto i opština rođenja _____
04. Državljanstvo, nacionalnost, vjeroispovijest _____
05. Sadašnja adresa i telefon _____
06. Datum stupanja u oružane snage (navesti od kada do kada) _____ do _____
a) pripadnik PL b) dobrovoljac c) mobilisan
07. Naziv vojne odnosno policijske jedinice _____
08. Dužnost u OS R/F BiH _____
09. Priznanja od OS R/F BiH _____
10. Radni status prije rata: a) zaposlen b) nezaposlen c) penioner d) poljoprivrednik
 e) učenik f) student g) privatni poduzetnik
11. Dužina radnog staža prije rata _____
12. Radno mjesto prije rata a) u struci b) van struke
13. Mjesto zaposlenja: a) na slobodnoj teritoriji b) na okupiranoj teritoriji c) u inostranstvu
14. Naziv državnog organa, ustanove ili radne organizacije _____
15. Stručna sprema i zanimanje _____
16. Potreba za kvalifikacijom _____
17. Potreba za doškolovanjem _____
18. Potreba za promjenom radnog mjesta _____
19. Datum i mjesto ranjavanja _____
20. Okolnosti ranjavanja: a) u toku neposrednih b) van borbenih dejstava c) u drugim prilikama
 borbenih dejstava za vrijeme službe van službe
21. Datum, ocjena vojno ljekarske komisije i broj rješenja _____
22. Ocjena i mišljenje vojno ljekarske komisije: a) nesposoban b) ograničeno c) privremeno
 sposoban sposoban nesposoban
23. Tačka i podtačka spiska bolesti _____
24. Datum procjene invalidnosti, do kada traje i broj rješenja _____
25. Rješenje za invalidsku penziju: a) imam b) nemam
26. Ostvaruje pravo na: a) ličnu invalidninu b) ortopedski dodatak c) njegu i pomoć drugog lica
27. Prima izuzetnu penziju: a) da b) ne
28. Grupa i procenat invalidnosti _____
29. Član, stav i tačka po kojoj je procijenjena invalidnost _____
30. Mobilno stanje: a) pokretan b) nepokretan c) pokretan uz pomoć pomagala
31. Faze liječenja: a) završeno b) neophodno nastaviti u zemlji c) neophodno nastaviti u inostranstvu
 d) potrebna adekvatna proteza e) trenutno zadovoljavajuća proteza
32. Amputacija desne noge: a) stopalo b) potkoljenica c) nadkoljenica
33. Amputacija lijeve noge: a) stopalo b) potkoljenica c) nadkoljenica
34. Amputacija desne ruke: a) šaka b) podlaktica c) nadlaktica
35. Amputacija lijeve ruke: a) šaka b) podlaktica c) nadlaktica
36. Dvostruka amputacija (napiši vrstu): _____
37. Paraplegičar: a) usred povrede b) usred oboljenja
38. Odstranjeni organi (navedi) _____
39. Oštećenje živaca (opiši) _____
40. Gubitak vida: a) desnog oka b) lijevog oka c) oba oka

41. Oštećenje vida _____
42. Unakaženost nagrdenost (opiši) _____
43. Potrebna plastična operacija: a) da b) ne
44. Oštećenja sluha (opiši) _____
45. Da li ima status prognanog lica: a) da b) ne
46. Opština sa koje je prognan _____
47. Stambeno pitanje: a) riješeno b) neriješeno c) neadekvatno riješeno
48. Stambena situacija: a) sopstvena kuća b) društveni stan c) podstanar d) podstanar kod roditelja
e) u kolektivnom smještaju f) stan sa privremenim rješenjem
49. Zahtjev za rješenje stambenog pitanja: a) dodjelom stana b) zamjenom stana c) dogradnjom kuće
d) adaptacijom kuće e) potrebna niža spratnost
50. Bračno stanje: a) oženjen b) neoženjen c) razveden d) udova
51. Ime i djevojačko prezime supruge _____
52. Stručna sprema i zanimanje _____
53. Potreba za školovanjem _____
54. Radni status: a) zaposlen b) nezaposlen c) penzioner
55. Potreba za zaposlenjem _____
56. Roditelji invalida: a) živi b) živ otac c) živa majka d) umrli
57. Radni status roditelja _____
58. Da li imaju status prognanog lica: a) da b) ne
59. Gdje se nalaze: a) na slobodnoj teritoriji b) na okupiranoj teritoriji c) u inostranstvu

60. Podaci o djeci invalida

Ime	Pol	Godina rod.	Zanimanje	Radni status	Gdje se nalazi
1					
2					
3					
4					
5					

61. Da li primaju dječiji dodatak: a) na b) ne c) povremeno
62. Potreba za stipendiranjem _____
63. Potreba za zaposlenjem _____
64. Potreba za liječenjem _____
65. Djeca izvan braka (sadašnjeg) _____
66. Gdje se nalaze ta djeca _____
67. Koliko članova porodice živi u zajedničkom domaćinstvu sa invalidom (navesti broj) _____
68. Navesti imena i srodstvo poginulih ili ranjenih članova uže porodice:

69. Navesti specifične potrebe u pogledu liječenja, zapošljavanja ili bilo koje druge vrste a što ovim kartonom nije obuhvaćeno: _____

U _____ dana _____ 1995. godine

Obrazac popunio _____

Obrazac ovjerava _____

M.P.

**PRIJEDLOG ZAKONA
O PRAVIMA BORACA I ČLANOVA NJIHOVIH
PORODICA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE***

I - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se uslovi i postupak za ostvarivanje osnovnih i drugih prava demobilisanih boraca, ratnih i mirnodopskih

*** Prijedlog Zakona o pravima boraca i članova njihovih porodica** je u ovoj formi usaglašen i usvojen na 47. sjednici Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, održanoj 14. jula 1998. Svi članovi Vlade, osim jednog koji je bio uzdržan pri glasanju, bili su za tako usaglašeni Prijedlog ovog Zakona. Na taj način, usaglašeni Prijedlog je odmah dostavljen Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje, s tim da je po jedan primjerak Prijedloga dostavljen i Uredu Visokog predstavnika međunarodne zajednice za Bosnu i Hercegovinu i Uredu Svjetske banke u Sarajevu.

O Prijedlogu **Zakona o pravima boraca i članova njihovih porodica** je u oba doma Parlamenta (Predstavnički dom i Dom naroda) vođena rasprava i usaglašavanje. Predstavnički dom Parlamenta je 18. avgusta 1998. usvojio Prijedlog ovog Zakona, te ga, sa usvojenim izmjenama i dopunama, dostavio Domu naroda na usvajanje i usaglašavanje. Nažalost, Dom naroda je, nakon više od godine dana, 28. septembra 1999. konačno razmotrio ovaj Prijedlog. I pored toga što je predviđao obezbjeđenje neuporedivo većih finansijskih sredstava od objektivno moguće ostvarivih, Zakon nije usvojen što je značilo kraj parlamentarne procedure. Prilikom glasanja, iako je isti sa tako definisanim pravima boračke populacije bio potpuno finansijski nerealan, nije usvojen zbog toga što su poslanici iz reda Hrvatskog naroda tražili još veće povećanje osnovice za finansijsko obračunavanje utvrđenih prava. Nakon takve proceduralne sudbine ovog Prijedloga zatražena je pomoć i posredovanje Međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini. Od strane resornog organa Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, uključujući i premijera Vlade, upućeno je više pisama predstavnicima Međunarodne zajednice i zatražena pomoć za donošenje ovog Federalnog Zakona. U tom je cilju obavljeno i više sastanaka, posebno sa predstavnicima Misije Međunarodnog Monetarnog fonda za Bosnu i Hercegovinu i Ureda svjetske banke za Bosnu i Hercegovinu, što je napokon rezultiralo stavom Misije Međunarodnog Monetarnog fonda za Bosnu i Hercegovinu, u kome je, između ostalog, navedeno da "... **hitno treba usvojiti novi Zakon koji će racionalizirati prava na socijalne naknade vojnih invalida i porodica poginulih boraca i reducirati njihov ukupan iznos na realne nivoe**".

Zbog svega navedenog, a u cilju konkretne pomoći u definisanju prava boračke populacije i hitnog donošenja Federalnog Zakona o pravima boraca i članova njihovih porodica koji bi bio finansijski realan, objektivno utemeljen i transparentan, odlučili smo se da kao Prilog ovoj knjizi, ponudimo, polazeći od Prijedloga ovog Zakona koji nije prošao potrebnu Parlamentarnu proceduru, svoj izmijenjen i dopunjen Prijedlog Zakona o pravima boraca i članova njihovih porodica. Ovaj izmijenjeni i dopunjeni Prijedlog Zakona je izmijenjen i dopunjen samo u pogledu utvrđivanja osnovica mjesečnih novčanih primanja i načina usklađivanja i obezbjeđenja ukupno potrebnih sredstava u budžetima kantona i budžetu Federacije Bosne i Hercegovine. Na ovaj način vođeno je računa o stvarnim potrebama pojedinca i boračke populacije u cjelosti, s jedne, te istovremeno i o objektivnim ekonomskim i finansijskim mogućnostima Federacije Bosne i Hercegovine s druge strane, što je, kako smo konstatovali, izraženo i u pismu Misije Međunarodnog Monetarnog fonda za Bosnu i Hercegovinu koji je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine dobila 12. juna 2000. Na osnovu tog pisma, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je, svojim Zaključkom, od 14. juna 2000, obavezala ministra Federalnog Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata da joj u roku od sedam dana dostavi operativni plan potrebnih mjera za utvrđivanje novog Prijedloga Zakona o pravima boraca i članova njihovih porodica.

vojnih invalida (u daljem tekstu: vojni invalid), i članova porodice poginulih, umrlih i nestalih boraca (u daljem tekstu: članovi porodice poginulih boraca), umrlih vojnih invalida, kao i druga pitanja iz oblasti boračko-invalidske zaštite.

Član 2.

Porodica poginulog borca, u smislu ovog zakona, je porodica borca koji je, kao vojno lice Vojske Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno kao raniji pripadnik Armije Republike Bosne i Hercegovine i Hrvatskog vijeća obrane (u daljem tekstu: Vojska Federacije) i pripadnik policije Ministarstava unutrašnjih poslova (u daljem tekstu: pripadnik MUP-a), učestvujući u odbrani Bosne i Hercegovine, od 18.09.1991. do 22.04.1996. godine poginuo, umro ili nestao.

Pod učestvovanjem u odbrani Bosne i Hercegovine, u smislu stava 1. ovog člana, smatra se oružani otpor agresoru i djelovanje u direktnoj vezi s tim otporom (odlazak u jedinicu, na borbeni položaj i povratak, te kretanje u skladu sa naredbom i pripremama njenog izvršenja).

Porodica poginulog borca je i porodica lica koje je po naređenju ili po nalogu nadležnog vojnog organa ili organa uprave nadležnog za poslove odbrane ili unutrašnje poslove, pod uslovima i okolnostima iz stava 2. ovog člana, poginulo, umrlo ili nestalo.

Porodica poginulog borca je i porodica lica koje je umrlo od posljedica rane, povrede, ozljede ili bolesti po kom osnovu je ostvario ili je mogao ostvariti svojstvo ratnog vojnog invalida i to u vremenu od jedne godine po prestanku ratnog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), a najkasnije do 22.04.1997. godine.

Član 3.

Ratni vojni invalid u smislu ovog zakona je lice koje je pod uslovima i okolnostima iz člana 2. st. 1. i 3. ovog zakona zadobilo ranu, povredu, ozljedu, bolest ili pogoršanje bolesti, pa je zbog toga nastupilo oštećenje njegovog organizma najmanje za 20%.

Mirnodopski vojni invalid, u smislu ovog zakona, je lice koje je bez svoje krivice, poslije 22.04.1996. godine, vršeći vojnu dužnost ranjeno, povrijeđeno ili ozlijeđeno pa je zbog toga nastupilo oštećenje njegovog organizma najmanje za 20%, i to:

1. kao vojno lice na služenju obaveznog vojnog roka u Vojski Federacije;
2. kao pitomac u vojnoj školi;
3. kao pripadnik rezervnog sastava na vojnoj vježbi.

Mirnodopski vojni invalid je i lice koje je pod uslovima i okolnostima iz stava 2. ovog člana, usljed bolesti ili pogoršanja bolesti, nastupilo oštećenje njegovog organizma najmanje za 60%.

Član 4.

Porodica umrlog vojnog invalida, u smislu ovog zakona je porodica lica kome je priznato svojstvo vojnog invalida, po odredbama ovog zakona, ukoliko je njegova smrt posljedica povrede ili bolesti po osnovu koje je stečeno svojstvo vojnog invalida.

Član 5.

Pod demobilisanim borcem, u smislu ovog zakona, podrazumijeva se pripadnik Vojske Federacije ili pripadnik MUP-a koji je učestvovao u odbrani Bosne i Hercegovine u bilo kom razdoblju od 18.09.1991. do 22.04.1996. godine i koji je bez svoje krivice demobilisan rješenjem nadležnog vojnog organa.

Pod dobrovoljcem, u smislu ovog zakona, podrazumijeva se pripadnik jedinica koji je učestvovao u odbrani BiH, u periodu od 18.09.1991. do 19.06.1992. godine i ostao neprekidno, u jedinicama do kraja rata, ili je ranije demobilisan od strane nadležnog vojnog organa bez svoje krivice.

Pod veteranom, u smislu ovog zakona, podrazumijeva se svako lice koje je stupilo u redove branilaca BiH, do kraja 1992. godine i ostao neprekidno do kraja rata, ili je ranije demobilisan od strane nadležnog vojnog organa bez svoje krivice.

Pod učesnikom rata, u smislu ovog zakona, podrazumijeva se svako lice koje je bilo u jedinicama najmanje 1 godinu dana neprekidno, u periodu od 20.06.1992. godine do kraja rata i koje je demobilisano bez svoje krivice od strane nadležnog vojnog organa.

Član 6.

Ako ratni vojni invalid naknadno stekne uslove za priznavanje svojstva mirnodopskog vojnog invalida, zadržava svojstvo ratnog vojnog invalida, a invaliditet mu se utvrđuje prema ukupnom oštećenju organizma po oba osnova.

Ako mirnodopski vojni invalid naknadno ispuni uslove za sticanje svojstva ratnog vojnog invalida, stiče svojstvo ratnog vojnog invalida, a invaliditet mu se utvrđuje prema ukupnom oštećenju organizma po oba osnova.

II - ČLANOVI PORODICE POGINULOG BORCA I UMRLOG VOJNOG INVALIDA

Član 7.

Članovi porodice poginulog borca i umrlog vojnog invalida, u smislu ovog zakona, su:

1. bračni drug, djeca rođena u braku i van braka, usvojena djeca, kao i pastorčad koja su sa poginulim borcem, odnosno umrlim vojnim invalidom, živjela u zajedničkom domaćinstvu (u daljem tekstu: član uže porodice);

2. roditelji, kao i očuh, maćeha i usvojilac koji su sa poginulim borcem, odnosno umrlim vojnim invalidom, živjeli u zajedničkom domaćinstvu najmanje tri godine neposredno prije smrti odnosno stupanja u Vojsku Federacije ili MUP-a;

3. dedo i nana - djed i baba po ocu i majci koji su se starali o podizanju i vaspitanju lica od koga izvode pravo i sa kojima su živjeli u zajedničkom domaćinstvu najmanje tri godine neposredno prije stupanja u Vojsku Federacije ili MUP-a.

Član uže porodice je i vanbračni drug neoženjenog poginulog borca sa kojim je imao dijete i sa kojim je živio u zajedničkom domaćinstvu najmanje godinu dana prije smrti, odnosno stupanja u Vojsku Federacije ili MUP-a.

Članom porodice poginulog borca i umrlog vojnog invalida smatraju se maloljetna braća i sestre, kao i braća i sestre nesposobni za privređivanje, a čija nesposobnost je nastupila prije 15. godine života ako su sa njim živjeli u zajedničkom domaćinstvu do njegove smrti odnosno do stupanja u Vojsku Federacije ili MUP-a i ukoliko nemaju roditelja.

Član 8.

Zajedničkim domaćinstvom, u smislu ovog zakona, smatra se zajednica života, stanovanja i trošenja ostvarenih prihoda.

III - OSNOVNA PRAVA ČLANOVA PORODICE POGINULOG I UMRLOG BORCA I UMRLOG VOJNOG INVALIDA

Član 9.

Osnovna prava članova porodice poginulog i umrlog borca i umrlog vojnog invalida, su:

1. porodična invalidnina;
2. uvećana porodična invalidnina;
3. porodična penzija;
4. dodatak na porodičnu penziju;
5. pomoć u slučaju smrti.

1. Porodična invalidnina

Član 10.

Članovi uže porodice poginulog borca i umrlog vojnog invalida I - VII grupe i lica, koje je poginulo ili umrlo od posljedica rane, povrede, ozljede ili bolesti zadobijene pod okolnostima iz člana 3. st. 2. i 3.

ovog zakona, imaju pravo na porodičnu invalidninu pod slijedećim uslovima:

1. udovica - kad navršši 40. godina života ili udovac - kad navršši 55. godina života, kao i prije navršenih 40. odnosno 55. godina života, ako su nesposobni za privređivanje;

2. djeca rođena u braku ili van braka, usvojenici i pastorčad - do navršene 15. godine života, odnosno, ako su na školovanju do kraja trajanja redovnog školovanja, a najkasnije do navršene 25. godine života, a ako su nesposobni za privređivanje - za vrijeme dok ta nesposobnost traje, pod uslovom da je nesposobnost nastupila prije navršene 15. godine života, odnosno 25. godine života, ukoliko su bila na redovnom školovanju. Ako je školovanje prekinuto zbog bolesti ili službe u Vojsci Federacije ili MUP-a za vrijeme ratnog stanja, ova lica se mogu koristiti pravom na porodičnu invalidninu i za vrijeme bolovanja, odnosno službe u Vojsci Federacije ili MUP-a za vrijeme ratnog stanja i to do navršene 25. godine života, a poslije toga najviše još za onoliko vremena koliko su izgubili od redovnog školovanja, ako je redovno školovanje produženo prije navršene 25. godine života.

Ako užu porodicu sačinjavaju bračni drug sa jednim ili više članova porodice iz stava 1. tačka 2. ovog člana, bračni drug ima pravo na porodičnu invalidninu kao sauživalac sa njima, bez obzira na uslove iz stava 1. tačka 1. ovog člana i to dok i jedno od te djece ima pravo na porodičnu invalidninu.

Član 11.

Članovi porodice iz stava 1. tačka 2. i stava 3. člana 7. ovog zakona, imaju pravo na porodičnu invalidninu u iznosima iz čl. 12. i 14. ovog zakona i ako su članovi uže porodice ostvarili pravo na porodičnu invalidninu, osim roditelja koji nisu izvršavali roditeljske dužnosti.

Članovi porodice iz člana 7. stav 1. tačka 3. imaju pravo na porodičnu invalidninu, ukoliko nema lica iz stava 1. tač. 1. i 2. i stava

3. člana 7. ovog zakona, ili ta lica ne ispunjavaju uslove za priznavanje ovog prava.

Član 12.

Osnov za određivanje porodične invalidnine je prosječna plaća u Federaciji iz predhodne godine prema podacima Federalnog zavoda za statistiku (u daljem tekstu: Zavod).

Porodična invalidnina za jednog korisnika, koji je to pravo ostvario kao član porodice poginulog borca, iznosi 45% mjesečno od osnova iz stava 1. ovog člana.

Porodična invalidnina za jednog korisnika koji je to pravo ostvario kao član porodice umrlog vojnog invalida, kao i vojnog lica koje je poginulo ili umrlo pod okolnostima iz člana 3. st. 2. i 3. ovog zakona, iznosi 23% mjesečno od osnova iz stava 1. ovog člana.

Ako pravo na porodičnu invalidninu ostvaruje više članova porodice, za svakog sauživaoca iznos porodične invalidnine iz stava 2. odnosno stava 3. ovog člana povećava se za 40%.

Ukoliko pravo na porodičnu invalidninu ostvaruju djeca kao sauživaoci, iznos porodične invalidnine iz stava 2. odnosno stava 3. ovog člana povećava se za 70% za svako dijete.

Član 13.

Ako porodičnu invalidninu koriste dva ili više članova porodice, porodična invalidnina pripada sauživaocima na jednake dijelove.

2. Uvećana porodična invalidnina

Član 14.

Roditelji poginulog borca koji nemaju djece, odnosno ako imaju jedno ili više djece koja su nesposobna za privređivanje pod uslovom da je ta nesposobnost nastupila prije 15. godine života djeteta, odnosno prije 25. godine života, ako je dijete bilo na redovnom školovanju, kao

i dijete poginulog borca bez oba roditelja, imaju pravo na porodičnu invalidninu iz člana 12. stav 2. ovog zakona, uvećanu za 100%.

Ako porodičnu invalidninu iz stava 1. ovog člana koriste oba roditelja, iznos porodične invalidnine iz stava 1. ovog člana za sauživaoca uvećava se za 30%.

Ako porodičnu invalidninu iz stava 1. ovog člana koristi više djece, svakom djetetu pripada uvećana porodična invalidnina iz stava 1. ovog člana u nesmanjenom iznosu.

Član 15.

Članovi porodice, koji ispunjavaju uslove na porodičnu invalidninu po dva ili više lica, imaju pravo na porodičnu invalidninu u nesmanjenom iznosu po svakom od tih lica, stim da pravo na uvećanu porodičnu invalidninu iz člana 14. ovog zakona mogu ostvariti samo po jednom licu.

3. Porodična penzija

Član 16.

Pravo na porodičnu penziju po ovom zakonu, imaju članovi porodice poginulih boraca iz člana 7. stav 1. tačka 1. ovog zakona i umrlog vojnog invalida, koji je bio uživalac dodatka za njegu i pomoć od strane drugog lica.

Članovi porodice lica iz stava 1. ovog člana, prvenstveno ostvaruju pravo na porodičnu penziju pod uslovom, na način i u postupku utvrđenom u Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju. ("Službene novine Federacije BiH" br: 29/98).

Članovi porodice lica iz stava 1. ovog člana, koji ne ostvare pravo u smislu stava 2. ovog člana, imaju pravo na porodičnu penziju po ovom zakonu.

Osnovica za određivanje porodične penzije je prosječna plaća u Federaciji iz predhodne godine:

1. za četiri ili više članova porodice u visini 100% od osnovice;

2. za tri člana porodice u visini 90% od osnovice;
3. za dva člana porodice u visini 80% od osnovice;
4. za jednog člana porodice u visini 70% od osnovice.

Prava iz stava 3. ovog člana pripadaju i članovima porodice nestalog borca do utvrđivanja istine o nestalom, a najduže tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Roditelji poginulog borca imaju pravo na porodičnu penziju u visini zajamčene penzije, pod uslovom da niti jedan od roditelja nije u radnom odnosu, ne obavlja samostalnu djelatnost, niti je korisnik penzije.

Ukoliko su roditelji razvedeni i ne žive u zajedničkom domaćinstvu, porodična penzija utvrđena pod uslovima i na način iz stava 6. ovog člana, dijeli se na ravne dijelove, pod uslovom da taj roditelj i bračni drug iz novog braka nemaju prihoda navedenih u stavu 6. ovog člana.

4. Dodatak na penziju

Član 17.

Članovi porodice poginulog borca, koji ostvare porodičnu penziju u smislu člana 16. stav 2. u iznosu nižem od iznosa iz člana 16. stav 4., ovog zakona, obezbjeđuje se razlika do tog iznosa.

Sredstva za isplatu penzija iz ovog člana i člana 16. st. 3. i 5. obezbjeđuju se u budžetu Federacije.

5. Pomoć u slučaju smrti

Član 18.

Članovi porodice umrlog vojnog invalida i umrlog borca iz člana 5. st. 2. i 3. , koji su sa ovim licem u vrijeme smrti živjeli u zajedničkom domaćinstvu, imaju pravo na jednokratnu novčanu pomoć u visini tri

prosječne plaće u Federaciji iz prethodne godine, ukoliko to pravo ne mogu ostvariti po drugom osnovu.

Ukoliko članovi porodice ostvare pomoć po drugom osnovu, ali u manjem iznosu, pripada im razlika do visine iznosa iz stava 1. ovog člana.

Pod jednokratnom pomoći, u smislu stava 1. ovog člana, podrazumijeva se jedan iznos bez obzira na broj članova zajedničkog domaćinstva.

IV - OSNOVNA PRAVA VOJNOG INVALIDA

Član 19.

Osnovna prava vojnog invalida su:

1. lična invalidnina;
2. dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica;
3. ortopedski dodatak;
4. invalidska penzija;
5. dodatak na penziju;
6. prava po osnovu preostale radne sposobnosti;
7. novčana naknada za vrijeme nezaposlenosti.

1. Lična invalidnina

Član 20.

Radi ostvarivanja prava po ovom zakonu vojni invalidi razvrstavaju se u grupe vojnog invaliditeta prema stepenu oštećenja njegovog organizma izraženom u procentu.

Procenat vojnog invaliditeta određuje se srazmjerno oštećenju organizma koje je nastalo kao posljedica rane, povrede, ozljede ili bolesti zadobijene pod okolnostima utvrđenim ovim zakonom ili su te okolnosti uticale na pogoršanje bolesti.

Svojstvo vojnog invalida može se steći samo na osnovu oštećenja organizma koje je nastalo usljed rane, povrede ili ozljede zadobijene pod okolnostima iz čl. 2. i 3. ovog zakona koja je ostavila vidne tragove.

Pod vidnim tragovima, u smislu stava 3. ovog člana, podrazumijevaju se jasno vidljivi tragovi na površini tijela, vidljivost oštećenja unutrašnjih organa utvrđene odgovarajućim dijagnostičkim metodama.

Za određivanje procenta vojnog invaliditeta uzimaju se u obzir i oštećenja organizma nastala usljed upotrebe standardnih lijekova, operacija i drugih terapijskih poduhvata radi liječenja od rane, povrede, ozljede ili bolesti zadobijenih pod okolnostima predviđenim ovim zakonom i nošenja ortopedskih pomagala, okolnosti pod kojima je kod maloljetnika i ratnih zarobljenika nastupilo oštećenje organizma usljed psiho-somatskih oštećenja i poremećaja, gubitak ili teško oštećenje parnog organa ako je parni organ izgubljen ili teško oštećen usljed posljedica rane, povrede, ozljede ili bolesti pod okolnostima utvrđenim ovim zakonom.

Član 21.

Prema procentu invaliditeta vojni invalidi se razvrstavaju u deset grupa vojnog invaliditeta i to:

- I grupa - invalidi sa 100% invaliditeta kojima je za redovan život potrebna njega i pomoć od strane drugog lica;
- II grupa - invalidi sa 100% invaliditeta;
- III grupa - invalidi sa 90% invaliditeta;
- IV grupa - invalidi sa 80% invaliditeta;
- V grupa - invalidi sa 70% invaliditeta;
- VI grupa - invalidi sa 60% invaliditeta;
- VII grupa - invalidi sa 50% invaliditeta;
- VIII grupa - invalidi sa 40% invaliditeta;
- IX grupa - invalidi sa 30% invaliditeta;
- X grupa - invalidi sa 20% invaliditeta.

Ministar i zamjenik ministra Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata - Federalne uprave za pitanje boraca i invalida domovinskog rata - (u daljem tekstu: Federalno ministarstvo), po pribavljenom mišljenju ljekarskih komisija za ocjenu procenta vojnog invaliditeta i predstavnika ratnih vojnih invalida, donosi propis o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta prema stepenu oštećenja organizma i drugim uslovima i kriterijima za utvrđivanje vojnog invaliditeta i ortopedskog dodatka.

Član 22.

Pri utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta, licima kod kojih je pod okolnostima iz čl. 2. i 3. ovog zakona, nastupilo oštećenje organizma po osnovu oboljenja, odnosno bolesti, koje se pogoršalo pod tim okolnostima, uzima se odgovarajući procenat od cjelokupnog oštećenja organizma, s tim da po tom osnovu utvrđeni procenat oštećenja organizma ne može iznositi više od 80% invaliditeta, s obzirom na prirodu bolesti i njen razvitak, trajanje i težinu ratnih napora, odnosno napora pri vršenju vojne službe u oružanim snagama, kao i s obzirom na druge okolnosti koje su u pojedinom slučaju uticale na bolest.

Procenat vojnog invaliditeta utvrđen konačnim rješenjem u skladu sa stavom 1. ovog člana, po osnovu bolesti, ne može se kasnije povećavati, bez obzira na daljnje pogoršanje oštećenja organizma.

Član 23.

Lična invalidnina vojnog invalida određuje se u mjesečnom iznosu, prema grupi vojnog invaliditeta.

Osnov za određivanje mjesečnog iznosa lične invalidnine je prosječna plaća u Federaciji iz prethodne godine, prema podacima Zavoda:

Grupa	Procenat (%)
I	160 % od osnova;
II	108 % od osnova;
III	82 % od osnova;
IV	60 % od osnova;
V	43 % od osnova;
VI	27 % od osnova;
VII	22 % od osnova;
VIII	18 % od osnova;
IX	14 % od osnova;
X	10 % od osnova.

2. Dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica

Član 24.

Pravo na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica imaju vojni invalidi od I do IV grupe koji su nesposobni za vršenje osnovnih životnih potreba bez pomoći drugog lica.

Vojni invalidi radi ostvarivanja prava na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica razvrstavaju se u dva stepena i to:

1. u prvi stepen - vojni invalidi I grupe;
2. u drugi stepen - vojni invalidi II, III i IV grupe kod kojih, pored vojnog invaliditeta, postoje i druga oštećenja organizma, koja su zajedno sa vojnim invaliditetom jednaka oštećenju organizma, vojnog invalida I grupe.

Član 25.

Osnov za određivanje visine dodatka za njegu i pomoć od strane drugog lica je prosječna plaća u Federaciji iz prethodne godine, prema podacima Zavoda.

Dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica iznosi mjesečno:

1. za prvi stepen 160% od osnova
2. za drugi stepen 100% od osnova.

Član 26.

Korisnik dodatka za njegu i pomoć od strane drugog lica ima pravo na naknadu iznosa koji je kao obveznik plaćanja doprinosa iz plate uplatio za lice koje mu pruža njegu i pomoć sa kojim je zaključio ugovor o radu u skladu sa propisima o radu.

Naknada iznosa iz stava 1. ovog člana ne može biti veća od iznosa doprinosa koji se plaćaju na osnovicu koju čini mjesečni iznos dodatka za njegu i pomoć od strane drugog lica na koju uživatelj ima pravo.

3. Ortopedski dodatak

Član 27.

Pravo na ortopedski dodatak ima vojni invalid kome je nadležna ljebarska komisija utvrdila vojni invaliditet zbog težih oštećenja organizma koja su neposredna posljedica zadobijene rane, povrede, ozljede, bolesti ili pogoršanja bolesti koja je prouzrokovala amputaciju ekstremiteta ili teško oštećenje funkcije ekstremiteta, kao i zbog potpunog gubitka vida na oba oka ili enukleacije jednog oka.

Oštećenja organizma iz stava 1. ovog člana razvrstavaju se u četiri stepena prema težini, vrsti i uzroku oštećenja.

Član 28.

Osnov za određivanje visine ortopedskog dodatka je prosječna plaća u Federaciji iz prethodne godine prema podacima Zavoda i iznosi za:

1. prvi stepen	- 44 % od osnova;
2. drugi stepen	- 33 % od osnova;
3. treći stepen	- 22% od osnova;
4. četvrti stepen	- 11% od osnova.

4. Invalidska penzija

Član 29.

Ratni vojni invalid kod koga je gubitak radne sposobnosti nastupio kao posljedica ranjavanja ili ozljede zadobijene u odbrani Bosne i Hercegovine ili zatočeništvu u logoru ili kao posljedica bolesti ili pogoršanja bolesti zadobijene kao posljedica službe u Vojsci Federacije ili MUP-a, prvenstveno ostvaruje pravo na invalidsku penziju pod uslovima, na način i u postupku utvrđenom u Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Ratni vojni invalid koji ne ostvari pravo u smislu stava 1. ovog člana ima pravo na invalidsku penziju po ovom zakonu.

Osnovicu za utvrđivanje visine invalidske penzije čini prosječna plaća u Federaciji iz predhodne godine.

5. Dodatak na penziju

Član 30.

Ratni vojni invalid koji ostvari invalidsku penziju, u smislu člana 29. stava 1. ovog zakona, u iznosu nižem od iznosa iz člana 29. stav 3. ovog zakona, ima pravo na razliku do tog iznosa.

Sredstva za isplatu penzija iz čl. 29. i 30. ovog zakona, izuzev penzija ostvarenih po članu 29. stav 1. Obezbjeduju se u federalnom budžetu.

6. Prava po osnovu preostale radne sposobnosti

Član 31.

Vojni invalid, koji je zadobio ranu, povredu, ozljedu ili bolest pod okolnostima iz člana 3. ovog zakona, po osnovu preostale radne sposobnosti, ima pravo na profesionalnu rehabilitaciju uključujući i školovanje za obavljanje poslova za koje se traži stručna sprema viša

od one koju ima, bez obzira da li mu je nakon profesionalne rehabilitacije osigurano zaposlenje, na osnovu nalaza, ocjene i mišljenja stručnog organa za ocjenu radne sposobnosti.

Vojni invalid dužan je u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona nadležnoj komisiji za ocjenu radne sposobnosti u skladu sa propisima iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja podnijeti zahtjev radi ocjene radne sposobnosti.

Komisija iz stava 2. ovog člana dužna je u roku od dva mjeseca od dana prijema zahtjeva izvršiti ocjenu radne sposobnosti i o tome u daljem roku od osam dana pismeno izvjestiti vojnog invalida i nadležnu općinsku službu za upravu.

Ukoliko vojni invalid ne podnese zahtjev u roku iz stava 2. ovog člana, prestaju mu prava na novčana primanja, osim prava na ličnu invalidninu sa odgovarajućim dodacima.

Nadležna općinska služba za upravu dužna je uputiti vojnog invalida na profesionalnu rehabilitaciju najkasnije u roku od dva mjeseca od dana sticanja prava na profesionalnu rehabilitaciju.

Organi vlasti, tijela jedinica lokalne uprave, kao i pravna lica u njihovom vlasništvu, obavezni su primiti vojnog invalida na profesionalnu rehabilitaciju koga uputi služba iz stava 5. ovog člana.

Lice iz stava 1. ovog člana, za predviđeno vrijeme trajanja profesionalne rehabilitacije, kao i nakon završetka iste, do zaposlenja na odgovarajuće radno mjesto ili odbijanja ponuđenog radnog mjesta koje odgovara njegovoj stručnoj spremi, ima pravo na novčanu naknadu u iznosu od 50% prosječne plaće Federacije iz predhodne godine.

Način realizacije prava i potrebna sredstva u vezi sa profesionalnom rehabilitacijom vojnih invalida po ovom članu propisuje i obezbjeđuje kanton.

7. Novčana naknada za vrijeme nezaposlenosti

Član 32.

Nezaposleni ratni vojni invalid, koji nema promjenjenu radnu sposobnost, ima pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti u iznosu do 30% prosječne plaće u Federaciji iz predhodne godine, do zaposlenja ili odbijanja ponuđenog radnog mjesta koje odgovara njegovoj stručnoj spremi.

Potrebna sredstva i isplatu novčanih naknada iz stava 1. ovog člana obezbjeđuje i vrši obračun nadležna služba za zapošljavanje.

Član 33.

Ratni vojni invalidi, borci ranijih ratova, kao i mirnodopski vojni invalidi kojima je to svojstvo priznato pravosnažnim rješenjem po osnovu službe u bivšoj JNA do dana stupanja na snagu ovog zakona, imaju pravo po ovom zakonu na: ličnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica, ortopedski dodatak i zdravstvenu zaštitu.

Članovi porodice poginulog borca iz ranijih ratova, kao i članovi porodice umrlih lica iz stava 1. ovog člana imaju pravo na: porodičnu invalidninu, uvećanu porodičnu invalidninu, pomoć u slučaju smrti i zdravstvenu zaštitu.

V - PRAVA DEMOBILISANIH BORACA

Član 34.

Demobilisani borci imaju pravo na:

1. prednost prilikom zapošljavanja,
2. prednost pri zakupu i otkupu poslovnog prostora,
3. prednost pri upisu u obrazovne ustanove,
4. besplatne obavezne udžbenike za redovno školovanje,
5. prednost pri dodjeli stipendija,
6. prednost pri smještaju u đačke i studentske domove,

7. oslobađanje plaćanja naknade za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta,
8. cjelovitu zdravstvenu zaštitu bez plaćanja participacije,
9. prioritetno pravo za rješavanje stambenog pitanja i
10. pomoć u slučaju smrti.

Prava utvrđena u stavu 1. ovog člana ostvaruju se pod uslovima i na način propisanim ovim zakonom.

VI - OSTVARIVANJE PRAVA PO OVOM ZAKONU

Član 35.

Invalidnina (lična i porodična), dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica i ortopedski dodatak, pripadaju od prvog dana narednog mjeseca od dana ispunjavanja uslova propisanih ovim zakonom, a najranije od dana stupanja na snagu ovog zakona, a u pogledu visine ovih primanja, od dana primjene ovog zakona.

Danom ispunjenja uslova za ostvarivanje prava po osnovu rane, povrede i ozljede smatra se dan nastanka rane, povrede i ozljede, a po osnovu oboljenja ili pogoršanja oboljenja smatra se dan koji utvrdi nadležna ljekarska komisija kao dan nastanka oboljenja, odnosno pogoršanja oboljenja, a najranije od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 36.

Ministar i zamjenik ministra Federalnog ministarstva, donijeće propis, kojim će se odrediti mjesno nadležni organ za rješavanje o pravima iz ovog zakona, po zahtjevima lica koja imaju prebivalište van teritorije Federacije i propisaće uslove pod kojima se tim licima može odobriti isplata.

Član 37.

Ako vojni invalid za isto oštećenje organizma stekne pravo na novčanu naknadu po drugom propisu, može, po sopstvenom izboru, koristiti pravo na ličnu invalidninu po ovom zakonu ili pravo na novčanu naknadu za oštećenje organizma po drugom propisu.

Vojni invalid, koji po ovom zakonu ima pravo na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica i ispunjava uslove za ostvarivanje prava na ovaj dodatak ili drugo lično pravo po istom ili drugom osnovu po drugim propisima, može po sopstvenom izboru, koristiti pravo na taj dodatak samo po ovom zakonu ili po drugom propisu.

Član 38.

Prava stečena po ovom zakonu ne mogu se prenijeti na drugo lice.

Korisnik prava po ovom zakonu dužan je u roku od 15 dana od dana nastale promjene prijaviti svaku promjenu koja utiče na korišćenje, obim i prestanak tih prava.

Nadležna općinska služba za upravu će po službenoj dužnosti, na osnovu prijave uživaoca prava ili saznanja na drugi način o promjeni iz stava 2. ovog člana, pokrenuti postupak i donijeti rješenje o prestanku ili izmjeni priznatih prava po ovom zakonu.

Član 39.

Prava po ovom zakonu koja se stiču po osnovu rane, povrede ili ozljede zastarijevaju u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Prava po ovom zakonu koja se stiču na osnovu bolesti ili pogoršanja bolesti, zastarijevaju po isteku roka od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Na zastarjelost mjesečnih novčanih primanja po ovom zakonu primjenjuju se odredbe federalnog zakona kojim se uređuje zastarjelost potraživanja.

Jednokratna novčana primanja po ovom zakonu zastarijevaju za dvije godine od dana smrti vojnog invalida, odnosno demobilisanog borca.

Član 40.

Pravo po ovom zakonu ne mogu ostvariti:

1. lica koja se nalaze u sastavu neprijateljske vojske ili su prebjegla u neprijateljsku vojsku;
2. lica koja su se sama ranila ili povrijedila radi izbjegavanja vojne ili druge dužnosti za ciljeve odbrane i bezbjednosti Federacije;
3. lica koja su osuđena pravosnažnom sudskom presudom zbog izvršenja težih krivičnih djela protiv ustavnog poretka Bosne i Hercegovine, ustavnog poretka Federacije, krivičnih djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava i krivičnih djela protiv oružanih snaga Federacije.

Prava po ovom zakonu ne mogu ostvariti članovi porodice koji su osuđeni za djelo iz stava 1. tačka 3. ovog člana.

Član 41.

Prava po ovom zakonu prestaju:

1. usljed smrti uživaoca;
2. u slučajevima utvrđenim u stavu 1. tač. 1, 2. i 3. člana 40. ovog zakona;
3. ukoliko nadležna ljekarska komisija utvrdi invaliditet ispod 20%.

Prava po ovom zakonu prestaju licima iz člana 7. stav 3. ovog zakona kada navršše 15 godina života, odnosno 25 godina života, ako se nalaze na redovnom školovanju.

Pravo na porodičnu invalidninu i ostala prava po ovom zakonu prestaju bračnom drugu i djeci njihovim stupanjem u brak, izuzev lica iz člana 10. stav 1. tačka 2. ovog zakona.

Pravo na porodičnu invalidninu i ostala prava po ovom zakonu prestaju bračnom drugu koji ne vrši roditeljske dužnosti prema djeci sa kojom koristi porodičnu invalidninu, a na osnovu odluke nadležnog organa.

Vojni invalid, odnosno član porodice poginulog borca i umrlog vojnog invalida kome su amnestijom ili pomilovanjem ukinute pravne posljedice osude, može ostvariti prava, po ovom zakonu, najranije od

prvog dana narednog mjeseca poslije donošenja akta o amnestiji ili pomilovanju.

Ako se protiv vojnog invalida ili korisnika porodične invalidnine vodi krivični postupak za krivična djela navedena u članu 40. stav 1. tačka 3. ovog zakona za vrijeme dok se nalazi u pritvoru porodici vojnog invalida i porodici korisnika porodične invalidnine isplaćuje se polovina njegove invalidnine i ortopedskog dodatka. Obustavljena polovina isplatit će se vojnom invalidu, odnosno korisniku porodične invalidnine ako krivični postupak bude obustavljen pravosnažnom odlukom ili ako vojni invalid, odnosno korisnik porodične invalidnine, bude pravosnažnom presudom oslobođen optužbe, odnosno ako optužba protiv njega bude odbijena ili odbačena, ali ne zbog nenadležnosti suda.

VII - POSTUPAK ZA OSTVARIVANJE PRAVA

Član 42.

O pravima po ovom zakonu u prvom stepenu, rješava nadležna općinska služba za upravu.

Po žalbama na prvostepena rješenja, rješava nadležni federalni organ uprave.

Ako je protiv prvostepenog rješenja izjavljena žalba, o reviziji i žalbi rješava se istim rješenjem.

Žalba odlaže izvršenje rješenja.

Protiv rješenja donesenog po žalbi kojim je žalba odbijena ili je izmijenjeno prvostepeno rješenje, može se pokrenuti upravni spor.

O pravima na invalidsku i porodičnu penziju rješava nadležni nosilac penzijskog i invalidskog osiguranja.

Član 43.

Rješenje kojim se utvrđuje pravo na ličnu, porodičnu i uvećanu porodičnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica i ortopedski dodatak, doneseno u prvom stepenu, podliježe reviziji.

Reviziju prvostepenih rješenja izvršit će nadležni federalni organ uprave u roku od tri mjeseca od dana prijema predmeta. U vršenju revizije nadležni organ može dati saglasnost na rješenje, može ga poništiti ili ukinuti i sam drugačije riješiti upravnu stvar ili vratiti predmet prvostepenom organu na ponovni postupak.

Za korisnike prava po ranijim propisima donijet će se nova rješenja po ovom zakonu, a revizija tih rješenja će biti izvršena u roku od šest mjeseci od dana donošenja rješenja, s tim što će nadležna općinska služba za upravu rješenja dostaviti na reviziju odmah po isteku roka za žalbu, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana donošenja rješenja.

Ukoliko se revizija ne izvrši u roku iz stava 2. ovog člana, isplata će se vršiti po tom rješenju kao da je data saglasnost.

Revizija odlaže izvršenje rješenja.

Za rješenja donesena shodno stavu 3. ovog člana, revizija ne odlaže izvršenje rješenja u periodu predviđenom za reviziju.

Član 44.

Utvrđivanje da je rana, povreda ili ozljeda zadobijena pod okolnostima iz čl. 2. i 3. ovog zakona, vrši se samo pismenim dokaznim sredstvima u skladu sa članom 46. ovog zakona.

Utvrđivanje da je lice od kojeg članovi porodice izvode prava po odredbama ovog zakona poginulo, umrlo ili nestalo pod okolnostima iz čl. 2. i 3. ovog zakona, vrši se samo pismenim dokaznim sredstvima na način iz stava 1. ovog člana.

Pismenim dokaznim sredstvom prema stavu 1. ovog člana smatra se i medicinska dokumentacija o liječenju koja potiče neposredno po zadobijanju rane, povrede, ozljede ili oboljenja.

Član 45.

Utvrđivanje da je bolest nastupila pod okolnostima iz čl. 2. i 3. ovog zakona, vrši se samo na osnovu medicinske dokumentacije koja potiče iz vremena službe u Vojsci Federacije i MUP-a ili iz perioda od 30 dana po otpuštanju iz Vojske Federacije ili MUP-a.

Zahtjev za priznavanje prava na porodičnu invalidninu po osnovu lica koje je umrlo od bolesti zadobijene pod okolnostima iz člana 2. ovog zakona, može se podnijeti u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 46.

Federalno ministarstvo odbrane-Federalno ministarstvo obrane, za vojna i druga lica, koja su pod okolnostima iz čl. 2. i 3. ovog zakona, zadobila ranu, povredu ili ozljedu uslijed koje nastupi oštećenje organizma, odnosno koje pod tim okolnostima pogine ili umre, izdaje pismeni dokaz o okolnostima pod kojima je to lice ranjeno, povrijeđeno, ozlijeđeno, odnosno poginulo, umrlo ili nestalo, prema izvornim podacima vojnih jedinica ili njihovih pravnih sljednika, a prema obrascu Federalne uprave.

Ukoliko nema pismenih dokaza, Federalno ministarstvo odbrane-Federalno ministarstvo obrane dužno je provesti upravni postupak u cilju utvrđivanja činjenica iz stava 1. ovog člana, i donijeti odgovarajuću odluku.

Član 47.

Vojni invaliditet, pravo na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica i pravo na ortopedski dodatak, utvrđuje se na osnovu nalaza i mišljenja nadležnih ljekarskih komisija iz člana 48. ovog zakona.

Član 48.

Ljekarsku komisiju koja daje nalaz i mišljenje nadležnoj općinskoj službi za upravu čine tri ljekara, od kojih su najmanje dva člana komisije ljekari specijalisti.

Ljekarsku komisiju koja daje nalaz i mišljenje organu koji u drugom stepenu rješava o pravima po ovom zakonu čini pet ljekara, od kojih su najmanje četiri člana komisije ljekari specijalisti.

Posebnu ljekarsku komisiju koja vrši nadzor i medicinsko vještačenje čine tri člana od kojih su najmanje dva člana ljekari specijalisti.

Članove ljekarske komisije iz st. 1. i 2. ovog člana, kao i članove posebne ljekarske komisije iz stava 3. ovog člana imenuje ministar i zamjenik ministra Federalnog ministarstva i određuje sjedište rada tih komisija.

Prilikom imenovanja članova ljekarskih komisija obavezno se imenuju i njihovi zamjenici.

Član 49.

Nadležna općinska služba za upravu, po službenoj dužnosti, vodi postupak za donošenje novog rješenja o pravima vojnog invalida kome je procenat vojnog invaliditeta i dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica, utvrđen privremeno, odnosno o pravima korisnika porodične invalidnine kome je to pravo utvrđeno u smislu člana 10. stav 1. tač. 1. i 2. ovog zakona.

Rješenje iz stava 1. ovog člana ima pravno dejstvo od prvog dana narednog mjeseca po isteku važnosti rješenja kojim su bila utvrđena privremena prava.

Ako vojni invalid, odnosno korisnik porodične invalidnine iz stava 1. ovog člana ne pristupi na pregled, ili na drugi način onemogućí da ljekarska komisija iz člana 48. st. 1. i 2. ovog zakona da nalaz i mišljenje, smatraće se da je odustao od zahtjeva za ostvarivanje prava po ovom zakonu i postupak će se obustaviti.

Ako lice iz stava 3. ovog člana podnese ponovni zahtjev za utvrđivanje procenta vojnog invaliditeta, i po tom osnovu ostvari pravo po ovom zakonu novo rješenje ima pravno dejstvo od prvog dana narednog mjeseca od dana donošenja tog zahtjeva.

Član 50.

Ako kod vojnog invalida nastupe promjene koje utiču na prava utvrđena donesenim konačnim rješenjem, vojni invalid može po isteku dvije godine od dana donošenja prvostepenog, odnosno drugostepenog

rješenja, podnijeti zahtjev za utvrđivanje novog procenta vojnog invaliditeta u vezi sa nastalom promjenom.

Prije isteka roka iz stava 1. ovog člana može se podnijeti zahtjev za utvrđivanje novog procenta vojnog invaliditeta ukoliko kod vojnog invalida nastanu slijedeća oštećenja organizma u vezi sa vojnim invaliditetom: hirurško odstranjenje organa, hirurški zahvati na vitalnim organima, dekompenzacija srca, jetre, pluća, bubrega, pankreasa, paralize nerava, aktivna tuberkuloza, kao i gubitak ili teško oštećenje parnog organa.

Po zahtjevu podnesenom prema st. 1. ili 2. ovog člana postupak će se pokrenuti, ako vojni invalid učini vjerovatnim da je nastupila promjena koja utiče na utvrđeno pravo.

Zahtjev iz st. 1. ili 2. ovog člana odbaciće se ako nije učinjeno vjerovatnim da je nastala promjena prema odredbama ovog člana.

Vojni invalid, čiji je zahtjev za utvrđivanje novog procenta vojnog invaliditeta odbačen, može ponovo podnijeti zahtjev za utvrđivanje invaliditeta po isteku dvije godine od dana donošenja odluke kojom je zahtjev odbačen, a prije isteka tog roka - u slučaju oštećenja organizma utvrđenih u stavu 2. ovog člana.

Zahtjev iz st. 1. ili 2. ovog člana neće se uzimati u postupak kad je svojstvo vojnog invalida priznato po osnovu oštećenja organizma nastalog usljed bolesti zadobijene pod okolnostima iz člana 22. ovog zakona.

Član 51.

Postupak za rješavanje o pravima po ovom zakonu, okončan rješenjem protiv koga nema redovnog pravnog sredstva u upravnom postupku, može se obnoviti u rokovima predviđenim za obnovu postupka u Zakonu o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj: 2/98).

U postupku obnove primjenjuju se propisi koji važe u vrijeme podnošenja prijedloga za obnovu postupka.

Prava utvrđena rješenjem donesenim u postupku obnovljenom po prijedlogu stranke pripadaju od prvog dana narednog mjeseca od dana podnošenja prijedloga za obnovu postupka.

Činjenice na osnovu kojih se donosi rješenje u obnovi postupka pokrenutog po službenoj dužnosti utvrđuju se svim dokaznim sredstvima potrebnim za utvrđivanje činjeničnog stanja.

Član 52.

Nalaz i mišljenje ljekarske komisije iz člana 48. stav 2. ovog zakona može poslužiti kao razlog za obnovu postupka ako nije upotrijebljen u postupku revizije zbog toga što je dat po proteku roka za reviziju rješenja propisanog u članu 43. ovog zakona.

Član 53.

U postupku za ostvarivanje prava po ovom zakonu primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Član 54.

Rješenja kojima je priznato pravo na invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica, ortopedski dodatak, i druga novčana primanja po ovom zakonu, izvršavaju se po službenoj dužnosti.

Invalidnina (lična i porodična), dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica i ortopedski dodatak isplaćuje se u mjesečnim iznosima i to unatrag jedan put mjesečno.

Nadležne općinske službe za upravu izvršavaju rješenja iz stava 1. ovog člana i vode evidenciju o korisnicima i izvršenim isplatama po ovom zakonu.

Način vođenja evidencije iz stava 3. ovog člana, rok za dostavu i obrazac izvještaja, propisuje ministar i zamjenik ministra Federalnog ministarstva.

Usklađivanja mjesečnih novčanih primanja po osnovu lične i porodične invalidnine, ortopedskog dodatka i dodatka za njegu i pomoć od strane drugog lica, vršit će Vlada Federacije u skladu sa

rastom prosječne plaće u Federaciji prema podacima Zavoda, redovno svakih šest mjeseci.

Član 55.

Troškove postupka za ostvarivanje prava po ovom zakonu snosi organ koji vodi postupak, izuzev troškova iz člana 31. ovog zakona, i to samo za lica koja nisu osiguranici po propisima penzijskog i invalidskog osiguranja, za koje troškove snosi nadležni kanton, prema mjestu njegovog stalnog prebivališta ili boravišta.

U postupku za ostvarivanja prava po ovom zakonu ne plaća se taksa.

Član 56.

Ministar i zamjenik ministra Federalnog ministarstva, donose bliži propis: o radu ljekarskih komisija u postupku za ostvarivanje prava po ovom zakonu, o načinu isplate invalidnine, dodatka za njegu i pomoć od strane drugog lica, ortopedskog dodatka i drugim novčanim primanjima po ovom zakonu, načinu vođenja evidencije o korisnicima prava i izvršenim isplatama i dostavljanju izvještaja o utrošenim sredstvima po ovom zakonu.

Član 57.

Invalidnina i ortopedski dodatak, mogu biti predmet izvršenja:

1. do polovine - za obaveze zakonskog izdržavanja;
2. do trećine - za ostale obaveze.

Dospjeli, a neisplaćeni iznosi mjesečnih novčanih primanja po ovom zakonu, mogu se nasljeđivati.

VIII - NADZOR

Član 58.

Federalno ministarstvo vrši nadzor nad provođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona, izdaje obavezne instrukcije i vrši neposredan upravni i finansijski nadzor i kontrolu trošenja sredstava namijenjenih ostvarivanju prava po ovom zakonu, a koja se obezbjeđuju u federalnom budžetu.

IX - NAKNADA ŠTETE

Član 59.

Lice kome je isplaćeno novčano primanje po ovom zakonu na koje nije imalo pravo, dužno je da vrati primljeni iznos:

1. ako je na osnovu netačnih podataka za koje je znalo ili je moralo znati da su netačni, ili je na drugi protivpravan način ostvarilo novčano primanje po ovom zakonu koje mu ne pripada ili je ostvarilo novčano primanje u većem iznosu nego što mu pripada;
2. ako je ostvarilo novčano primanje zbog toga što nije prijavilo nastale promjene koje utiču na gubitak, prestanak ili smanjenje obima nekog prava, a znalo je ili je moralo znati za te promjene;
3. ako je primilo novčani iznos veći od iznosa koji mu je određen rješenjem.

Potraživanje iz stava 1. ovog člana zastarijeva protekom roka određenog federalnim zakonom kojim se uređuje zastarjelost potraživanja za odnosnu vrstu potraživanja. Ovi rokovi počinju da teku od dana kad je u upravnom postupku postalo konačno rješenje kojim je utvrđeno da isplaćivano primanje ne pripada ili da pripada u manjem obimu iz stava 1. tač. 1. i 2., odnosno od dana kada je izvršena posljednja nepravilna isplata iz stava 1. tačka 3. ovog člana.

Lice iz stava 1. ovog člana dužno je da vrati novčano primanje najviše u iznosu primljenom za posljednje tri godine, racunajući od posljednje isplate na koju nije imalo pravo.

Obaveza vraćanja nepravilno isplaćenih iznosa postoji bez obzira na to da li je rješenje kojim je tom licu pravo priznato, poništeno ili ukinuto.

Za nepravilne isplate koje su nastale kao posljedica greške organa koji je vodio postupak, nepravilno isplaćena sredstva nadoknadit će organ koji je učinio grešku i odgovarajući iznos doznačiti na račun Federalnog ministarstva.

X - DRUGA PRAVA

1. Pravo na zapošljavanje

Član 60.

Organi vlasti, tijela jedinica lokalne uprave kao i pravna lica u njihovu vlasništvu obvezni su pri zapošljavanju, pod jednakim uslovima, prije svega zbog vraćanja u civilni život i osposobljavanja za samoizdržavanje, dati prednost:

- članu porodice poginulog, umrlog, zatočenog ili nestalog borca iz odbrambeno-oslobodilačkog rata,
- nezaposlenom demobilisanom borcu iz člana 5. ovog zakona,
- djeci ratnih vojnih invalida i djeci poginulog borca iz odbrambeno-oslobodilačkog rata koja nemaju ni drugog roditelja,
- ratnim vojnim invalidima odbrambeno-oslobodilačkog rata.

Provođenje odredbe stava 1. ovog člana, nadzire inspekcija nadležnog ministarstva za poslove rada i druge inspeksijske službe, koje su posebnim propisima ovlaštene za nadzor u vezi sa zapošljavanjem.

Lice iz stava 1. ovog člana, kojoj nije data prednost pri zapošljavanju može podnijeti zahtjev nadležnoj inspekciji za provođenje nadzora. Nadležna inspekcija obavezna je razmotriti zahtjev i obavijestiti podnosioca o preduzetim mjerama, najkasnije u roku od 30 dana od dana zaprimljenog zahtjeva.

Ugovor o radu sklopljen suprotno odredbi stava 1. ovog člana nema pravnog djeljstva od dana pravosnažnosti rješenja nadležnog tijela državne uprave, kojim je utvrđeno da je ugovor sklopljen suprotno odredbi stava 1. ovog člana.

Član 61.

Preduzeća, ustanove i druga pravna lica, na svakih deset zaposlenih radnika u stalnom radnom odnosu, dužna su primiti u stalni radni odnos najmanje jednog vojnog invalida na odgovarajuće radno mjesto prema njegovoj stručnoj spremi i preostaloj radnoj sposobnosti.

Ukoliko pravno lice ne postupi po stavu 1. ovog člana, dužno je na poseban račun Federalnog ministarstva, za svakog nezaposlenog vojnog invalida, uplatiti prosječan iznos doprinosa po zaposlenom u tom pravnom licu iz predhodnog mjeseca.

2. Prednost pri zakupu i otkupu poslovnog prostora

Član 62.

Nadležna općinska služba za upravu, nadležni organ kantona i Federacije i druga pravna lica u njihovu vlasništvu, obavezni su na sklapanje ugovora o zakupu i otkupu poslovnog prostora za zanatsku ili samostalnu profesionalnu djelatnost, ako učestvuju na javnom konkursu i udovolje uslovima iz najpovoljnije ponude, sa:

- ratnim vojnim invalidom iz odbrambeno-oslobodilačkog rata,
- članom uže porodice poginulog, umrlog, ili nestalog borca iz odbrambeno-oslobodilačkog rata,
- nezaposlenim demobilisanim borcem iz člana 5. ovog zakona.

Lica iz stava 1. ovog člana imaju prvenstveno pravo na sklapanje ugovora o zakupu poslovnog prostora ako nisu zaposleni i nisu korisnici penzije ostvarene po ovom zakonu.

Poslovni prostor na kojem je zasnovan zakup na osnovu uslova iz ovog člana ne može se dati u podzakup.

Ugovor o zakupu sklopljen protivno odredbama ovog člana ništavan je.

Na pitanja koja se odnose na zasnivanje i prestanak zakupa poslovnog prostora te međusobna prava i obaveze ugovornih strana, koja nisu uređena ovim zakonom, primijenjuje se zakon o zakupu i otkupu poslovnog prostora.

3. Školovanje

Član 63.

Pod istim uslovima, uređenim posebnim propisima, pri upisu u obrazovne ustanove na teritoriji Federacije, radi rehabilitacije, dati prednost:

- **djeci poginulog borca iz odbrambeno-oslobodilačkog rata koja nemaju ni drugog roditelja,**
- **ratnim vojnim invalidima odbrambeno-oslobodilačkog rata,**
- **članu porodice poginulog, umrlog, zarobljenog ili nestalog borca iz odbrambeno-oslobodilačkog rata,**
- **nezaposlenom demobilisanom borcu iz člana 5. ovog zakona, kao i njihovoj djeci,**
- **djeci ratnih vojnih invalida.**

Nadležni organ kantona svojim propisom utvrdiće uslove, kriterije i način dodjele stipendija licima iz stava 1. ovog člana i osigurati sredstva za njihovu realizaciju.

Pod istim uslovima prioritetno pravo na smještaj u đačke i studentske domove imaju:

- Djeca poginulog borca iz odbrambeno-oslobodilačkog rata koja nemaju ni drugog roditelja,
- ratni vojni invalidi odbrambeno-oslobodilačkog rata,
- članovi porodice poginulog, umrlog, zarobljenog ili nestalog borca iz odbrambeno-oslobodilačkog rata,
- nezaposleni demobilisani borci iz člana 5. ovog zakona kao i njihova djeca,
- djeca ratnih vojnih invalida.

Član 64.

Ratni vojni invalidi, djeca poginulih, umrlih, nestalih boraca i ratnih vojnih invalida, nezaposleni demobilisani borci kao i djeca nezaposlenih demobilisanih boraca, imaju pravo na besplatne obavezne udžbenike za potrebe redovnog školovanja u osnovnim, srednjim školama, i višim školama i fakultetima, kao i upisnine za više i visoke škole, a što će se regulisati propisom kantona.

4. Pravo na prilagođavanje prilaza do zgrade

Član 65.

Ratni vojni invalidi koji nisu sposobni za kretanje bez invalidskih kolica, imaju pravo na prilagođavanje prilaza do zgrade, **u zgradi** i prilagođavanje stana za kretanje u kolicima.

Nadležna općinska služba za upravu dužna je obezbjediti prava iz stava 1. ovog člana i obezbjediti sredstva za njihovu realizaciju.

5. Oslobođanje plaćanja naknade za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta

Član 66.

Ratni vojni invalidi i članovi uže porodice, kao i roditelji, ukoliko nema članova uže porodice, poginulih, umrlih i nestalih boraca, te

demobilisani borci iz člana 5. ovog zakona, oslobođeni su plaćanja naknade za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta za izgradnju stambenog, privrednog, poslovnog ili javnog objekta pri dobivanju lokacijske dozvole u skladu sa urbanističkim planom i propisima o poljoprivrednom zemljištu.

Pravo iz stava 1. ovog člana može se ostvariti samo jednom.

Ukoliko se izgrađeni objekat ili neizgrađeno zemljište proda licu koje ne ispunjava uslove iz stava 1. ovog člana, kupac je dužan platiti punu naknadu za prenamjenu zemljišta.

Rješenje o oslobađanju plaćanja naknade donosi nadležni kantonalni organ za poslove poljoprivrede.

6. Zdravstvena zaštita

Član 67.

Ratni vojni invalidi, članovi porodica poginulog borca i demobilisani borci imaju pravo na cjelovitu zdravstvenu zaštitu (preventivnu, kurativnu i rehabilitacijsku), u skladu sa odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 29/97) i Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj: 30/97).

Kantoni će svojim propisima iz oblasti zdravstva obezbjediti punu zdravstvenu zaštitu za sve korisnike prava po ovom zakonu, a koji se ne mogu zdravstveno osigurati po drugom osnovu, uključujući i korisnike sa prebivalištem na teritoriji Republike Srpske.

Kantoni će obezbjediti da ratni vojni invalidi, **članovi porodica poginulih boraca koji su ostvarili pravo na porodičnu invalidninu** i demobilisani borci budu oslobođeni plaćanja troškova zdravstvene zaštite (participacije).

Prilikom odobravanja liječenja u inostranstvu prvenstveno pravo imaju ratni vojni invalidi i djeca poginulih, umrlih i nestalih boraca.

Nadležni organ osigurava ratnom vojnom invalidu ortopedsko pomagalo najkasnije 30 dana od dana prijema narudžbe zdravstvene

ustanove koja je utvrdila vrstu potrebnog pomagala. Ako se ortopedsko pomagalo izrađuje po mjeri navedeni rok produžava se najviše za 60 dana od dana prijema narudžbe.

Nadležni organ kantona posebnim propisima će utvrditi uslove i način liječenja ratnih vojnih invalida, djece poginulih umrlih i nestalih boraca u inostranstvu.

Sredstva za realizaciju prava iz ovog člana obezbjeđuju se u cjelosti u kantonalnom budžetu.

7. Pravo na stan

Član 68.

Ratni vojni invalid i porodica poginulog, umrlog i nestalog borca, kao i demobilisani borac koji na teritoriji Bosne i Hercegovine nemaju odgovarajući stan ili kuću, niti takav stan koriste u svojstvu nosioca stanarskog prava, imaju pravo na odgovarajući stan ili sredstva za kupovinu, odnosno izgradnju odgovarajućeg stana, prvenstveno u mjestu prebivališta do izbivanja rata.

Ukoliko lica iz stava 1. ovog člana imaju stan ili kuću ali ih ne mogu koristiti, privremeno će im se riješiti stambeno pitanje u mjestu sadašnjeg prebivališta ili boravišta.

Član 69.

Vlada kantona, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, propisat će mjere kojima se utvrđuje pravo na odgovarajući stan ili pravo na dodjelu stana, odnosno izgradnju kuće, kao i subjekte koji su dužni obezbjeđiti realizaciju ovih prava, u smislu čl. 68. i 70. ovog zakona.

Član 70.

Pod uslovima i na način utvrđen u čl. 68. i 69. ovog zakona, osigurava se stambeno zbrinjavanje:

1. djeci poginulog borca koja nemaju ni drugog roditelja i ratnim vojnim invalidima odbrambeno-oslobodilačkog rata sa oštećenjem organizma 100% I grupa, najkasnije u roku od jedne godine dana od dana stupanja na snagu ovog zakona;

2. porodicama sa dva i više članova poginulih, umrlih, nestalih boraca iz odbrambeno-oslobodilačkog rata i ratnim vojnim invalidima odbrambeno-oslobodilačkog rata sa oštećenjem organizma 100% II grupe, najkasnije u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona;

3. porodicama poginulih, umrlih i nestalih boraca iz odbrambeno-oslobodilačkog rata i ratnim vojnim invalidima sa oštećenjem organizma od 90%, 80%, i 70%, najkasnije u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona;

4. ostalim ratnim vojnim invalidima najkasnije u roku od pet godina od stupanja na snagu ovog zakona;

5. demobilisanim borcima najkasnije u roku od sedam godina od stupanja na snagu ovog zakona.

Nadležne službe općina i gradova dužne su u svrhu stambenog zbrinjavanja lica iz čl. 68. i 69. ovog zakona, koji imaju prebivalište na njihovom području, ustupiti bez naknade uređeno građevinsko zemljište i komunalnu infrastrukturu.

Rokovi za rješavanje stambenih pitanja boračke populacije iz stava 2. ovog člana mogu se u krajnjoj nuždi mijenjati samo iz objektivnih razloga sa pismenim obrazloženjem nadležnog organa uz ponovni prioritet ove populacije čim za to budu stvoreni objektivni uslovi.

8. Carinske i druge povlastice

Član 71.

Vojni invalidi i članovi porodica poginulih boraca, imaju pravo na uvoz putničkog automobila i opreme, uz potpuno ili djelimično oslobađanje carine i poreza na promet, pod uslovima i na način

propisan tač. IV, V, i VI Odluke o utvrđivanju predmeta, količina i vrijednosti predmeta za koje se pri uvozu primijenjuju carinske povlastice i uslova za ostvarivanje ("Službeni glasnik BiH", broj: 9/98).

U slučaju ukidanja ili umanjenja povlastica utvrđenih u stavu 1. ovog člana, vojni invalidi i članovi porodice poginulih boraca imaju pravo na povlastice po ovom zakonu u obimu propisanom navedenom odlukom.

9. Dopunska zaštita

Član 72.

Pored prava utvrđenih ovim zakonom kantoni će svojim propisima utvrditi i druga prava za najugroženije kategorije korisnika prava, a naročito za roditelje poginulih, umrlih i nestalih boraca, u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima.

Kantoni će svojim propisima obezbijediti dopunska prava i utvrditi prioritete u ostvarivanju prava utvrđenih ovim zakonom, za nosioce najviših ratnih vojnih priznanja.

XI - OBEZBJEĐENJE NOVČANIH SREDSTAVA ZA OSTVARIVANJE I KORIŠĆENJE PRAVA

Član 73.

Sredstva za ostvarivanje i korišćenje prava propisanih ovim zakonom obezbjedit će se iz:

- federalnog budžeta,
- budžeta kantona,
- drugih prihoda.

Masa sredstava potrebnih po ovom zakonu obezbjeđuje se u federalnom budžetu za isplate: lične i porodične invalidnine,

ortopedskog dodatka, dodatka za njegu i pomoć od strane drugog lica, pomoći u slučaju smrti, kao i penzije ostvarene u skladu sa odredbama ovog zakona.

Mjesečna novčana primanja ostvarena po odredbama ovog zakona, usklađuju se jedanput godišnje do procenta rasta prosječne plaće u Federaciji BiH iz prethodne godine, u skladu sa raspoloživim sredstvima budžetâ, kantona odnosno budžeta Federacije BiH.

Isplate mjesečnih novačnih prinadležnosti izvršene na način iz stava 3. ovog člana smatraju se konačnim.

XII - KAZNENE ODREDBE

Član 74.

Novčanom kaznom od 2.000 do 10.000 KM kazniće se za prekršaj preduzeće, ustanova i drugo pravno lice ako:

1. u propisanim rokovima ne izvrši procjenu radne sposobnosti ili ne primi vojnog invalida na rehabilitaciju član 31. st. 3. i 6.);
2. ne obezbjedi prednost u zapošljavanju, prednost u sklapanju ugovora o otkupu i zakupu poslovnog prostora, prednost pri upisu u obrazovne ustanove ili smještaj u đačke i studentske domove (član 60., člana 61. st. 1. i 2., član 62. stav 1. i član 63. st. 1. i 3.).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se novčanom kaznom od 500 do 2.000 KM i odgovorno lice u preduzeću, ustanovi i drugom pravnom licu.

Novčanom kaznom iz stava 2. ovog člana kazniće se za prekršaj odgovorno lice u organu, odnosno općinskoj službi za upravu, ako ne postupi u skladu sa odredbama člana 31. stav 5., člana 37. stav 3., člana 65. stav 2., člana 66. stav 4., člana 67., člana 70. stav 2. i člana 80. stav 2. ovog zakona.

XIII - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 75.

Za dosadašnje korisnike izuzetnog materijalnog obezbjeđenja ili naknade plaće nadležni organi kod kojih su bila ostvarena ova prava dužni su dostaviti nosiocu osiguranja akt sa neophodnim pismenim dokazima o priznatom pravu i to u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Za stečena, a neisplaćena prava po propisima koji su bili na snazi u Federaciji do dana donošenja ovog zakona, Vlada Federacije će u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, donijeti poseban propis o regulisanju ovih potraživanja.

Član 76.

Vojni invalidi, članovi porodice poginulih boraca i članovi porodice umrlog vojnog invalida kojima su konačnim rješenjem nadležnog organa priznata prava po propisima koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona koristiće i dalje ta prava u obimu i na način propisan za lica iz čl. 2. i 3. ovog zakona.

Mirnodopski vojni invalid kome je do dana stupanja na snagu ovog zakona po osnovu bolesti priznato to svojstvo privremeno, zadržava svojstvo mirnodopskog vojnog invalida i koristi prava pod uslovom koji su propisani ovim zakonom, ako ljekarska komisija utvrdi da oštećenje njegovog organizma i dalje iznosi najmanje 60%.

Korisnici stečenih prava na obezbjeđenje i invalidski dodatak, koji su to pravo ostvarili po propisima koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona koristiće i dalje ta prava ukoliko ispunjavaju uslove utvrđene tim propisima.

Član 77.

Zahtjev za priznavanje svojstva ratnog vojnog invalida po osnovu rane, povrede ili ozljede zadobijene u NOR-u od 1941. do 1945. godine, pod okolnostima predviđenim u propisima koji su se

primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona kao i zahtjevi za obnovu postupka po istom osnovu neće se uzimati u postupak.

Član 78.

Zahtjevi članova porodice lica koja su poginula, umrla ili nestala kao i zahtjevi lica koja su ranu, povredu, ozljedu ili oboljenje zadobila kao regruti na obaveznoj vojnoj službi u bivšoj JNA za vrijeme rata u Republici Sloveniji i Republici Hrvatskoj do 08.04.1992.godine rješavaće se kao zahtjevi za priznavanje prava na porodičnu invalidninu iz člana 3. stav 2. i 3. ovog zakona i priznavanje svojstva mirnodopskog vojnog invalida, po odredbama ovog zakona.

Zahtjevi lica iz stava 1. ovog člana koja su pravosnažnom sudskom presudom osuđena zbog krivičnih djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava neće se uzimati u postupak.

Član 79.

Nadležna općinska služba za upravu dužna je u roku od devet mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona da donese rješenje u skladu sa odredbama ovog zakona za sve korisnike kojima je pravo priznato do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 80.

Federalno ministarstvo odbrane-Federalno ministarstvo obrane i Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova-Federalno ministarstvo unutarnjih poslova formirat će komisije koje će izvršiti provjeru izdatih potvrda odnosno uvjerenja o svojstvu, okolnostima i načinu stradanja u periodu od 18.09.1991. do 22.04.1996. god.

Po pribavljanju nove potvrde iz stava 1. ovog člana općinske službe za upravu dužne su u roku od 15 dana od dana pribavljanja nove potvrde izdati prvostepeno rješenje a nadležni kantonalni organ u roku od 15 dana od dana prijema rješenja izvršiće reviziju tih rješenja. Prava utvrđena rješenjem teku od dana donošenja novog rješenja.

Član 81.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje primjena zakona i drugih propisa o pravima boraca, vojnih invalida i članova porodica poginulih boraca koji su se primjenjivali na teritoriji Federacije do dana stupanja na snagu ovog zakona, osim u slučaju iz člana 76. ovog zakona.

Član 82.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH", a njegove odredbe koje se odnose na novčana primanja, primjenjivat će se nakon izvršenja procjene radne sposobnosti u skladu sa ovim zakonom, a najkasnije u roku od devet mjeseci, od dana stupanja na snagu ovog zakona.

OBRAZLOŽENJE

PRIJEDLOGA ZAKONA O PRAVIMA BORACA I ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA

USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o pravima boraca i članova njihovih porodica sadržan je u članu III. 2. e), u vezi sa članom III. 3. (3), (4) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94) prema kome Federalna vlast, kada se radi o zakonima i drugim propisima koji su obavezujući na području cijele Federacije, ima pravo utvrđivati politiku i donositi zakone u oblasti socijalne politike. Pored toga, ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je i u članu III. 1. b) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, prema kome je u isključivoj nadležnosti Federacije organiziranje i vođenje odbrane Federacije.

RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Za vrijeme neposredne ratne opasnosti i ratnog stanja u Bosni i Hercegovini na području Federacije Bosne i Hercegovine pod kontrolom Armije R Bosne i Hercegovine, osnovna i izuzetna prava (pravo na ličnu i porodičnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć drugog lica, ortopedski dodatak, izuzetno materijalno obezbjeđenje, zdravstvena zaštita i druga prava), ratnih vojnih invalida i porodica šehida i poginulih boraca rješavala su se po odredbama preuzetog Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list RBiH", broj: 2/92 i 13/94), Zakona o zaštiti pripadnika Teritorijalne odbrane i drugih branilaca Republike Bosne i Hercegovine ("Službeni list RBiH", br. 4/92 i 13/94) i Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i

porodica poginulih boraca ("Službeni list RBiH", br. 33/95, 37/95 i 17/96) koji su doneseni u toku agresije na našu zemlju.

Istovremeno, na području Federacije Bosne i Hercegovine, pod kontrolom HVO, o pravima navedenih populacija rješavalo se po drugim propisima i na sasvim drugačiji način, uslove i okolnosti, tako da su se, faktički, na području Federacije Bosne i Hercegovine primjenjivala dva različita sistema boračko-invalidske zaštite.

Nakon Dejtonskog mirovnog sporazuma, ukidanja ratnog stanja i prestanka neposredne ratne opasnosti, donošenja Zakona o odbrani Federacije Bosne i Hercegovine i niz drugih, novonastalih, uslova i okolnosti, a naročito zahtjeva i prijedloga boračkih organizacija i udruga kao i stavova nadležnih federalnih, kantonalnih i opštinskih organa federalne vlasti, ocjenjeno je da je neophodno i nužno u što kraćem roku donijeti jedinstveni federalni propis o pravima boraca, vojnih invalida, porodica poginulih boraca i umrlih vojnih invalida kojim bi se obezbjedila osnovna i pravičnija zaštita najugroženijih kategorija ovih populacija, i to pod istim uslovima i na isti način na cijelom području Federacije Bosne i Hercegovine.

U skladu sa predhodno pribavljenim mišljenjima, prijedlozima i sugestijama resornih federalnih organa, boračkih organizacija, udruženja-udruga sa područja Federacije Bosne i Hercegovine, Federalna uprava, sada ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata, sačinila je Nacrt Zakona o pravima boraca i članovima njihovih porodica koji je, nakon razmatranja i usaglašavanja na Vladinoj međuresornoj grupi, dostavljen Vladi Federacije Bosne i Hercegovine na razmatranje i dalju zakonsku proceduru. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je na svojoj 47. sjednici održanoj 14.07.1998. godine, nakon razmatranja utvrdila Prijedlog zakona o pravima boraca i članova njihovih porodica radi dostavljanja Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje.

Treba napomenuti da se datim rješenjima u ovom zakonu, u odnosu na naprijed navedene važeće propise, obezbjeđuje cjelovitiji način zaštite i to za znatno širi krug ovih populacija, utvrđivanjem više vrsta

prava i pravičnijom raspodjelom planiranih budžetskih sredstava za ove namjene.

NAČELA NA KOJIMA SE ZASNIVA ZAKON

Zakon se zasniva na načelima pravičnosti i racionalnosti kojima se, obezbjeđuje osnovna materijalna zaštita svim, a prvenstveno najtežim, kategorijama vojnih invalida i djeci šehida i poginulih boraca te najnužnija materijalna zaštita ostalim kategorijama nezaposlenih invalida.

OBJAŠNJENJE PREDLOŽENIH RJEŠENJA

OSNOVNE ODREDBE

U skladu sa mišljenjima, prijedlozima i primjedbama na Nacrt zakona o pravima boraca i članova njihovih porodica, iznesenih na oba doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, dostavljenih Amandmana i pismenih mišljenja, preformulisano je član 1. Prijedloga zakona iz koga proizlazi sadržina ovog zakona. Osnovnim odredbama utvrđuju se osnovna pitanja koja se uređuju ovim zakonom, te propisuju prava i uslove za ostvarivanje svojstva porodice poginulog borca, umrlog vojnog invalida, kao i pojam i uslovi za priznavanje svojstva demobilisanog borca, ratnog i mirnodopskog vojnog invalida.

Prilikom određivanja i formulisanja svojstva pojedinih kategorija potencijalnih korisnika prava, vodilo se računa o ranijim i sadašnjim propisima iz oblasti odbrane, a vrijeme učešća u odbrani Bosne i Hercegovine uzet je datum napada na Ravno do 22.04.1996. godine kada se prema Dejtonskom sporazumu vojska trebala povući u kasarne, odnosno trebala biti demobilisana (čl. 1. do 6.).

KRUG PORODIČNIH KORISNIKA PRAVA

Zakonska rješenja kruga članova porodice poginulog borca i umrlog vojnog invalida, kao i uslovi za ostvarivanje tog svojstva uglavnom su preuzeta iz dosadašnjih zakonskih rješenja. Pri tome su za neke članove šire porodice preciznije propisani i pooštreni uslovi za priznavanje tog svojstva kao što su dedo i nana, vanbračni drug, braća i sestre i dr., kako bi se obezbjedila prvenstvena zaštita članovima uže porodice, a naročito djeci poginulih boraca. Posebnom odredbom definiše se pojam zajedničkog domaćinstva (čl. 7 i 8.).

OSNOVNA PRAVA ČLANOVA PORODICE POGINULOG BORCA I UMRLOG VOJNOG INVALIDA

U skladu sa osnovnim opredjeljenjima, zauzetim stavovima i u granicama realnim materijalnim mogućnostima, pod uslovima i na način utvrđen ovim zakonom, članovima uže i šire porodice poginulog borca i umrlog vojnog invalida od I - VII grupe, obezbjeđuje se pravo na porodičnu i uvećanu porodičnu invalidninu, bez obzira na druge prihode, odnosno materijalni položaj članova porodice.

Osnov za utvrđivanje mjesečnog iznosa porodične invalidnine predstavlja prosječna plaća u Federaciji iz prethodne godine. Da bi se obezbijedio i poboljšao materijalni položaj i zaštita djece šehida i poginulih boraca u odnosu na druge članove porodice, zakonom se predviđa da se za svakog sauživaoca porodična i uvećana porodična invalidnina povećava za 30% umjesto sadašnjih 50% a da se djeci kao sauživaocima ta invalidnina povećava za 80% umjesto sadašnjih 50% (čl. 9. do 15.).

Pored porodične invalidnine i uvećane porodične invalidnine, članovima uže porodice zakonom se obezbjeđuje i pravo na porodičnu penziju i dodatak na penziju pod uslovima, na način i u postupku utvrđenom Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju, bez obzira da li je poginuli borac bio u radnom odnosu. Osnovica za

određivanje porodične penzije je prosječna plaća u federaciji iz prethodne godine (čl. 16. i 17.).

Za slučaj smrti vojnog invalida i demobilisanog borca njegovoj porodici pripada jednokratna novčana pomoć u visini od tri prosječne plate u Federaciji iz decembra prethodne godine (čl. 18.).

OSNOVNA PRAVA VOJNIH INVALIDA

Prema predloženim zakonskim rješenjima ratni i mirnodopski vojni invalidi imaju pravo na ličnu invalidninu, a najteži invalidi i dodatak za njegu i pomoć drugog lica i ortopedski dodatak, bez obzira na sve druge prihode invalida i članova njegove porodice.

Visina lične invalidnine zavisi od stepena oštećenja organizma, odnosno, procenta vojnog invaliditeta, a kao osnovica za utvrđivanje mjesečnog iznosa naprijed navedenih prava, uzima se prosječna plata u Federaciji iz prethodne godine (čl. 19. do 28.).

Pored naprijed navedenih prava teži ratni vojni invalid kod kojeg je utvrđen gubitak sposobnosti za rad, kao posljedica oštećenja organizma po kom osnovu mu je priznato svojstvo ratnog vojnog invalida, ima pravo na invalidsku penziju pod uslovom, na način i u postupku utvrđenom zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju. Osnovicu za utvrđivanje visine invalidske penzije čini prosječna plaća iz predhodne godine (čl. 29. i 30.).

Vojni invalid po osnovu preostale radne sposobnosti ima pravo na profesionalnu rehabilitaciju uključujući i školovanje za obavljanje poslova za koje se traži stručna sprema viša od one koju ima. Takođe, ovo lice ima pravo na novčanu naknadu u visini od 50% prosječne plaće Federacije iz predhodne godine, i to za vrijeme trajanja i po završetku profesionalne rehabilitacije do zaposlenja ili odbijanja ponuđenog radnog mjesta. Sredstva za ove namjene obezbjeđuju kantoni. Način realizacije i sredstva za ove namjene obezbjeđuje kanton (čl. 31. i 32.). Posebnom odredbom zakona taksativno su pobrojana stečena prava koja se obezbjeđuju ličnim i porodičnim

korisnicima koji su to pravo stekli po ranijim propisima (član 33.). U glavi V ovog zakona navedena su prava demobilisanih boraca (član 34.).

POSTUPAK I NAČIN OSTVARIVANJA PRAVA

Za rješavanje i odlučivanje o pravima na ličnu i porodičnu invalidninu, dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica, ortopedski dodatak i druga prava, osim prava na ličnu i porodičnu penziju, utvrđena je stvarna nadležnost općinskih službi za upravu u prvostepenom postupku, a rješavanje po žalbama i u postupku revizije prvostepenih rješenja, utvrđena je stvarna nadležnost kantonalnih organa uprave u drugostepenom postupku.

O pravima na ličnu i porodičnu penziju, po ovom zakonu, bez obzira da li je lice bilo zaposleno, i u prvostepenom i drugostepenom postupku rješava i odlučuje nadležni nosilac osiguranja pod uslovima i na način utvrđen Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju. Zakonom se utvrđuje pravo Federalnog ministarstva da vrši upravni i finansijski nadzor na provođenju ovog zakona (član 35. do 58.).

NAKNADA ŠTETE

Korisnik prava po ovom zakonu kome je isplaćeno novčano primanje na koje nije imao pravo, dužan je vratiti primljeni iznos u slučajevima i na način utvrđen ovim zakonom (član 59.).

DRUGA PRAVA

Pored osnovnih ličnih i porodičnih prava, ovim zakonom se utvrđuju i druga prava kao što su: prvenstveno pravo na zapošljavanje, prvenstveno pravo na zakup i otkup poslovnog prostora, prvenstveno

pravo na školovanje, pravo na prilagođavanje prilaza do zgrade, oslobađanje plaćanja naknade za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta, pravo na zdravstvenu zaštitu i pravo na stan. Zakonom je predviđeno da neka od navedenih prava koriste i demobilisani borci. Iako propisivanje ovih prava odstupa od sistemskih zakonskih rješenja predviđenih posebnim federalnim propisima, utvrđivanje posebnih prava u ovom zakonu učinjeno je na zahtjev i insistiranje boračkih organizacija, udruženja i udruga.

Prilikom utvrđivanja prava na stan, a u cilju bržeg i sigurnijeg ostvarivanja ovog prava, imala se u vidu visina sredstava ostvarenih prodajom stanova na kojima postoji stanarsko pravo, a koja pripadaju kantonima (čl. 60. do 70.).

Posebnom odredbom zakona propisane su carinske i druge povlastice pri uvozu automobila i druge opreme za vojne invalide i porodice poginulih boraca, pod uslovima i na način utvrđen odlukom vijeća ministara Bosne i Hercegovine. Ovo pravo će se koristiti po ovom osnovu u slučaju smanjenja ili ukidanja povlastica iz navedene odluke (člana 71).

Pored utvrđenih prava ovim zakonom, predviđena je posebna odredba u zakonu prema kojoj će kantoni svojim propisima utvrditi i druga prava, naročito za roditelje poginulih, umrlih i nestalih boraca u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima, s obzirom da roditelji po ovom zakonu mogu ostvariti samo pravo na porodičnu invalidninu, ali ne i pravo na penziju i dodatak na penziju (član 72.).

OBEZBJEĐENJE SREDSTAVA ZA BORAČKO-INVALIDSKU ZAŠTITU

Sredstva za finansiranje prava prema predloženim zakonskim rješenjima obezbjeđuje se u budžetu Federacije i kantona, dok se neka od prava finansiraju isključivo iz kantonalnih budžeta.

Ovim zakonom predviđeno je da se u federalnom budžetu obezbjeđuju sredstva za isplate ličnih i porodičnih invalidnina, pomoć

u slučaju smrti kao i penzija ostvarenih u skladu sa odredbama ovog zakona, zavisno od materijalnih mogućnosti federalnog i kantonalno budžeta. S obzirom da se ne raspolaže sa podacima o svim kategorijama korisnika po ovom zakonu, nije moguće dati ukupno potrebnu masu sredstava ali na osnovu raspoloživih podataka za osnovna rješenja predviđena ovim zakonom tj., za lične i porodične invalidnine, pomoć u slučaju smrti i penzije i to u visini zajamčene penzije, kao minimum potrebno je obezbjediti oko 24.500.000 KM mjesečno, odnosno 294 miliona KM godišnje za korisnike iz reda Armije Republike Bosne i Hercegovine i Hrvatskog vijeća obrane. Masu sredstava iznad navedenog minimuma nije moguće iskazati zbog toga što se ne raspolaže sa podacima za lica koja će ostvariti pravo na penziju.

KAZNENE ODREDBE

Zakonom se utvrđuju odgovarajuće novčane kazne za pravna lica za učinjeni prekršaj zbog nepostupanja po odredbama ovog zakona, kao i novčane kazne za učinjeni prekršaj odgovornih lica u navedenim pravnim licima i organima uprave (član 74.).

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Ovim odredbama utvrđena su pitanja stečenih prava, načina isplata, te dana stupanja na snagu i dana primjene ovog zakona (čl. 75. - 82.).

IZVORI I LITERATURA

IZVORI

- **Zakon o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca, ZBIRKA PROPISA O OSNOVNIM PRAVIMA BORACA**, sa komentarem Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca (u daljem tekstu: **ZBIRKA PROPISA...**), Beograd 1984; Službeni list R BiH, br. 2/92;
- **Zakon o evidencijama o borcima, vojnim invalidima i porodicama palih boraca, ZBIRKA PROPISA ...;**
- **Zakon o boračkom dodatku, ZBIRKA PROPISA...;**
- **Zakon o osnovnim pravima nosilaca "Partizanske spomenice 1941.", ZBIRKA PROPISA...;**
- **Zakon o osnovnim pravima boraca Španskog nacionalno-oslobodilačkog i revolucionarnog rata od 1936. do 1939. godine, ZBIRKA PROPISA...;**
- **Zakon o osnovnim pravima lica odlikovanih ordedom narodnog heroja, ZBIRKA PROPISA...;**
- **Zakon o pravima na izuzetnu penziju za vrijeme ratnog stanja**, Službeni list R BiH, br. 13/93 i 13/94;
- **Zakon o plaćama pripadnika oružanih snaga**, Službeni list R BiH, br. 28/95, 48/95, 2/96, 37/95, 48/96;
- **Zakon o oružanim snagama R BiH**, Službeni list R BiH, br. 4/92, 7/92, 12/92, 19/92, 17/93, 27/93, 13/94;
- **Zakon o službi u Armiji R BiH**, br. 11/92, 8/93, 17/93, 1/94, 13/94, 14/94, 16/94, 4/95, 20/95;
- **Zakon o zaštiti pripadnika Teritorijalne odbrane i drugih branilaca R BiH**, Službeni list R BiH, broj: 4/92 i 13/94;
- **Zakon o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja**, Službeni list R BiH, broj: 2/92;

- **Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika**, Službeni list RBiH, broj: 2/92;
- **Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju**, Službeni list SRBiH, broj: 38/90 i 22/91 i Službeni list RBiH, broj: 14/92;
- **Pravilnik o načinu vođenja evidencije o borcima, vojnim invalidima i porodicama palih boraca i metodološkim principima za vođenje tih evidencija**, ZBIRKA PROPISA...;
- **Pravilnik o oštećenjima organizma zadobijenim pri vršenju ili povodom vršenja zadataka i poslova državne i javne bezbjednosti koje vrše ovlašćena službena lica**, ZBIRKA PROPISA...;
- **Pravilnik o utvrđivanju procenta vojnog invaliditeta**, ZBIRKA PROPISA...;
- **Pravilnik o medicinskim indikacijama za razvrstavanje vojnih invalida od I do IV grupe prema stepenu potrebe za njegovu i pomoći od strane drugog lica i grupi vojnog invaliditeta**, ZBIRKA PROPISA...;
- **Pravilnik o oštećenjima organizma po osnovu kojih vojni invalid ima pravo na ortopedski dodatak i razvrstavanju tih oštećenja u stepene**, ZBIRKA PROPISA...;
- **Pravilnik o banjskom i klimatskom liječenju vojnih invalida**, ZBIRKA PROPISA...;
- **Pravilnik o oštećenjima organizma po osnovu kojih vojni invalid ima pravo na putničko motorno vozilo i vrsti motornog vozila**, ZBIRKA PROPISA...;
- **Pravilnik o načinu ostvarivanja i korišćenja prava na besplatnu i povlašćenu vožnju**, ZBIRKA PROPISA...;
- **Pravilnik o visini i uslovima korišćenja naknade za ishranu i smještaj za vrijeme putovanja i boravka u drugo mjesto**, ZBIRKA PROPISA...;
- **Pravilnik o specijalnim pomagalima vojnih invalida**, ZBIRKA PROPISA...;
- **Pravilnik o radu ljekarskih komisija u postupku za ostvarivanje prava po Zakonu u osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca**, ZBIRKA PROPISA...;

- **Pravilnik o načinu isplate novčanih primanja propisanih zakonima kojima se uređuju osnovna prava boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca i o načinu vođenja evidencije o izvršenim isplatama, ZBIRKA PROPISA...;**
- **Odluka o kriterijumima i načinu nadoknađivanja sredstava za ostvarivanje i korišćenje zdravstvene zaštite vojnih invalida i drugih korisnika zdravstvene zaštite po zakonu o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca, ZBIRKA PROPISA...;**
- **Uredba o mjesečnom iznosu stalnog invalidskog dodatka, ZBIRKA PROPISA...;**
- **Pravilnik o načinu i postupku upućivanja pripadnika Oružanih snaga na liječenje u inostranstvo, Službeni list RBiH, br. 23/94;**
- **Pravilnik o načinu vođenja evidencija o ratnim vojnim invalidima, porodicama šehida i poginulih boraca, Službeni list RBiH, br. 38/95;**
- **Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 1/94;**
- **Ustav Republike Bosne i Hercegovine, Službeni list RBiH, br. 5/95;**
- **Zakon o udruženjima ratnih vojnih invalida, članova porodica šehida i poginulih boraca i demobilisanih pripadnika Oružanih snaga, Službeni list RBiH, br. 33/95 i 37/95;**
- **Zakon o zdravstvenoj zaštiti i organizaciji zdravstvenih ustanova za vrijeme ratnog stanja, Službeni list RBiH, br. 37/95;**
- **Zakon o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca, Službeni list RBiH, br. 33/95, 37/95 i 17/96;**
- **Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Službene novine FBiH, br. 29/97;**
- **Zakon o zdravstvenom osiguranju, Službene novine FBiH, br. 30/97;**
- **Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz domovinskog rata i članova njihovih obitelji, Službeni list R Hrvatske, br. 108/96;**

- **Prijedlog zakona o pravima boraca i članova njihovih porodica**, Sarajevo, avgust 1998.
- **Title 38 - UNITED STATES CODE, VETERANS' BENEFITS AS AMENDED THROUGH DECEMBER 31, 1996 AND RELATED MATERIAL**, Washington 1997.

L I T E R A T U R A

- Enver Imamović, Historija bosanske vojske, Sarajevo 1999;
- Mustafa Imamović, Historija bošnjaka, Sarajevo 1997;
- Ahmed S. Aličić, Pokret za autonomiju Bosne od 1831. do 1832. godine, Sarajevo 1996;
 - Stanko Mladenović, Vojna obaveza, Vojna enciklopedija, sveska 10, Beograd 1975;
 - Vuko Goze-Gučetić, Ženevske konvencije o zaštiti žrtava rata, Vojna enciklopedija, sveska 10, Beograd 1975;
 - Petar Tomac, Krstaški ratovi, Vojna enciklopedija, II izdanje, sveska 4, Beograd 1972;
 - Danka Fućak, Svjetska federacija bivših boraca i međunarodna federacija pokreta otpora, Vojna enciklopedija, Beograd 1975, Sveska 9;
 - Jean-Henry Dunant, Un souvenir de Solferino (Sjećanje na Solferino), izdato u Ženevi (Geneve) 1862;
 - Branko Ćopić, Prvi bosanskohercegovački narodni parlament, "Oslobođenje", br. 8., za juli 1944;
 - Anđelko Kovačević, Prava boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca, Sarajevo 1985;
 - Ramo Arnautović, Djeca u vihoru rata, rukopis pripremljen za štampu, Sarajevo, 2000;
 - Anđelko Kovačević, Prava boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca, Sarajevo 1975;
 - Anđelko Kovačević, Prava boraca, vojnih invalida i porodica palih boraca, Sarajevo 1985;

- Povijest svijeta, od početka do danas, II izdanje, Naprijed, Zagreb 1990, (Predhistorija);
- Tajmsov Atlas svjetske povijesti, Zagreb 1986. (Pojava čovjeka i Prve civilizacije);
- Povijest svijeta, II izdanje, Zagreb 1990. (Razvoj visokih kultura);
- Tajmsov ATLAS SVJETSKJE POVIJESTI, Zagreb 1986. (Klasične evroazijske civilizacije);
- Povijest svijeta, II izdanje, Zagreb 1990; (Rimska država);
- Povijest svijeta, Zagreb 1990. (Doba seoba naroda i Evropski srednji vijek);
- Tajmsov Atlas svjetske povijesti, Zagreb 1986. (Doba odvojenih područja);
- Humanitarno pravo - Humanitarian Law, knj. II, Sarajevo 1996, na bosanskom i engleskom jeziku;
- Enciklopedija leksikografskog zavoda, sveska 2, Zagreb 1956;
- Ostvarivanje prava boraca, vojnih invalida i porodica poginulih i umrlih boraca u bosni i hercegovini, Sarajevo 1978;
- B. Vesić, Zbirka o osnovnim pravima boraca i vojnih invalida sa objašnjenjima, Beograd 1977;
- M. Milosavljević, Društvena zaštita boraca, vojnih invalida i civilnih žrtava rata, Beograd 1980;
- V. Trninić, Socijalna prava invalida rata u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1996;
- O. Ibrahimagić, Državno-pravni razvitak Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1998;
- O. Ibrahimagić, Politički sistem Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1999;
- G. Perazić, Međunarodno ratno pravo, Beograd 1966;
- M. Stupar, Socijalna politika, Beograd 1963;
- M. Milosavljević, Socijalna sigurnost, Beograd 1984;
- S. Dedić, Osnovi socijalnog prava, ANU Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1995;
- D. Lakičević, Socijalno obezbjeđenje, Beograd 1973;

- K. Begić, Bosna i Hercegovina od Vanceove misije do Daytonskog sporazuma, Sarajevo 1997;
- H. Sadiković i S. Rašidagić, Invalidnost (ocjene, promjene, uzroci, prioriteti), Sarajevo 1996;
- S. Čekić, Agresija na Bosnu i genocid nad Bošnjacima 1991.-1993., Sarajevo 1994;
- Genocid u Bosni i Hercegovini 1991.-1995, Zbornik radova sa međunarodnog kongresa za dokumentaciju genocida u Bosni i Hercegovini, održanog u Bonu, od 31. avgusta do 7. septembra 1995, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Sarajevo 1997;
- N. Mašić, Istina o Bratuncu, agresija, genocid i oslobodilačka borba 1992.-1995, Tuzla 1996;
- Veterans benefits as amended through decembar 31, 1996 and related material, March 14, 1997;
- Ph. Cohen, Srpski tajni rat (propaganda i manipulacija historijom), Ljubljana 1996;
- Društveno-ekonomski efekti razvoja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja invalida, Zbornik radova, Beograd 1988;
- Department of Veterans Affairs: Annual Report of the Secretary of Veterans Affairs, Washington, april 1998.
- Department of Veterans Affairs: VA: History, Heritage, Washington, May 1991;
- Department of Veterans Affairs, Annual report of the Secretary of Veterans Affairs, Washington 1995;
- Department of Veterans Affairs, Federal Benefits for Veterans and Dependents, Washington 1997;
- Department of Veterans Affairs: Summary of VA Benefits, Washington, June 1995.;
- Simpozijum o profesionalnoj rehabilitaciji invalida u Jugoslaviji, Zbornik radova, Budva 1974;
- History in Brief Department of Veterans Affairs, Washington DC, September 1997.

SADRŽAJ

Predgovor	5
UVOD	7
I HISTORIJAT BORAČKE ZAŠTITE	13
HISTORIJAT BORAČKE ZAŠTITE	15
II SAVREMENI SISTEMI BORAČKE ZAŠTITE	39
1. VETERANSKE POVLASTICE U SJEDINJENIM AMERIČKIM DRŽAVAMA	41
a) Korjeni sistema zdravstvene zaštite	42
b) Drugi svjetski rat	45
c) Razvoj poslije rata	48
d) Postvijetnamski period	50
e) Program Ministarstva za veterane i usluge u SAD-u	57
Programi zdravstvene zaštite	57
Memorijalno pitanje	60
f) Dostignuća u radu sa veteranima SAD	60
Kompenzacije i penzije	60
Obrazovanje i obuka	61
Zdravstvena zaštita	61
Medicinska istraživanja	62
Pomoć u davanju zajmova za kupovinu kuća	62
Osiguranje	62
Nacionalna groblja	63
2. RAZVOJ BORAČKE ZAŠTITE U BOSNI I HERCEGOVINI NA ISKUSTVIMA DRUGOG SVJETSKOG RATA	65
Bosansko-hercegovačka boračka populacija	70
III REGULIRANJE PRAVA BORAČKE ZAŠTITE U BOSNI I HERCEGOVINI	75
ZAKONSKO REGULIRANJE PRAVA BORACA	77
PORODICE POGINULIH, UMRLIH I NESTALIH	

BORACA	101
RATNI I MIRNODOPSKI VOJNI INVALIDI	107
OSNOVNA PRAVA VOJNIH INVALIDA	113
IV OSTVARIVANJE I POSTUPAK OSTVARIVANJA	
OSNOVNIH PRAVA PORODICA POGINULIH,	
UMRLIH I NESTALIH BORACA, RATNIH I	
MIRNODOPSKIH VOJNIH INVALIDA I	
UMRLIH VOJNIH INVALIDA	121
SISTEMATSKO OSTVARIVANJE PRAVA BORACA	123
REGULIRANJE I OSTVARIVANJE PRAVA	
DEMOBILISANIH BORACA	127
1. Prednost prilikom zapošljavanja	128
2. Zdravstvena zaštita	129
3. Prioritetno pravo za rješavanje stambenog pitanja	129
4. Novčana naknada za vrijeme nezaposlenosti	130
5. Prednost pri upisu u obrazovnu ustanovu	130
6. Prednost pri zakupu i otkupu poslovnog prostora	130
7. Uvoz osnovnih sredstava za rad	131
8. Besplatni obavezni udžbenici za redovno školovanje	131
9. Prednost pri dodjeli stipendija	132
10. Prednost pri smještaju u đačke i studentske domove	132
11. Oslobođanje naknade za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta	132
12. Pravo za nosioce najviših ratnih vojnih priznanja	132
13. Pomoć u slučaju smrti	133
OSTALA PRAVA PORODICA POGINULIH,	
UMRLIH I NESTALIH BORACA	135
1. Pravo na zapošljavanje	135
2. Cjelovita zdravstvena zaštita	136
3. Pravo na stan	136
4. Podizanje nišana - spomen obilježja i uređenje mezarja - grobalja	136
OSTALA PRAVA RATNIH VOJNIH INVALIDA	141

NOVČANA SREDSTVA ZA OSTVARIVANJA	
SVIH PRAVA	143
V PRAVA BORAČKE POPULACIJE OD DRUGOG	
SVJETSKOG RATA DO DANAS (KOMPARATIVNA	
ANALIZA)	147
PRAVA PORODICA POGINULIH, UMRLIH	
I NESTALIH BORACA, VOJNIH INVALIDA I	
DEMobilISANIh BORACA	149
UPOREDNa ANALIZA PRAVA UZ TABELU 11	154
- PORODIČNA INVALIDNINA, ODNOSNO	
PORODIČNA NAKNADA -	154
1a) Porodična invalidnina po važećem Zakonu	154
1b) Porodična naknada - naše viđenje	156
1c) Porodična invalidnina člana porodice palog	
borca iz Drugog svjetskog rata	158
UVEĆANA PORODIČNA INVALIDNINA, ODNOSNO	
PORODIČNA NAKNADA	159
2a) Uvećana porodična invalidnina po važećem Zakonu ...	159
2b) Uvećana porodična naknada	159
2c) Uvećana porodična invalidnina za članove porodica palih	
boraca iz Drugog svjetskog rata	159
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	161
3a) Zdravstvena zaštita po važećem Zakonu	161
3b) Zdravstvena zaštita po našem viđenju	161
3c) Zdravstvena zaštita boračke populacije iz Drugog	
svjetskog rata	162
POST-TRAUMATSKI STRESNI SINDROM	163
PRAVO NA IZUZETNO MATERIjALNO OBEZBJEĐENJE	165
RATNA VOJNA PRIZNANJA: "ZLATNI LJILJAN"	
I "SREBRENI ŠTIT"	169
UPOREDNa ANALIZA PRAVA UZ TABELU 12	171
LIČNA INVALIDNINA	171
1a) Lična invalidnina po važećim propisima	171
1b) Lična invalidnina po našem viđenju	172

1c) Lična invalidnina za korisnike iz Drugog svjetskog rata	174
DODATAK ZA NJEGU I POMOĆ OD STRANE DRUGOG LICA	179
ORTOPEDSKI DODATAK	181
PRAVO PO OSNOVU RATNIH PRIZNANJA "ZLATNI LJILJAN" I "SREBRENI ŠTIT"	183
STATUS I NOVČANA PRIMANJA BORAČKE POPULACIJE	185
ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	203

P R I L O Z I

ZAKON O OSNOVNIM PRAVIMA VOJNIH INVALIDA I PORODICA PALIH BORACA	219
PRAVILNIK O UTVRĐIVANJU PROCENTA VOJNOG INVALIDITETA SA LISTOM PROCENATA VOJNOG INVALIDITETA	265
PRAVILNIK O RADU LJEKARSKIH KOMISIJA U POSTUPKU ZA OSTVARIVANJE PRAVA PO ZAKONU O OSNOVNIM PRAVIMA VOJNIH INVALIDA I PORODICA PALIH BORACA	309
ZAKON O IZUZETNOM MATERIJALNOM OBEZBJEĐENJU RATNIH VOJNIH INVALIDA I PORODICA POGINULIH BORACA	315
ZAKON O UDRUŽENJIMA RATNIH VOJNIH INVALIDA, ČLANOVA PORODICA ŠEHIDA I POGINULIH BORACA I DEMOBILISANIH PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA	321
PRAVILNIK O NAČINU VOĐENJA EVIDENCIJA O RATNIM VOJNIM INVALIDIMA I PORODICAMA ŠEHIDA I POGINULIH BORACA	325
PRIJEDLOG ZAKONA O PRAVIMA BORACA I	

ČLANOVA NJIHOVIH PORODICA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	333
IZVORI I LITERATURA	381

Na osnovu mišljenja Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta, broj: 03-15-3716/00, od 20.07.2000., knjiga "Boračka zaštita u Federaciji Bosne i Hercegovine", je proizvod iz člana 19. tačka 13. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga na čiji se promet ne plaća porez na promet proizvoda.

Izvod iz recenzije

... Stoga, rijetke rasprave i studije o zaštiti boračke populacije, čija je namjena da se ukaže na značaj ove problematike na ukupne društvene odnose i procese, i sa ishodištem da se utemelji sistem zaštite u punom smislu riječi, zavređuje pozornost stručne i najšire javnosti. To se svakakao odnosi i na studiju "Boračka zaštita u Federaciji Bosne i Hercegovine", autora Fuada Puriševića, što po obuhvatu i analizi problematike predstavlja svojevrsan pionirski poduhvat ove vrste. U ovom kontekstu, može se ustvrditi da će ova studija činiti pouzadnu osnovu za analize što će slijediti, pogotovo sa stanovišta neophodnosti adekvatnijeg definiranja temeljnih subjekata u ovom sistemu. Jer, i tretirajući problematiku boračke zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine, ova studija anticipira nužnost institucionalne osnove zbrinjavanja boračke populacije na nivou entiteta, čime se i istovremeno pruža argumentacija za uključivanje institucija Bosne i Hercegovine u sistem boračke zaštite.

U naznačenom smislu, da bi se uopće mogao dati kvalifikativ "sistema", autor koristi multidisciplinarni pristup, pri čemu su u prvom planu politikološki i pravni, a u drugom ekonomski aspekti, čime se pružaju osnovne odrednice u teorijskom i normativnom vidu "sistema boračke zaštite". Posebnu vrijednost studije čini, pored komparativne analize, i izuzetna dokumentaciona osnova i relevantni statistički podaci, što uz "projekt" zakonskog reguliranja ove problematike, predstavlja i aplikativnu vrijednost ove studije. Istovremeno u ovom pogledu, ova studija će predstavljati i ohrabrenje za buduće analize i rasprave, potvrđujući ili pak inovirajući neke od postavki i sudova autora., što je i neminovno sa uključivanjem vremenske dimenzije ovako još uvijek "svježe" problematike.

Prof. dr Kasim Begić